

NEJVYŠŠÍ
SOD
ČESKÉ
REPUBLIKY

3/2004

ročník
LVI

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Jednací řád Nejvyššího soudu České republiky

str. 145

Rozhodnutí ve věcech trestních

Časová působnost trestních zákonů

č. 11

Lhůty

č. 10

Pojistný podvod

č. 9

Porušování autorského práva

č. 11

Úkony trestního řízení

č. 10

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Bezdůvodné obohacení

č. 23

Bezdůvodné obohacení

č. 26

Dědictví

č. 20

Dovolání

č. 21

Družstva

č. 25

Konkurs

č. 27

Nájem bytu

č. 24

Náklady řízení

č. 23

Odstupné

č. 28

Právní úkony

č. 22

Promlčení

č. 26

Řízení před soudem

č. 21

Výpověď z pracovního poměru

č. 29

PRÁVĚ VYŠLO

Jiří Teryngel, Antonín Kreml Zákon o zbraních a střelivu s komentářem

Zkušeni autoři, z nichž první je právníkem, vysokoškolským učitelem, členem legislativní komise vlády a právním publicistou a druhý policejním expertem v problematice režimu na úseku zbraní a ředitelem služby policie pro režim, vnitřní pořádek a bezpečnost na tomto úseku, spojili své síly k vytvoření podrobného a zasvěceného komentáře k zákonu č. 119/2002 Sb. (účinnosti nabyl 1. ledna 2003), který je doplněn texty všech prováděcích předpisů k zákonu ve znění k 1. lednu 2004 i úplným souborem nových testových otázek včetně odpovědí na ně.

Publikace je určena právníkům a odborníkům v oblasti zbraní a střeliva, obchodníkům a výrobcům, ale i širší veřejnosti, uchazečům o získání zbrojního průkazu, sportovním střelcům, myslivcům a sběratelům zbraní i dalším zájemcům. Tomu je přizpůsoben i vlastní text komentáře, který klade důraz na srozumitelnost, názornost a uživatelskou snadnost.

320 stran, vázaná, formát A5, cena 300 Kč

JEDNACÍ ŘÁD
NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY

LexisNexis[™]
Nakladatelství Orac

Nakladatelství ORAC, s. r. o.
Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10
tel.: 274 013 266
fax: 274 013 256
e-mail: orac@orac.cz
www.orac.cz

JEDNACÍ ŘÁD NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY

Předseda Nejvyššího soudu ČR vydává po projednání dne 3. 9. 2003 v plénu podle § 22 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., ve znění zák. č. 151/2002 Sb., zák. č. 228/2002 Sp., nálezů Ústavního soudu č. 349/2002 Sb. a zák. č. 192/2003 Sb., tento Jednací řád

Úvodní ustanovení

Čl. 1

(1) Soudnictví u Nejvyššího soudu vykonávají předseda a místopředseda soudu, předsedové kolegií, předsedové senátů a další soudci tohoto soudu včetně soudců dočasně přidělených (dále jen „soudci“).

(2) Soudci Nejvyššího soudu tvoří senáty, velké senáty kolegií, kolegia a plénium.

Čl. 2

(1) Rozdělení práce u Nejvyššího soudu je stanoveno na kalendářní rok rozvrhem práce.

(2) Návrh rozvrhu práce pro příští kalendářní rok připravují předsedové kolegií po jeho projednání v kolegiích. Předseda Nejvyššího soudu po projednání celého návrhu se soudcovskou radou jej vydá do konce kalendářního roku.

(3) Rozvrh práce musí být zveřejněn na internetových stránkách Nejvyššího soudu a zpřístupněn na vnitřní počítačové síti Nejvyššího soudu do 31. prosince předchozího roku.

(4) Vydaný rozvrh práce je počínaje dnem 2. ledna veřejně přístupný v písemné podobě v podatelně Nejvyššího soudu. Každý má právo do něj nahlížet a činit si z něj výpisy nebo opisy.

(5) V rozvrhu práce se stanoví zejména zařazení soudců do kolegií a rozdělení práce mezi jednotlivá kolegia, složení senátů, složení velkých senátů kolegií, rozdělení práce mezi jednotlivé senáty. Rozdělení práce u asistentů je dáno jejich zařazením k příslušnému soudci.

(6) Zastupování při překážkách uvedených v § 42 odst. 1 písm. d) zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon“), bude řešeno postupem podle § 44 odst. 1 zákona. Při zastupování nepřítomných soudců z důvodů uvedených v § 44 odst. 2 zákona určí zastupujícího soudce předseda soudu na návrh předsedy kolegia. Rozvrh práce rovněž určí zastupování předsedů kolegií a způsob zastupování asistentů soudců.

(7) Pokud v průběhu roku nastane potřeba nového rozdělení prací u soudu, projedná tyto změny předseda kolegia se soudci, jichž se změny budou týkat, a konečný návrh projedná předseda Nejvyššího soudu se soudcovskou radou. Pokud se má změna týkat složení či náplně práce více senátů, postupuje se přiměřeně podle odst. 2. Změny rozvrhu práce se zveřejňují a přístup k němu se zajišťuje postupem podle odstavce 3 a 4.

(8) Nový rozvrh práce ani změny rozvrhu práce nemohou obsahovat věcné změny dosavadního rozvrhu práce, které by nebyly projednány postupem podle odstavce 2 nebo odstavce 7.

Senáty

Čl. 3

(1) Nejvyšší soud rozhoduje v senátech (dále též jen „senát“), ve velkých senátech kolegií a kárných senátech.

(2) Soudcem kolegia je soudce zařazený podle rozvrhu práce do některého senátu kolegia.

(3) Soudce Nejvyššího soudu může být členem pouze jednoho kolegia.

(4) Velký senát kolegia (dále též jen „velký senát“) se skládá ze soudců tohoto kolegia.

(5) Soudci Nejvyššího soudu rovněž rozhodují jako členové nebo náhradníci kompetenčního senátu.

Čl. 4

(1) Předseda senátu organizuje práci senátu včetně přidělování věcí jednotlivým členům senátu, přičemž dbá o rovnoměrné pracovní zatížení všech členů senátu, kteří odpovídají za řádné a včasné vyřizování jim přidělených věcí.

(2) Je-li v senátě více soudců ve funkci předsedy senátu, organizuje práci senátu ten předseda senátu, o kterém to stanoví rozvrh práce (řídící předseda senátu). Řídícího předsedu senátů zastupuje člen senátu uvedený v rozvrhu práce na druhém místě. Další soudci ve funkci předsedy senátu předsedají ve věcech jim přidělených.

(3) Soudce, kterému je věc přidělena podle odstavce 1, vyhotoví návrh rozhodnutí v této věci. V případě, že tento soudce s přijatým rozhodnutím senátu nesouhlasí, řídící předseda k jeho žádosti určí, kdo z ostatních členů senátu rozhodnutí vyhotoví.

Čl. 5

(1) Členem velkého senátu je předseda kolegia; zbývající členy velkého senátu, jejich zástupce a náhradníky, určí předseda Nejvyššího soudu na návrh předsedy kolegia tak, aby všechny senáty kolegia byly zastoupeny nejméně jedním soudcem. Zastupování nepřítomných členů velkého senátu se řídí článkem 2 odstavcem 6.

(2) Předseda velkého senátu kolegia je určen v rozvrhu práce.

(3) Při stanovení počtu členů velkého senátu (§ 19 odst. 2, věta druhá, zákona) se vychází ze stavu soudců v příslušném kolegiu na začátku kalendářního roku a nepřihlíží se k počtu soudců k Nejvyššímu soudu dočasně přidělených.

(4) Změna rozvrhu práce v průběhu roku nemá na složení velkého senátu kolegia vliv, ledaže člen velkého senátu kolegia přestane být členem tohoto kolegia.

(5) Věc postoupená velkému senátu do 31. 10. běžného roku a v tomto roce nevyřízená bude dokončena ve složení, které měl tento senát v době postoupení.

Čl. 6

(1) Návrh rozhodnutí velkého senátu vyhotoví ten jeho člen, který je zároveň členem senátu, jenž věc velkému senátu postoupil. V případě, že tento člen velkého senátu má odlišný právní názor od většinového názoru velkého senátu, předseda velkého senátu určí, kdo z členů velkého senátu, zastávajících většinový názor, návrh rozhodnutí vyhotoví. Předseda velkého senátu rovněž určí, který z členů velkého senátu návrh rozhodnutí vyhotoví v případě, že ve velkém senátu jsou dva členové senátu, jenž věc postoupil, a v případě, že žádný člen senátu, jenž věc postoupil, není členem velkého senátu.

(2) K návrhu rozhodnutí se nejprve vyjadřuje ten člen senátu, který vydal rozhodnutí s jiným právním názorem.

Čl. 7

(1) Dojde-li mezi senáty téhož kolegia k neshodě o tom, kterému senátu podle rozvrhu práce přísluší vyřízení věci, určí příslušný senát předseda kolegia. Předsedovi kolegia předkládá spis k určení příslušného senátu řídící předseda senátu, kterému byla věc určena k vyřízení jako prvnímu, po písemném vyjádření řídícího předsedy senátu, který s převzetím věci nesouhlasí.

(2) Dojde-li mezi senáty dvou kolegií k neshodě o tom, kterému z nich přísluší vyřízení věci, určí příslušný senát předsedové těchto kolegií dohodou. Pokud by nedošlo k dohodě do 15 dnů od předložení spisu předsedovi kolegia, předloží předseda kolegia, v jehož rejstříku byla tato věc zapsána, spis k rozhodnutí o určení senátu, kterému bude věc určena k vyřízení, předsedovi Nejvyššího soudu.

Čl. 8

O vyloučení soudců občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia rozhodne senát jiného kolegia, určený rozvrhem práce.

Čl. 9

Senáty i jednotliví soudci samostatně využívají poznatky získané z vlastní rozhodovací činnosti a rozhodovací činnosti soudů zejména tím, že

- a) navrhuji uveřejnění vhodných rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek,
- b) upozorňují předsedy kolegií na případy nejednotného výkladu zákonů a připravují návrhy stanovisek k výkladu zákonů a jiných právních předpisů,
- c) připravují podklady ke zprávám a legislativním návrhům pro předsedu Nejvyššího soudu a předsedu kolegia.

Čl. 10

(1) Způsob ustavení a složení kárných senátů stanoví zvláštní zákon (zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů).

(2) Způsob ustavení a složení kompetenčního senátu stanoví zvláštní zákon (zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů).

Kolegia

Čl. 11

(1) Soudci Nejvyššího soudu tvoří podle úseku své činnosti kolegia:

- a) trestní,
- b) občanskoprávní,
- c) obchodní.

(2) Kárné senáty a kompetenční senát nejsou součástí žádného kolegia.

Čl. 12

(1) Kolegia k zajištění zákonnosti a jednotnosti rozhodování soudů zejména

- a) sledují a vyhodnocují pravomocná rozhodnutí soudů,
- b) předkládají předsedovi Nejvyššího soudu na základě pravomocných rozhodnutí soudů podněty k návrhům na zaujetí stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (dále též jen „stanoviska“) plénem,
- c) na návrh předsedy Nejvyššího soudu, předsedy kolegia nebo velkého senátu zaujmají stanoviska,
- d) provádějí výběr a rozhodují o zařazení rozhodnutí do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

(2) Kolegia nebo jejich členové projednávají a zpracovávají připomínky k osnovám zákonů a jiných právních předpisů zejména v zásadních věcech týkajících se soudnictví a vyhotovují podklady pro vyřizování podání občanů, státních orgánů a jiných právnických osob.

Čl. 13

Předseda kolegia zejména

- a) organizuje a řídí činnost kolegia a kanceláře kolegia,
- b) rozhoduje ve sporných případech o přidělení věci do senátu,
- c) sleduje pravomocná rozhodnutí senátů kolegia a upozorňuje je na rozpory,
- d) svolává a řídí zasedání a pracovní porady kolegia, stanoví program jednání a zabezpečuje a kontroluje plnění přijatých závěrů,
- e) navrhuje kolegiu na základě pravomocných rozhodnutí soudů zaujetí stanoviska,
- f) vyzumívá předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu o zasedání kolegia,
- g) předsedá senátu nebo zasedá v senátě podle rozvrhu práce,
- h) předává předsedovi Nejvyššího soudu podklady k sestavení rozvrhu práce.

Předsedu kolegia zastupuje rozvrhem práce určený zástupce a není-li to možné, předsedou kolegia pověřený předseda senátu téhož kolegia.

Před přijetím opatření, které snese odkladu, předseda kolegia umožní, aby se ti, jichž se opatření týká, mohli k němu předem vyjádřit.

Čl. 14

Předseda kolegia je povinen k návrhu předsedy Nejvyššího soudu nebo velkého senátu kolegia na zaujetí stanoviska nebo na žádost jedné třetiny soudců kolegia svolat kolegium; v takovém případě předseda kolegia určí program jednání kolegia podle návrhu toho, kdo o svolání kolegia požádal.

Čl. 15

(1) Jednání kolegia jsou neveřejná.

(2) Podle povahy projednávané věci může na zasedání kolegia jeho předseda pozvat zástupce jiných kolegií, zástupce vrchních soudů, krajských soudů, Nejvyššího správního soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, popř. jiných zainteresovaných orgánů a osob.

(3) Písemné podklady pro jednání kolegia a pozvánka na jeho jednání musí být rozeslány členům kolegia a přizvaným osobám nejméně osm pracovních dnů předem jednání kolegia; vzniknou-li pochybnosti o dodržení této lhůty, popř. není-li tato lhůta dodržena, a navrhne-li to některý z členů kolegia při zahájení jednání, rozhodne kolegium, zda bude jednání odročeno, jinak se jednání uskuteční.

(4) Kolegium se může platně usnášet za přítomnosti nadpoloviční většiny svých členů; při zaujetí stanoviska musí být přítomny nejméně dvě třetiny členů kolegia.

(5) Předsedajícím je předseda příslušného kolegia. Nemůže-li předseda kolegia řídit jednání kolegia, řídí je rozvrhem práce určený zástupce předsedy kolegia (viz čl. 15 odst. 2).

(6) K rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu zaujímá kolegium stanovisko, v ostatních případech rozhoduje usnesením.

(7) K zaujetí stanoviska a přijetí usnesení, jímž se rozhoduje o zařazení rozhodnutí do Sbírky, je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů kolegia; všichni přítomní členové kolegia jsou povinni hlasovat.

(8) K přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů kolegia.

(9) K sepsání protokolu o průběhu jednání kolegia a o hlasování určí předseda kolegia zapisovatele ze soudců, případně pracovníků odborného aparátu kolegia. V protokole o jednání kolegia se uvede zejména datum, místo a předmět jednání, jména a příjmení všech přítomných a stručný průběh rozpravy. Protokol spolu s předsedajícím podepíše zapisovatel (zapisovatelé); předsedající zajistí zpřístupnění protokolu o jednání kolegia pro všechny členy kolegia na vnitřní počítačové síti.

(10) Nevyplyvá-li z odstavců 1 až 9 něco jiného, platí obdobně článek 20.

Čl. 16

(1) K projednání otázek týkajících se rozhodovací působnosti nebo jiné činnosti občanskoprávního kolegia i obchodního kolegia mohou kolegia vykonávat svou působnost na společném jednání.

(2) Předsedové kolegií se ve svolávání a řízení společných zasedání kolegií pravidelně střídají, nedohodnou-li se jinak.

(3) Při společném jednání kolegií se lze platně usnášet za přítomnosti nadpoloviční většiny členů občanskoprávního kolegia a členů obchodního kolegia dohromady; při zaujetí stanoviska musí být přítomny nejméně dvě třetiny členů občanskoprávního kolegia a členů obchodního kolegia dohromady.

(4) K zaujetí stanoviska a usnesení, jímž se rozhoduje o zařazení rozhodnutí do Sbírky, je třeba při společném jednání kolegií souhlasu nadpoloviční většiny celkového počtu všech členů občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia; všichni přítomní členové kolegií jsou povinni hlasovat.

(5) K přijetí usnesení je při společném jednání kolegií třeba souhlasu nadpoloviční většiny z celkového počtu přítomných členů občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia.

(6) Pro společné jednání kolegií platí ustanovení čl. 15 odst. 1, 2, 3, 8 a 9.

Plénium

Čl. 17

Plénium Nejvyššího soudu

- a) zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu v zájmu jednotného rozhodování soudů v otázkách týkajících se všech kolegií nebo sporných mezi kolegií,
- b) projednává jednací řád Nejvyššího soudu a jeho změny,
- c) rozhoduje o sloučení a rozdělení kolegií.

Čl. 18

(1) Plénium tvoří předseda a místopředseda Nejvyššího soudu, předsedové kolegií, předsedové senátů a ostatní soudci Nejvyššího soudu.

(2) Zasedání pléna jsou neveřejná. Předseda Nejvyššího soudu o zasedání pléna vyrozumí ministra spravedlnosti. Podle povahy projednávané věci může na zasedání pléna pozvat předsedu Nejvyššího správního soudu, předsedy vrchních, krajských soudů a další osoby.

(3) Písemné podklady pro jednání pléna a pozvánka na jeho zasedání musí být účastníkům rozeslány nejméně osm pracovních dnů před zasedáním pléna; vzniknou-li pochybnosti o dodržení této lhůty, popř. není-li tato lhůta dodržena, a navrhne-li to některý z členů pléna při zahájení jednání, rozhodne plénium, zda bude zasedání odročeno, jinak se jednání uskuteční.

Čl. 19

(1) Plénium může jednat za přítomnosti nejméně dvou třetin členů pléna.

(2) Nemůže-li předseda Nejvyššího soudu řídit zasedání pléna, řídí je místopředseda; řízením může předsedající pověřit i jiného člena pléna.

(3) K sepsání protokolu o průběhu a o hlasování určí předseda Nejvyššího soudu zapisovatele ze soudců, případně pracovníků odborného aparátu Nejvyššího soudu.

(4) Po zahájení zasedání pléna předsedající nebo jiný pověřený člen pléna (zpravodaj) přednese zprávu k projednávané věci

(5) Po přednesení zprávy následuje rozprava.

(6) Byla-li rozprava předsedajícím ukončena, může být na návrh soudce Nejvyššího soudu hlasováním rozhodnuto, že rozprava bude pokračovat.

Čl. 20

(1) Po skončení rozpravy následuje porada pléna. Porady se mohou zúčastnit pouze členové pléna a zapisovatel. Jestliže je třeba zpracovat vyjádření, připomínky nebo návrhy, které byly písemně uplatněny nebo předneseny v rozpravě, lze poradu přerušit tak, aby k vyhlášení rozhodnutí došlo nejpozději do dvou týdnů.

(2) K rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu zaujímá plénum stanovisko, v ostatních případech rozhoduje usnesením.

Čl. 21

(1) V protokole o zasedání pléna se uvede zejména datum, místo a předmět jednání, jména a příjmení všech přítomných a stručný průběh rozpravy. Součástí protokolu je zápis o poradě, v němž se uvede datum a místo porady, jména a příjmení přítomných a výsledek hlasování. K protokolu lze připojit i další písemné podklady předložené pro zasedání pléna.

(2) Protokol spolu s předsedajícím podepíše zapisovatel (zapisovatelé); předsedající zajistí zpřístupnění protokolu o zasedání pléna pro všechny členy pléna na vnitřní počítačové síti.

Čl. 22

(1) Každé stanovisko nebo usnesení pléna musí být vyhlášeno; podle povahy věci může předsedající omezit vyhlášení stanoviska nebo usnesení jen na jeho podstatný obsah.

(2) Písemné vyhotovení stanoviska nebo usnesení pléna podepisuje předseda Nejvyššího soudu.

(3) Zveřejnění stanoviska se řídí ustanovením § 24 odst. 1 zákona a čl. 41 a 44, o tom, zda a jak má být zveřejněno jeho usnesení, rozhodne plénum.

Čl. 23

Je-li předmětem jednání pléna zaujetí stanoviska, postupuje se též podle čl. 32–39. Rozhoduje-li plénum o sloučení nebo o rozdělení kolegií, postupuje se za použití čl. 37 odst. 2.

Shromáždění soudců Nejvyššího soudu

Čl. 24

Shromáždění soudců Nejvyššího soudu volí Soudcovskou radu Nejvyššího soudu a usnáší se na svém volebním řádu.

Předseda a místopředseda

Čl. 25

(1) Předseda Nejvyššího soudu vykonává soudnictví náležející Nejvyššímu soudu a organizuje činnost ostatních soudců Nejvyššího soudu způsobem stanoveným zákonem, zejména tím, že

- a) svolává zasedání pléna Nejvyššího soudu, určuje jeho program a řídí jeho jednání,
- b) navrhuje plénu Nejvyššího soudu sloučení nebo opětné rozdělení občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia,
- c) předsedá Shromáždění soudců Nejvyššího soudu,
- d) vydává Statut činnosti Nejvyššího soudu při odborném vzdělávání soudců,
- e) může se zúčastnit jednání kteréhokoliv kolegia,
- f) předsedá nebo zasedá v senátě podle rozvrhu práce,
- g) na základě pravomocných rozhodnutí soudů navrhuje plénu nebo kolegiím zaujetí stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu,
- h) jmenuje předsedy kolegií a předsedy senátů Nejvyššího soudu a odvolává nebo uvolňuje z funkce předsedy kolegií,
- i) na návrh soudce Nejvyššího soudu jmenuje a odvolává jeho asistenta,
- j) zprošťuje předsedu vrchního soudu, soudce Nejvyššího soudu a asistenta soudce Nejvyššího soudu povinnosti zachovávat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své funkce,
- k) vydává rozvrh práce Nejvyššího soudu a zajišťuje jeho uveřejnění na internetových stránkách Nejvyššího soudu a vnitřní počítačové síti Nejvyššího soudu,
- l) řídí vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, pokud k tomu nepověří místopředsedu Nejvyššího soudu,
- m) vydává organizační a kancelářský řád Nejvyššího soudu a zajišťuje jeho zveřejnění na internetových stránkách Nejvyššího soudu a vnitřní počítačové síti,
- n) je oprávněn podat návrh na zahájení kárného řízení proti kterémukoliv soudci působícímu u obecných soudů,
- o) vydává Jednací řád Nejvyššího soudu.

(2) V rozsahu stanoveném zákonem o soudech a soudcích předseda Nejvyššího soudu dbá o důstojnost jednání, o dodržování zásad soudcovské etiky a o plynulost soudního řízení u Nejvyššího soudu.

(3) Předseda Nejvyššího soudu dále

- a) v rámci prověrek soudních spisů podává ministerstvu spravedlnosti podněty ke stížnostem pro porušení zákona,
- b) vyřizuje stížnosti na průtahy v řízení, na nevhodné chování nebo narušování důstojnosti řízení místopředsedou soudu, předsedy senátu, soudci, asistenty soudců a dalšími zaměstnanci působícími u Nejvyššího soudu.

Čl. 26

(1) Místopředseda Nejvyššího soudu zastupuje předsedu Nejvyššího soudu v době jeho nepřítomnosti; v době, kdy předseda dlouhodobě nemůže vykonávat svou funkci, zastupuje jej v plném rozsahu; za přítomnosti předsedy Nejvyššího soudu vykonává jeho pravomoci, je-li jejich výkonem pověřen.

(2) Místopředseda Nejvyššího soudu se dále podílí na výkonu soudnictví, zejména tím, že

- a) se může zúčastnit jednání kteréhokoli kolegia,
- b) předsedá nebo zasedá v senátě podle rozvrhu práce,
- c) sleduje činnost kolegií a na základě zjištěných poznatků dává předsedovi Nejvyššího soudu podněty k dalšímu postupu,
- d) z pověření předsedy Nejvyššího soudu řídí vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Čl. 27

Předseda Nejvyššího soudu je povinen na žádost soudců Nejvyššího soudu svolat zasedání pléna, požádá-li o to nejméně třetina všech soudců Nejvyššího soudu, kteří současně předloží návrh programu zasedání pléna. V takovém případě svolá zasedání pléna do 60 dnů ode dne doručení návrhu soudu a současně určí program pléna podle návrhu soudců, kteří o svolání pléna požádali.

Čl. 28

Předseda a místopředseda Nejvyššího soudu nesmějí zasedat v žádném senátě společně.

Čl. 29

Při nepřítomnosti předsedy i místopředsedy Nejvyššího soudu zastupuje předsedu Nejvyššího soudu jím pověřený předseda kolegia; ten však není oprávněn vykonávat pravomoc vyhrazenou v zákoně o soudech a soudcích výlučně předsedovi a v jeho nepřítomnosti místopředsedovi Nejvyššího soudu.

Soudcovská rada Nejvyššího soudu

Čl. 30

Soudcovská rada Nejvyššího soudu vykonává působnost podle zákona o soudech a soudcích a podle zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců a plní i další úkoly, stanoví-li to zvláštní právní předpisy.

Sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudů v zájmu jejich jednotného rozhodování

Čl. 31

(1) Nejvyšší soud sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů zejména tím, že

- a) senáty Nejvyššího soudu v rámci rozhodovací činnosti mohou postoupit věc velkému senátu kolegia nebo dávat podnět předsedovi Nejvyššího soudu nebo předsedovi kolegia k podání návrhu na zaujetí stanoviska; velké senáty kolegia mohou navrhnout příslušnému kolegiu zaujetí stanoviska nebo dát podnět předsedovi Nejvyššího soudu k podání návrhu na zaujetí stanoviska plénem Nejvyššího soudu,
- b) předseda Nejvyššího soudu sleduje a vyhodnocuje rozhodování jednotlivých kolegií Nejvyššího soudu a na podkladě poznatků tím získaných navrhuje plénu nebo kolegiu zaujetí stanoviska, jestliže je toho třeba v zájmu jednotného rozhodování soudů,
- c) předseda kolegia sleduje a vyhodnocuje rozhodování jednotlivých senátů svého kolegia a na podkladě poznatků tím získaných navrhuje kolegiu zaujetí stanoviska nebo dává podněty předsedovi Nejvyššího soudu k tomu, aby navrhl plénu Nejvyššího soudu zaujetí stanoviska, jestliže je toho třeba v zájmu jednotného rozhodování soudů,
- d) jednotliví soudci nebo senáty Nejvyššího soudu navrhují příslušnému kolegiu k uveřejnění do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek rozhodnutí Nejvyššího soudu nebo pravomocná rozhodnutí soudů nižších stupňů, která byla Nejvyššímu soudu zaslána nebo jím vyžádána, anebo je předkládají předsedovi Nejvyššího soudu nebo předsedovi kolegia spolu s podnětem k podání návrhu na zaujetí stanoviska plénem nebo kolegiem,
- e) jednotliví soudci Nejvyššího soudu se účastní gremiálních porad soudců, seminářů nebo jiných odborných shromáždění zaměřených na rozhodovací činnost soudů nižších stupňů, v jejichž rámci seznamují soudce s aktuální judikaturou Nejvyššího soudu, získávají od nich poznatky o rozhodování soudů, a je-li toho třeba, dále postupují podle písm. d),
- f) jednotliví soudci Nejvyššího soudu, pokud se účastní odborné přípravy soudců, státních zástupců nebo jiných osob anebo pokud vykonávají pedagogickou, literární a publicistickou činnost, při níž seznamují odbornou veřejnost s aktuální judikaturou Nejvyššího soudu, získávají poznatky o rozhodování soudů, a je-li toho třeba, postupují dále podle písm. d),
- g) předseda Nejvyššího soudu, místopředseda Nejvyššího soudu a předsedové kolegií přijímají podněty od soudů nižších stupňů, jiných státních orgánů, institucí, právnických a fyzických osob, v nichž se upozorňuje na nejednotnost pravomocných rozhodnutí; předseda Nejvyššího soudu a předsedové kolegií, je-li toho třeba, postupují dále podle písm. b) a c).

(2) Nejvyšší soud může sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů rovněž tím, že na základě rozhodnutí předsedy, místopředsedy Nejvyššího soudu, předsedů kolegií, po projednání se senátem, příp. kolegiem, zabývajícím se věcmi sledovaného a vyhodnocovaného druhu, provede průzkum rozhodovací činnosti, na jehož podkladě a s využitím poznatků z vlastní rozhodovací činnosti rozhodne o zaujetí stanoviska. O podrobnostech k provedení průzkumu rozhodne ten, kdo vydal rozhodnutí o provedení průzkumu.

(3) Nejvyšší soud za stejných podmínek provede průzkum rozhodovací činnosti na podkladě usnesení kolegia nebo pléna Nejvyššího soudu.

(4) Nejvyšší soud může provést průzkum rozhodovací činnosti na základě rozhodnutí senátu, který rozhoduje věci určitého druhu, a se souhlasem příslušného předsedy kolegia.

Zaujímání stanovisek k rozhodovací činnosti soudů

Čl. 32

Nejvyšší soud na základě pravomocných rozhodnutí soudů a v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu. Stanovisko zaujímá podle povahy věci kolegium Nejvyššího soudu nebo plénem Nejvyššího soudu.

Čl. 33

(1) Návrh na zaujetí stanoviska je oprávněn podat příslušnému kolegiu Nejvyššího soudu

- a) předseda Nejvyššího soudu,
- b) předseda tohoto kolegia,
- c) velký senát kolegia.

(2) Návrh na zaujetí stanoviska je oprávněn podat plénu Nejvyššího soudu předseda Nejvyššího soudu.

(3) Návrh na zaujetí stanoviska se podává na základě pravomocných rozhodnutí soudů, o nichž bylo postupem podle čl. 31 zjištěno, že rozhodování soudů je v nich nejednotné.

(4) O podaném návrhu na zaujetí stanoviska je třeba rozhodnout; vzít zpět ho může jen ten, kdo návrh podal, a to pouze se souhlasem příslušného kolegia, ke kterému byl podán, a jde-li o návrh na zaujetí stanoviska pléna, se souhlasem pléna Nejvyššího soudu. Tohoto souhlasu není třeba, je-li návrh vzat zpět před vypracováním návrhu stanoviska.

Čl. 34

Návrh na zaujetí stanoviska musí obsahovat vymezení otázky, která má být stanoviskem vyřešena. Otázka se týká zejména výkladu a aplikace určité právní normy nebo několika právních norem. Návrh nemusí obsahovat způsob řešení vymezené otázky; obsahuje-li ho, není jím kolegium nebo plénem Nejvyššího soudu při zaujímání stanoviska ani při zpracovávání návrhu stanoviska vázáno.

Čl. 35

(1) Předseda Nejvyššího soudu nebo velký senát kolegia podává návrh na zaujetí stanoviska příslušným kolegiem předsedovi tohoto kolegia.

(2) Předseda příslušného kolegia nebo, jde-li o návrh stanoviska pléna, předseda Nejvyššího soudu přidělí podaný návrh na zaujetí stanoviska některému ze soudců, senátu nebo pracovní skupině soudců Nejvyššího soudu (dále jen „zpracovatel“). Pokud z rozvrhu práce Nejvyššího soudu vyplývá určitá odborná specializace některého senátu, do níž náleží vymezená otázka (čl. 34), zpravidla určí za zpracovatele návrhu stanoviska soudce tohoto senátu. K návrhu na zaujetí stanoviska se připojí potřebné přílohy, jsou-li k dispozici, zejména opisy pravomocných rozhodnutí soudů, na jejichž podkladě vyvstala potřeba zaujetí stanoviska.

(3) Předseda příslušného kolegia nebo, jde-li o návrh stanoviska pléna, předseda Nejvyššího soudu zpracovatele pověří tím, aby na podkladě podaného návrhu na zaujetí stanoviska vypracoval návrh stanoviska; zároveň určí lhůtu, v níž mu má být návrh stanoviska předložen.

(4) Jestliže je to vzhledem k povaze nebo složitosti vymezené otázky vhodné, může být zpracovatel pověřen vypracováním dvou nebo více různých návrhů stanoviska obsahujících vzájemně odlišná řešení vymezené otázky; ze stejných důvodů může zpracovatel vypracovat více návrhů stanoviska i bez takového pověření.

(5) Zpracovatel vypracuje v určené lhůtě návrh stanoviska a doručí ho předsedovi kolegia nebo, jde-li o návrh stanoviska pléna, předsedovi Nejvyššího soudu; lhůta k vypracování návrhu stanoviska může být na návrh zpracovatele prodloužena předsedou kolegia, a jde-li o návrh stanoviska pléna, předsedou Nejvyššího soudu. V návrhu stanoviska se zpravidla uvede vlastní obsah stanoviska (tzv. právní věta), které má být zaujato a jehož podstata spočívá v řešení vymezené otázky týkající se výkladu a aplikace určitých právních norem (čl. 34). Dále se v odůvodnění návrhu stanoviska poukáže na obsah pravomocných rozhodnutí soudů, jimiž byla vyvolána potřeba zaujetí stanoviska, na obsah vymezené otázky v podaném návrhu na zaujetí stanoviska a uvedou se všechny argumenty, o něž se návrh stanoviska při řešení vymezené otázky opírá.

(6) Předseda kolegia, a jde-li o návrh stanoviska pléna, předseda Nejvyššího soudu zajistí doručení vypracovaného návrhu stanoviska ostatním soudcům příslušného kolegia nebo Nejvyššího soudu s výzvou, aby k němu ve lhůtě, kterou jim určí, písemně vyjádřili. Návrh stanoviska, popřípadě spolu s již došlými vyjádřeními soudců Nejvyššího soudu (odstavec 8), se podle jeho obsahu doručí rovněž správním úřadům a jiným orgánům, předsedům vrchních a krajských soudů a jiným fyzickým nebo právnickým osobám, od nichž se zároveň vyžádá ve stanovené lhůtě vyjádření před zaujetím stanoviska.

(7) Bylo-li podle odstavce 4 vypracováno více návrhů stanoviska, doručí se každý z nich postupem podle odstavce 6.

(8) Každý soudce Nejvyššího soudu, jemuž se návrh stanoviska podle odstavce 6 doručuje, je oprávněn se k němu vyjádřit; ve vyjádření může soudce zpracovat i vlastní návrh stanoviska. Vyjádření ke zpracovanému návrhu zasílají soudci předsede-

dovi kolegia nebo, jde-li o návrh stanoviska pléna, předsedovi Nejvyššího soudu. Jestliže jde o návrh stanoviska pléna Nejvyššího soudu, může se k němu vyjádřit i kterýkoli kolegium jako celek svým usnesením; vyjádření v takovém případě zpracuje předseda kolegia nebo jím pověřený člen kolegia a doručí ho předsedovi Nejvyššího soudu. Vyjádření kolegia nebrání tomu, aby kterýkoli soudce téhož kolegia učinil vlastní vyjádření k návrhu stanoviska pléna.

(9) S připomínkami a vyjádřeními soudců Nejvyššího soudu, orgánů a jiných osob uvedených v odstavci 6 k návrhu stanoviska, které byly Nejvyššímu soudu zasílány, seznámí předseda kolegia, a jde-li o návrh stanoviska pléna, předseda Nejvyššího soudu zpracovatele návrhu stanoviska nejpozději zároveň se svoláním zasedání kolegia nebo pléna Nejvyššího soudu; jestliže připomínky a vyjádření došly Nejvyššímu soudu později, je třeba s nimi seznámit zpracovatele návrhu stanoviska neprodleně. Obdobně se postupuje, pokud se k návrhu stanoviska pléna vyjádřilo některé kolegium podle odstavce 8.

Čl. 36

Rozsahem otázky vymezené v návrhu na zaujetí stanoviska nejsou kolegium nebo plenum Nejvyššího soudu ani zpracovatel návrhu stanoviska vázáni, jestliže k jejímu řešení je nezbytné v zaujímaném stanovisku posoudit a vyřešit další bezprostředně související nebo předběžné otázky.

Čl. 37

(1) O zaujetí stanoviska kolegia Nejvyššího soudu se rozhoduje na podkladě zpracovaného návrhu na jednání kolegia nebo na společném jednání občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia. K zaujetí stanoviska kolegiem je potřebný souhlas nadpoloviční většiny všech členů kolegia. Jinak se na rozhodování o zaujetí stanoviska vztahují obecná ustanovení o jednání kolegia, není-li dále stanoveno jinak.

(2) O zaujetí stanoviska pléna Nejvyššího soudu se rozhoduje na podkladě zpracovaného návrhu na zasedání pléna. K zaujetí stanoviska plénem je třeba souhlas nadpoloviční většiny všech členů pléna. Jinak se na rozhodování o zaujetí stanoviska vztahují obecná ustanovení o zasedání pléna, není-li dále stanoveno jinak.

(3) Po zahájení jednání kolegia nebo zasedání pléna přednese zpracovatel návrh stanoviska, který vypracoval, a obsah všech vyjádření a připomínek k návrhu. Stejně se postupuje ohledně dalšího návrhu stanoviska, bylo-li vypracováno více návrhů stanoviska. Je-li zpracovatelem téhož návrhu více soudců Nejvyššího soudu, přednese návrh i obsah vyjádření a připomínek k němu jimi pověřený soudce. Poté následuje rozprava, které se může zúčastnit každý soudce Nejvyššího soudu přítomný na jednání kolegia nebo zasedání pléna a další pozvané osoby.

(4) Po skončení rozpravy následuje porada kolegia nebo pléna. Porady se mohou se zúčastnit pouze soudci příslušného kolegia nebo členové pléna a zapisovatel (zapisovatelé).

(5) Je-li zpracováno více návrhů stanoviska nebo předložil-li některý soudce Nejvyššího soudu v rámci svého vyjádření k návrhu zpracovatele vlastní návrh stanoviska, hlasuje se o přijetí každého z těchto návrhů, pokud nebyl návrh, o němž se hlasovalo dříve, přijat. Kterýkoli soudce Nejvyššího soudu přítomný na jednání kolegia nebo na zasedání pléna může navrhnout pořadí, v jakém se má o více návrzích stanoviska hlasovat; o tomto pořadí se rozhodne hlasováním kolegia nebo pléna. Není-li zde takového návrhu nebo nebyl-li žádný z nich přijat, rozhodne o pořadí hlasování o více návrzích stanoviska předsedající.

Čl. 38

(1) Nebylo-li hlasováním dosaženo souhlasu nadpoloviční většiny všech členů kolegia, a jde-li o návrh stanoviska pléna, souhlasu nadpoloviční většiny všech členů pléna se zpracovaným návrhem stanoviska nebo s žádným z více návrhů, vyhlásí předsedající, že stanovisko zaujato nebylo. V takovém případě kolegium nebo plenum Nejvyššího soudu ještě před vyhlášením, že stanovisko zaujato nebylo, může k návrhu kteréhokoli svého člena usnesením rozhodnout, aby předseda kolegia, a jde-li o návrh stanoviska pléna, předseda Nejvyššího soudu pověřil vypracováním nového návrhu stanoviska jiného zpracovatele, jestliže je z vyjádření a připomínek k původnímu návrhu nebo z výsledků rozpravy zřejmé, že by se tím mohlo dosáhnout souhlasu většiny soudců potřebné k zaujetí stanoviska. Přitom se postupuje přiměřeně podle čl. 35 až 37. Ve vztahu k témuž návrhu na zaujetí stanoviska nelze uplatnit ustanovení věty druhé a třetí opětovně.

(2) Jestliže bylo hlasováním dosaženo souhlasu nadpoloviční většiny všech členů kolegia, a jde-li o návrh stanoviska pléna, souhlasu nadpoloviční většiny všech členů pléna s návrhem stanoviska vypracovaným zpracovatelem nebo s některým jiným z více návrhů, vyhlásí předsedající, že stanovisko bylo zaujato, a uvede jeho podstatný obsah (zejména tzv. právní větu stanoviska a nejdůležitější argumenty z odůvodnění).

(3) Předseda kolegia, a jde-li o stanovisko pléna, předseda Nejvyššího soudu zabezpečí písemné vyhotovení zaujatého stanoviska, do jehož odůvodnění se zapracuje též podstatný obsah vyjádření a připomínek; pověřit tím může zpracovatele návrhu stanoviska nebo toho soudce Nejvyššího soudu, jehož návrh stanoviska byl přijat. Písemné vyhotovení stanoviska zaujatého kolegiem podepisuje předseda tohoto kolegia, písemné vyhotovení stanoviska zaujatého plénem podepisuje předseda Nejvyššího soudu. Písemné vyhotovení zaujatého stanoviska se spolu s jeho návrhem (návrhy), písemnými vyjádřeními a připomínkami k návrhu a se zápisem z jednání kolegia nebo zasedání pléna založí do příslušného spisu.

(4) Zaujaté stanovisko se v nejbližším možném termínu uveřejní ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Za tím účelem předseda kolegia nebo, jde-li o stanovisko pléna, předseda Nejvyššího soudu zajistí, aby byl opis zaujatého stanoviska neprodleně doručen redakční radě Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

(5) Na žádost soudce Nejvyššího soudu, který se účastnil jednání kolegia nebo zasedání pléna a nesouhlasil se zaujatým stanoviskem nebo s jeho odůvodněním, se k protokolu o jednání kolegia nebo o zasedání pléna připojí podstatný obsah odlišného stanoviska (právního názoru) tohoto soudce s uvedením jeho jména a požádá-li o to, uveřejní se společně se stanoviskem ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Žádost musí soudce vyjádřit ústně nebo písemně do hlasování kolegia nebo pléna. Písemné vyhotovení svého odlišného stanoviska (právního názoru) je povinen předložit do vyhlášení stanoviska kolegia nebo pléna.

Čl. 39

Ze zaujatého stanoviska všichni soudci Nejvyššího soudu při svém rozhodování a v další činnosti vycházejí.

Postup při vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Čl. 40

Redakční rada

(1) Vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sbírka“) řídí předseda Nejvyššího soudu prostřednictvím Redakční rady Sbírky (dále jen „Redakční rada“), jejímž je předsedou.

(2) Předseda Nejvyššího soudu může činností podle odst. 1 pověřit místopředsedu Nejvyššího soudu, který se tímto stává předsedou Redakční rady.

(3) Redakční rada je nejméně pětičlenná a její členy jmenuje předseda Nejvyššího soudu z řad soudců, určených předsedy kolegií k vedení evidence judikatury tak, aby byla zastoupena všechna kolegia Nejvyššího soudu.

(4) Redakční rada zajišťuje ve spolupráci s příslušným nakladatelstvím uveřejnění zaujatých stanovisek pléna a kolegií Nejvyššího soudu a rozhodnutí vybraných na jednotlivých kolegiích ve Sbírce. Na základě usnesení pléna se ve Sbírce uveřejňuje Jednací řád Nejvyššího soudu.

(5) Předseda Redakční rady určuje program jejího jednání a řídí jeho průběh.

Uveřejňování stanovisek

Čl. 41

(1) Předseda Redakční rady po doručení stanoviska Nejvyššího soudu zaujatého kolegií nebo plénem zabezpečí jejich uveřejnění ve Sbírce.

(2) V případě potřeby předseda Redakční rady zabezpečí přednostní uveřejnění stanoviska.

Uveřejňování vybraných rozhodnutí

Čl. 42

(1) V každém kolegiu předseda kolegia určí s jejich souhlasem soudce, které vedle rozhodovací činnosti pověří vedením evidence judikatury (dále jen „evidenční senát“), jejichž úkolem je zejména

- soustřeďovat a evidovat poznatky o výkladu a používání zákonů a jiných právních předpisů,
- shromažďovat soudní rozhodnutí navržená pro uveřejnění ve Sbírce, připravovat a předkládat je na jednání kolegia,
- upozorňovat předsedu kolegia a příslušné senáty na rozdílně řešené otázky v rozhodování senátů kolegia a nižších soudů,
- evidovat ve vnitřní počítačové síti Nejvyššího soudu rozhodnutí, v nichž senáty kolegií rozhodly rozdílně, věci napadlé velkým senátem kolegií a rozhodnutí velkého senátu kolegia s uvedením sporných právních otázek.

(2) Evidenční senát shromažďuje soudní rozhodnutí pro jejich uveřejnění ve Sbírce v souladu s opatřením předsedy příslušného kolegia, kterým se upravuje postup při evidenci, zařazování a přípravě rozhodnutí navržených k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek na podkladě předložených či vyžádaných pravomocných rozhodnutí nižších soudů a na základě návrhů předsedy a místopředsedy soudu, předsedů příslušných kolegií a jednotlivých soudců.

(3) Evidenční senát je povinen předložit na zasedání kolegia k provedení výběru pro uveřejnění do Sbírky všechna rozhodnutí velkého senátu kolegia a předložit též rozhodnutí navržená jednotlivými soudci nebo senáty příslušného kolegia, pokud po dohodě s příslušným soudcem nebo senátem nedojde ke zpětvzetí učiněného návrhu.

(4) Rozhodnutí předložená k provedení výběru pro uveřejnění ve Sbírce evidenční senát připraví k jednání kolegia. Především dbá, aby byla opatřena právní větou obsahující podstatu v rozhodnutí řešeného právního problému (právní otázky). Přípravu rozhodnutí spočívající dále v úpravě zejména jeho odůvodnění (např. zkrácení textu, anonymizace, ujednacení používaných zkratk) s ohledem na rozsah a povahu provedených úprav projedná se soudci (senáty), kteří jeho publikaci navrhli.

(5) Soudci určení samostatnými rozhodnutími předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia vykonávají činnost podle předchozích odstavců společně.

Čl. 43

(1) Ve lhůtě stanovené předsedou příslušného kolegia se k rozhodnutím připravovaným k provedení výběru mohou vyjádřit též další fyzické či právnické osoby, zejména předsedové vrchních a krajských soudů, ministerstva či jiné správní orgány a instituce, právnické fakulty (připomínková místa).

(2) Po zpracování, event. připojení došlých připomínek, se rozhodnutí připravované k výběru v opise doručí všem členům příslušného kolegia.

Čl. 44

(1) Předseda příslušného kolegia zpravidla určí člena (členy) evidenčního senátu, který přednese návrh rozhodnutí předloženého k výběru pro uveřejnění do Sbírky a obsah došlých vyjádření a připomínek. Následné rozpravy k jednotlivým rozhodnutím se může zúčastnit každý člen kolegia i pozvané osoby. O výběru každého jednotlivého rozhodnutí pro uveřejnění do Sbírky se hlasuje veřejně tak, že se hlasuje o předloženém návrhu. Jsou-li však v průběhu rozpravy uplatněny pozměňovací návrhy ohledně právní věty předloženého rozhodnutí, hlasuje se nejprve o těchto změnách. O provedení drobných úprav textu předloženého rozhodnutí (např. úprav jazykových, formulačních) není třeba hlasovat, pokud to žádá ze členů kolegia nenavrhnou. V opačném případě je k přijetí návrhu o provedení hlasování ohledně takových změn potřeba nadpoloviční většiny přítomných členů kolegia.

(2) Ten, kdo podal návrh na uveřejnění projednávaného rozhodnutí, jej se souhlasem nadpoloviční většiny přítomných členů kolegia může vzít zpět.

(3) O právu soudce, který na jednání kolegia nesouhlasil se zařazením předloženého rozhodnutí do Sbírky, přiměřeně platí ustanovení čl. 38 odstavce 5.

(4) Jestliže příslušné kolegium rozhodlo o zařazení předloženého rozhodnutí do Sbírky, pak určený člen evidenčního senátu zajistí prostřednictvím Redakční rady jeho uveřejnění. Rozhodnutí se zpravidla uveřejňují v časové návaznosti na dobu jejich schválení, pokud kolegium nerozhodne o přednostním uveřejnění vybraného rozhodnutí s ohledem na naléhavost či aktuálnost jeho publikace. Toto rozhodnutí lze učinit i na zasedání kolegia, na kterém se o zařazení do Sbírky nerozhoduje.

(5) Na řízení, průběh a rozhodování kolegia o výběru rozhodnutí k uveřejnění ve Sbírce se jinak vztahují obecná ustanovení o jednání kolegia.

Čl. 45

Redakční rada dbá při zařazování vybraných rozhodnutí do Sbírky na rovnoměrné zastoupení rozhodnutí, jež vybrala jednotlivá kolegia.

Jednání soudu

Čl. 46

Pro jednání Nejvyššího soudu se použijí přiměřeně ustanovení § 3, § 9–33 a § 36 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění vyhlášek č. 584/1992 Sb., č. 194/1993 Sb., č. 246/1995 Sb., č. 278/1996 Sb., č. 234/1997, č. 482/2000 Sb. a č. 104/2002 Sb., není-li v jednacím řádu Nejvyššího soudu stanoveno jinak.

Čl. 47

Rozhodnutí všech senátů Nejvyššího soudu a stanoviska zaujatá k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu se uveřejňují na internetových stránkách Nejvyššího soudu. Pravidla jejich anonymizace a další podrobnosti stanoví organizace a kancelářský řád Nejvyššího soudu.

Přechodná a závěrečná ustanovení

Čl. 48

Po dobu sloučení občanskoprávního a obchodního kolegia pozbývá článek 16 účinnosti.

Zrušovací ustanovení

Čl. 49

Zrušuje se jednací řád Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. prosince 1995, Plsn 2/1995, ve znění usnesení pléna Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 12. 1996 a usnesení pléna Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 12. 2000.

Účinnost

Čl. 50

Tento jednací řád nabývá účinnosti dnem 1. 10. 2003.

V Brně dne 22. září 2003.

JUDr. Iva Brožová
předseda Nejvyššího soudu ČR

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Podmínkou trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. není, aby pojišťovna jednala v omylu, resp. aby jednání pachatele vedlo k omylu pojišťovny, na základě kterého by poskytla pojistné plnění.

K trestnosti tohoto činu se rovněž nevyžaduje, aby pachatel skutečně vylákal pojistné plnění, na něž mu nevznikl nárok.

Pokud však pachatel vyláká pojistným podvodem takové pojistné plnění, může jít podle jeho výše o způsobení škody, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 250a odst. 3, 4 a 5 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2002, sp. zn. 6 Tdo 876/2002)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné M. J. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 4. 2002, sp. zn. 6 To 205/2002, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 37 T 175/2000.

Z odůvodnění:

Obviněná M. J. byla rozsudkem obvodního soudu uznána vinnou pokusem trestného činu pojistného podvodu podle § 8 odst. 1, § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. Za tento trestný čin byla obviněná odsouzena podle § 250a odst. 4 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 24 měsíců s podmíněným odkladem výkonu trestu podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. na zkušební dobu v trvání 4 let.

Proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně podala obviněná M. J. odvolání, na základě kterého odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. znovu rozhodl tak, že s ohledem na novelizaci trestního zákona účinnou od 1. 1. 2002 a se zřetelem k ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. uznal obviněnou vinnou pokusem trestného činu pojistného podvodu toliko podle § 8 odst. 1, § 250a odst. 1, 3 tr. zák., kterého se dopustila tím, že na základě pojistné smlouvy uzavřené dne 26. 5. 1999 mezi ní a pojišťovnou C., a. s., dopisem opatřeným datem 27. 1. 2000 uplatnila nárok na pojistné plnění z titulu pojistné události, ke které mělo dojít odcizením vozidla tovární značky Audi A4 dne 26. 1. 2000 v P., poté dne 22. 2. 2000 uvedené pojišťovně zaslala kopie platebních příkazů osvědčujících uhrazení čtvrtletních splátek ročního pojistného ze dne 28. 7. 1999 a ze dne 29. 10. 1999, znějících vždy na částku 8139 Kč a podmiňujících trvání pojištění, které byly označeny otiskem razítka I., a. s., pobočky v R., kde byla v té době zaměstnána, přestože věděla, že pojistné neuhradila, a tohoto jednání se dopustila se záměrem získat pojistné plnění ve výši 476 100 Kč ke škodě pojišťovny C., a. s., ve prospěch majitele vozidla D. C., a. s., aby vzniklou škodu nemusela hradit sama, avšak k plnění nedošlo.

Za to byla odsouzena odvolacím soudem podle § 250a odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 20 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu 3 let.

Proti výroku o vině i trestu shora citovaného rozhodnutí městského soudu podala obviněná M. J. dovolání, a to z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť je přesvědčena, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, který podle obviněné nenaplnil zákonné znaky skutkové podstaty pokusu trestného činu pojistného podvodu. Dovolatelka v tomto ohledu uvedla, že kopie platebních příkazů byly pojišťovně zaslány až na výslovnou výzvu její pracovnice, aby se s konečnou platností vyjasnilo, proč nedošly pojišťovně platby, které chtěla učinit. Podání obviněné ze dne 27. 1. 2000 bylo jen splněním povinnosti oznámit škodu a podle pojišťovací praxe ani k plnění ze strany pojišťovny vést nemohlo, přičemž důkazy k této skutečnosti, které obviněná navrhovala, nebyly provedeny. Obviněná byla navíc vyzvána ke skutečnému oznámení pojistné události na předepsaném formuláři, avšak toto oznámení již neučinila, čímž dala jednoznačně najevo, že o žádné plnění neusiluje. Soudy obou stupňů přitom podle názorů obviněné v rozporu se zákonem vybraly verzi pro obviněnou méně příznivou a navíc s ohledem na všechny okolnosti případu méně logickou.

Dále dovolatelka namítla, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. je nutné uvedení nepravdivých či zkreslených údajů při uplatnění nároku na plnění, avšak obviněná nárok relevantním způsobem neuplatnila a navíc neuvedla nepravdivé údaje. Ze zaslaných příkazů k úhradě jednoznačně vyplynulo, že s ohledem na evidentně nesprávné číslo účtu nemohly být platby pojišťovně doručeny a předmětné údaje nemohly vést k omylu pojišťovny, na základě kterého by obviněné poskytla pojistné plnění. Otázka pravdivosti či nepravdivosti údajů je tak podle názoru obviněné klíčovou otázkou pro posouzení její viny.

V závěru svého dovolání obviněná navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek městského soudu a rozhodl sám zprošťujícím rozsudkem.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství k podanému dovolání uvedla, že dovolání je zjevně neopodstatněné, neboť námitky obviněné jsou v podstatě totožné s námitkami uplatněnými v řízení před odvolacím soudem, který se však s nimi již dostatečně vypořádal v odvolacím řízení. Státní zástupkyně proto navrhla, aby dovolací soud dovolání obviněné M. J. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou a proti rozhodnutí, proti kterému je přípustné, dospěl k následujícím závěrům:

Pokud dovolatelka vytýká napadenému rozhodnutí odvolacího soudu skutkové vady, jejichž existenci spatřuje především v neprovedení důkazů v takovém rozsahu, aby mohl soud po právní stránce správně zhodnotit posuzovaný skutek, není dovolací soud oprávněn tyto vady posoudit, protože jde o výhrady, které stojí mimo uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a nenaplní ani jiný důvod dovolání.

Námitky obviněné však částečně směřují proti právnímu posouzení skutku jako trestného činu pojistného podvodu, takže v tomto ohledu se dovolání obviněné opírá o zmíněný dovolací důvod.

Ze skutkové věty výroku o vině napadeného rozsudku soudu druhého stupně vyplývá, že podvodné jednání obviněné spatřoval odvolací soud v tom, že uplatnila nárok na plnění z pojistné smlouvy z titulu pojistné události, ke které mělo dojít odcizením vozidla, poskytla pojišťovně C., a. s., kopie platebních příkazů osvědčujících uhrazení dvou čtvrtletních splátek ročního pojistného, jejichž úhrada podmiňovala trvání pojištění, a tím i pojistné plnění ze strany pojišťovny, byť věděla, že pojistné neuhradila, tudíž na plnění z pojistné události jí nevznikl právní nárok, přičemž svým jednáním zamýšlela vylákat od pojišťovny pojistné plnění ve výši 476 100 Kč ve prospěch leasingové společnosti, aby náhradu za odcizené vozidlo nemusela platit sama. Jak je patrné z tzv. právní věty výroku o vině napadeného rozsudku, městský soud považoval trestný čin za spáchaný tím, že při uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy obviněná uvedla nepravdivé údaje v úmyslu spáchat trestný čin, k jehož dokonání však nedošlo, přičemž její jednání bezprostředně směřovalo ke způsobení škody nikoliv malé na cizím majetku.

K tomu Nejvyšší soud připomíná, že trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí. Pojistná smlouva je tedy právní skutečností, na jejímž základě vzniká, trvá i zaniká smluvní pojištění, přičemž pojištěnému přísluší ze zákona právo na plnění z pojistné události, a to na podkladě pojistné smlouvy. Důležité je přitom jen uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů nebo zamlčení podstatných údajů pachatelem, ale není třeba prokazovat, že druhá strana jednala v omylu, tedy že pravdivé či úplné skutečnosti jí nebyly známy.

Námítka dovolatelky, podle níž k naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. nestačí uvedení nepravdivých či hrubě zkreslených údajů při uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy, nemůže s ohledem na shora rozvedené skutečnosti obstát. K trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin pojistného podvodu podle citovaného ustanovení se nevyžaduje, aby pojišťovna jednala v omylu, resp. aby jednání pachatele vedlo k omylu pojišťovny. Proto v posuzovaném případě nebylo třeba prokazovat, zda kopie platebních příkazů osvědčujících uhrazení čtvrtletních splátek ročního pojistného, které obsahovaly nesprávné číslo účtu pojišťovny a které obviněná předložila při uplatnění nároku na pojistné plnění, by mohly vést k omylu pojišťovny, na jehož základě by poskytla pojistné plnění.

Základní skutková podstata trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. rovněž není vázána na způsobení škody či dosažení obohacení ani na úmysl pachatele směřující ke způsobení takového následku. Proto ani úmysl pachatele nemusí nutně směřovat k vylákání pojistného plnění, resp. k vylákání pojistného

plnění nemusí skutečně dojít. Pokud však vylákáním pojistného plnění, na které nevznikl nárok, je způsobena škoda, podle její výše mohou být naplněny i znaky kvalifikované skutkové podstaty podle § 250a odst. 3, 4 a 5 tr. zák.

S ohledem na skutečnosti rozvedené v předcházejících odstavcích dospěl Nejvyšší soud k závěru, že popis skutku uvedený ve výroku rozsudku městského soudu odpovídá použité právní kvalifikaci, přičemž svá skutková zjištění a právní závěry odvolací soud podrobně rozvedl v odůvodnění rozsudku, kde se rovněž logicky a přesvědčivě vypořádal s námitkami obviněné uplatněnými v odvolacím řízení.

Z těchto důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání obviněné M. J. je zjevně neopodstatněné, neboť obviněná pouze opakuje námitky v řízení již dříve uplatněné, s nimiž se soudy obou stupňů dostatečně a logicky vypořádaly.

Nejvyšší soud proto dovolání obviněné M. J. jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl v neveřejném zasedání konaném ve smyslu § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř., aniž byl však oprávněn postupovat podle ustanovení § 265i odst. 3, 4 tr. ř.

Zákonná forma podání ve smyslu § 59 odst. 1, věty druhé, tr. ř. je dodržena i v případě, je-li podání učiněno faxem (telefaxem). Při takové formě podání je lhůta k uplatnění opravného prostředku ve smyslu § 60 odst. 1, 3 tr. ř. zachována i tehdy, dojde-li podání příslušnému soudu v poslední den zákonné lhůty po skončení řádné pracovní doby, protože lhůta končí až ve 24.00 hodin tohoto dne.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 6 Tdo 171/2003)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného M. H. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 4. 2002, sp. zn. 7 To 233/2002, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 4 T 31/99, a současně krajskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněný M. H. byl (jako mladistvý) rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 4 T 31/99, uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. a odsouzen podle § 234 odst. 1 tr. zák. za použití § 79 odst. 1 tr. zák. a § 35 odst. 2 tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 24 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 let. Současně byl ohledně tohoto obviněného zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu Plzeň-město ze dne 17. 8. 2000, sp. zn. 6 T 75/2000, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Proti uvedenému rozsudku podal obviněný M. H. odvolání, které Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 18. 4. 2002, sp. zn. 7 To 233/2002, podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítl jako podané opožděně, protože odvolání bylo osobně obhájcem mladistvého doručeno soudu až dne 26. 3. 2002, jak je uvedeno v odůvodnění usnesení odvolacího soudu.

Proti citovanému usnesení Krajského soudu v Plzni podal obviněný M. H. dovolání a jeho důvody spatřuje podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí jeho odvolání, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takovéto rozhodnutí.

Dovolatel považuje závěr soudu druhého stupně o tom, že podal odvolání opožděně, za nesprávný, přičemž navíc podle jeho názoru došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces garantovaného v čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod, pokud se odvolací soud nezabýval jeho argumenty po věcné stránce. Dovolatel poukázal na to, že rozsudek soudu prvního stupně mu byl doručen dne 15. 3. 2002 a protože poslední den lhůty pro podání odvolání připadl na sobotu dne 23. 3. 2002,

bylo posledním dnem až pondělí dne 25. 3. 2002. Přitom právě dne 25. 3. 2002 odvolání podal, a to prostřednictvím faxu, a následujícího dne 26. 3. 2002 tak učinil osobně na podatelně Okresního soudu Plzeň-město. Podle dovolatele sice fax není výslovně uveden mezi prostředky, jejichž prostřednictvím lze učinit podání v trestní věci, ustanovení § 59 odst. 1 tr. ř. by však mělo být vykládáno analogicky v jeho prospěch, neboť je zřejmé, že pouze jakousi nedůsledností zákonodárce nebyl fax mezi výčtem technických prostředků uveden, a to přesto, že jsou si po technické stránce naprosto podobné. Odvolacímu soudu dovolatel vytkl, že se ve svém usnesení s jeho faxovým podáním žádným způsobem nevypořádal.

Dále dovolatel poukázal na nálezk Ústavního soudu uveřejněný pod č. 176/2000 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, podle něhož, nelze-li v soudní evidenci najít faxové podání, není možné tuto skutečnost přičítat k tíži účastníka řízení a je proto nutné, jsou-li k tomu dostatečné důvody, vycházet z presumpce, že podání bylo učiněno včas.

Obviněný tudíž uzavřel, že ve věci nebyly splněny podmínky ustanovení § 253 odst. 1 tr. ř. a odvolací soud svým rozhodnutím pochybil. Navrhl, aby dovolací soud usnesení Krajského soudu v Plzni zrušil a přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k dovolání obviněného M. H. uvedl, že je třeba dovolání obviněného přisvědčit, neboť na konci spisu mezi kopiemi dokladů je založen výtisk faxového podání odvolání, jež podle záhlaví vytištěného faxovým přístrojem bylo odesláno z advokátní kanceláře V., R., K. a spol. dne 25. 3. 2002 ve 21.33 hodin. Je tam však vytištěno i druhé záhlaví ze stejného data, avšak z 20.38 hodin (evidentně jde o zápis faxu přijímajícího, přičemž podle státního zástupce na odesílajícím faxu zřejmě zůstal nastaven letní čas, který v roce 2002 začínal až dne 31. 3.). Státní zástupce přitom zdůraznil, že termín „fax“ je obsahově totožný se zákonným, poněkud archaickým výrazem „telefax“ a že výtisk předmětného faxového podání včetně plné moci nese označení čísel listů 93 až 97, která byla později vyznačena i na písemném podání učiněném osobně dne 26. 3. 2002, jež bylo zřejmě zařazeno do spisu místo původně zařazené faxové kopie. Státní zástupce dále dodal, že ač faxové podání bylo učiněno po pracovní době, nemá tato okolnost na včasnost podání vliv, protože lhůta k podání odvolání je v trestním řádu určena ve dnech, tedy v rámci celých 24 hodin každého dne lhůty. Podle státního zástupce odvolací soud zamítl odvolání obviněného jako podané opožděně, ačkoliv bylo zákonným způsobem podáno ještě ve lhůtě, čímž dovolatel naplnil důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Proto státní zástupce navrhl, aby dovolací soud zrušil napadené usnesení a přikázal Krajskému soudu v Plzni, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné, a po přezkoumání věci dospěl k závěru, že dovolání obviněného M. H. je důvodné.

Důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je mimo jiné existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Uvedený dovolací důvod dopadá na ty případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku soudem druhého stupně bez věcného přezkoumání věci a procesní strana tak byla zbavena práva přístupu ke druhé instanci. Smyslem tohoto dovolacího důvodu tedy je umožnit oprávněné osobě, aby se domohla přezkoumání věci v řádném přezkumném řízení, které nebylo provedeno, ačkoliv procesní podmínky pro toto řízení byly splněny.

Novelizovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze tedy mimo jiné použít, pokud byl řádný opravný prostředek zamítnut z tzv. formálních důvodů, tj. u odvolání podle § 253 odst. 1 tr. ř., přestože nebyly splněny procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí.

Z trestního spisu v posuzované věci je zřejmé, že opis rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 4 T 31/99, byl jak obviněnému M. H., tak jeho obhájci JUDr. J. V. doručen shodného dne 15. 3. 2002.

Podle § 248 odst. 1 tr. ř. platí, že odvolání se podává u soudu, proti jehož rozsudku směřuje, a to do osmi dnů od doručení opisu rozsudku. V daném případě byla osmým dnem lhůty sobota dne 23. 3. 2002, proto ve smyslu § 60 odst. 1, 3 tr. ř. byl v posuzované věci posledním dnem lhůty pro podání odvolání den 25. 3. 2002 (pondělí), protože do lhůty určené podle dní se nezapočítává den, kdy se stala událost určující počátek lhůty; případně-li konec lhůty na den pracovního klidu nebo pracovního volna, pokládá se za poslední den lhůty nejbližší příští pracovní den. Odvolání lze přitom podat až do 24.00 hod. posledního dne lhůty bez ohledu na to, kdy končí řádná pracovní doba u soudu.

To má zásadní význam pro posouzení otázky včasnosti podaného odvolání. V trestním spisu je totiž založeno odvolání obviněného proti rozsudku soudu prvního stupně, a to jednak v podobě kopie faxem učiněného podání a jednak ve formě originálu, na nichž je otištěno razítko Okresního soudu Plzeň-město s datem 26. 3. 2002, ve druhém případě je na něm vyznačena i doba podání – 8.20 a poznámka – podáno osobně.

Na kopii faxového podání jsou přitom zřetelně vytištěny dva údaje; prvním je 25/03/2002, 20:38 a číslo a druhým je 25/03 02 PO 21:33 FAX, číslo a AK V., R., K., z nichž je evidentní, že druhý údaj svědčí o odeslání podání faxem z uvedené advokátní kanceláře a první o přijetí tohoto podání.

Pro úplnost je třeba zmínit, že časová označení na sebe nenavazují (příčinou této nesrovnalosti bylo zřejmě chybné nastavení letního času na odesílajícím faxovém přístroji, ač v uvedený den byl platný čas zimní). V posuzované věci však jde navíc o nepodstatnou otázku, neboť oba časové okamžiky spadají do téhož dne 25. 3. 2002, a tudíž nebylo třeba ji dále zkoumat.

Pokud jde o formu, již obviněný k podání opravného prostředku použil, nutno poukázat na ustanovení § 59 odst. 1, věty druhé, tr. ř., podle něhož lze podání učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. Nejvyšší soud se ztotožňuje s vyjádřením státního zástupce, že výraz „telefax“ je obsahově shodný s termínem „fax“, a tudíž podání učiněné faxem je podáním učiněným v souladu s citovaným ustanovením.

Z uvedených skutečností vyplývá, že obviněný podal odvolání ve věci řádně a včas, za podmínek stanovených zákonem a v zákonné lhůtě, a proto, pokud Krajský soud v Plzni toto odvolání podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítl jako opožděně podané, rozhodl o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí.

Nejvyšší soud tudíž shledal, že důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je v posuzované věci naplněn. Proto zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Plzni a také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud pak Krajskému soudu v Plzni přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I. Trestnost činu ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba posoudit zásadně podle celého souhrnu zákonných norem trestních i mimotrestních (na něž trestní zákon odkazuje ve skutkových podstatách s blanketní dispozicí), které jsou všechny účinné ke stejnému momentu rozhodnému z hlediska časové působnosti zákona podle citovaného ustanovení. Proto nelze trestnost skutku posoudit částečně podle zákona účinného v době jeho spáchání (např. z hlediska trestního zákona) a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (např. z hlediska mimotrestních právních norem, na něž odkazuje trestní zákon).

II. Právy autorů nejsou dotčena jak práva výkonných umělců, kteří provádějí literární a umělecká díla autorů, tak ani práva televizních vysílatelů, kteří v rámci vlastních pořadů vysílají umělecká díla prováděná výkonnými umělci. Ochrana práv autorů, výkonných umělců i televizních vysílatelů se tak uplatňuje vedle sebe a za určitých okolností může pachatel jedním skutkem porušovat práva náležející všem třem skupinám jejich nositelů, např. pokud neoprávněně pořizuje a rozesílá videokazety obsahující kopie nahrávek filmů a divadelních her získané z televizního vysílání.^{*)}

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 200/2003)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného I. D. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 8 To 219/2002, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 2 T 148/99 a současně městskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněný I. D. byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 5. 3. 2002, sp. zn. 2 T 148/99, uznán vinným trestným činem porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil tím, že v době od 28. 7. 1997 do 20. 7. 1998 po předchozích nejméně deseti inzertních novinách A. distribuoval amatérsky nahrané videokazety pořízené jako kopie originálních autorských děl, které nahrál z televize, ač věděl, že pořizování kopií a jejich šíření je v rozporu s autorským zákonem, a to tak, že prostřednictvím pošty se sídlem P. si nechal zasílat finanční hotovost, čímž poškodil práva právnických osob oprávněných distribuovat taková díla, zastoupených Č. p. u. se sídlem v P., a takto zaslal nejméně:

^{*)} Poznámka redakce Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek: Rozhodnutí vychází z právního stavu existujícího před účinností autorského zákona č. 121/2000 Sb., tj. přede dnem 1. 12. 2000, proto se zde používá jiná terminologie, pokud jde o označení některých nositelů práv chráněných autorským zákonem. Smysl judikátu tím však není dotčen a rozhodnutí je použitelné i po účinnosti citovaného zákona.

1. P. M., na adresu P., videokazetu obsahující divadelní hry Dlouhý, Široký a Krátkozraký a Dobytí severního pólu, a
2. J. S., na adresu H., videokazety obsahující filmy Poslední tango v Paříži a Čest rodiny Prizziů a videokazetu obsahující dokumentární filmy Stalin, Lenin svými slovy a První a poslední.

Popsané jednání obviněného bylo podle právní věty výroku o vině tohoto rozhodnutí hodnoceno tím způsobem, že obviněný se zvukovými či obrazovými záznamy, které jsou předmětem práva příbuzného právu autorskému, neoprávněně nakládal způsobem, který přísluší výrobci zvukového či obrazového záznamu, rozhlasové či televizní organizaci nebo jinému nositeli těchto práv.

Za to byl obviněný I. D. podle § 152 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 4 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců.

Citovaný rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 napadl obviněný I. D. odvoláním, které Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 8 To 219/2002, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Uvedené usnesení Městského soudu v Praze napadl obviněný I. D. dovoláním, a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Obviněný ve svém dovolání popisuje, jaký má být postup při právní kvalifikaci skutku, a to i ve vztahu ke skutkové podstatě s blanketní dispozicí, za kterou považuje též ustanovení § 152 odst. 1 tr. zák. Dále obviněný tvrdí, že podle jeho názoru popis skutku uvedený v rozsudku soudu prvního stupně nevystihuje formální znaky zákonné skutkové podstaty tak, jak je uvedena v právní větě téhož rozhodnutí, přičemž skutek rovněž nedosahuje potřebného stupně společenské nebezpečnosti. Obviněný rozebírá skutkovou podstatu trestného činu porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 tr. zák. (ve znění účinném v době spáchání posuzovaného skutku, tj. do 30. 11. 2000) a poukazuje na to, že podle jeho názoru obsahuje dvě alternativy, z nichž první je zaměřena na práva autorská a druhá na práva jemu příbuzná. Pro právní kvalifikaci je proto podle obviněného důležité ve výroku uvést přesně skutečnosti tak, aby vyjadřovaly rozlišení, zda pachatel nakládal s dílem, které je předmětem ochrany podle autorského práva, nebo s předmětem, jehož ochrana je zajištěna právem příbuzným právu autorskému, když v druhém případě musí skutková věta obsahovat specifikaci těchto práv vzhledem k jejich různorodosti. Takto přesně popsánému skutku musí podle obviněného odpovídat právní kvalifikace vyjádřená příslušnou alternativou zákonné skutkové podstaty.

Obviněný dále ve svém dovolání rozebírá obsah předmětných videokazet a jeho nakládání s nimi. Stran první z nich (s nahrávkou divadelních her) tvrdí, že pokud se jednalo o záznam, jak konstatoval soud prvního stupně ve svém rozsudku, jeho zachycení na videokazetu nemohlo být neoprávněným nakládáním příslušejícím pouze výrobci, rozhlasové či televizní organizaci nebo jinému nositeli těchto práv, neboť se záznamem ve smyslu autorského zákona účinného v době spáchání jednání (tj. zákona č. 35/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů) nakládala vysílající televizní organi-

zace. Obdobně má obviněný za to, že se nemohl dopustit pořízení kopie originálního autorského díla, neboť záznam povahu autorského díla nemá. Pokud jde o další dvě videokazety zmíněné v popisu posuzovaného skutku, které obsahují filmy či dokumentární filmy, obviněný uvádí, že ani při nakládání s nimi se nemohl dopustit neoprávněného nakládání se záznamem, neboť filmové dílo záznamem není. V rámci svého dovolání obviněný dále namítá, že v popisu skutku chybí okolnost, která by vyjadřovala neoprávněnost jeho jednání. Slovní spojení „ač věděl, že pořizování kopií a jejich šíření je v rozporu s autorským zákonem,“ obviněný považuje spíše za vyjádření formy zavinění. K uvedenému obviněný současně doplňuje, že podle jeho názoru není citované tvrzení pravdivé, neboť autorský zákon pořizování kopií za určitých podmínek dovozoval. Popisu skutku obviněný vytýká i použití slovního obratu „distribuuat díla“, neboť právo distribuce podle jeho názoru autorský zákon neznal. Pochybení soudů činných dříve ve věci obviněný shledává i v použití autorského zákona č. 121/2000 Sb., který nahradil dříve platný autorský zákon č. 35/1965 Sb., neboť pozdější z těchto právních norem podle obviněného nabyla účinnosti až dne 1. 12. 2000, tedy po spáchání výše popsání jednání.

Závěrem podaného dovolání obviněný I. D. navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 8 To 219/2002, a aby přikázal tomuto soudu věc znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší státní zástupkyně se k podanému dovolání obviněného I. D. vyjádřila prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství, která především uvedla, že s námitkami obviněného lze souhlasit zejména v názoru, podle něhož nebyl učiněn správný právní závěr, v jakých znacích byl trestný čin porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 tr. zák. spáchán a rovněž zda si obviněný takto počínal způsobem, který příslušel autoru nebo jinému nositeli autorského práva nebo práva jemu příbuzného. Podle názoru státní zástupkyně je tak zcela zřejmé, že právní věta rozsudku soudu prvního stupně nekoresponduje se skutkovými zjištěními. Pokud jde o použití autorského zákona, měl být aplikován v době činu účinný zákon č. 35/1965 Sb. Státní zástupkyně proto navrhuje, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. mu věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou a proti rozhodnutí, proti kterému je přípustné, dospěl k závěru, že dovolání obviněného I. D. je důvodné, a to na podkladě následujících skutečností:

Trestného činu porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 tr. zák. (nyní i dále v odůvodnění tohoto rozhodnutí míněno vždy ve znění účinném do 30. 11. 2000) se dopustil ten, kdo s dílem, které je předmětem ochrany podle práva autorského, nebo s výkonem výkonného umělce, zvukovým či obrazovým záznamem nebo rozhlasovým či televizním pořadem, které jsou předmětem práva příbuzného právu autorskému, neoprávněně nakládal způsobem, který příslušel autoru, výkonnému umělci, výrobci zvukového či obrazového záznamu, rozhlasové či televizní organiza-

ci nebo jinému nositeli těchto práv, anebo kdo jinak tato práva porušoval. Obvodní soud pro Prahu 10 ve svém rozsudku sice výslovně neuvedl (a neučinil tak ani Městský soud v Praze jako soud odvolací), zda vycházel z citovaného znění této skutkové podstaty, či z její podoby účinné v době rozhodování, tj. po novelizaci trestního zákona provedené s účinností od 1. 12. 2000 zákonem č. 121/2000 Sb. Skutek, pro nějž byl obviněný I. D. stíhán, však soud prvního stupně evidentně posoudil podle zmíněné skutkové podstaty v jejím znění účinném do 30. 11. 2000, jak o tom svědčí tzv. právní věta výroku o vině odsuzujícího rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 i zákonné formulace obsažené na str. 4 jeho odůvodnění.

V ustanovení § 152 tr. zák. jde o skutkovou podstatu s tzv. blanketní dispozicí, která v době spáchání posuzovaného skutku odkazovala na zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl účinný do 30. 11. 2000, neboť od 1. 12. 2000 nabyl účinnosti zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, který nahradil dřívější zmíněný autorský zákon a současně novelizoval ustanovení § 152 tr. zák., jak již bylo výše zmíněno. Soudy obou stupňů proto při právním hodnocení předmětného skutku pochybily již z toho důvodu, že obsah autorského práva či práv jemu příbuzných dovozovaly z autorského zákona pozdějšího, který v době, kdy k jednání obviněného došlo, nebyl ještě vůbec přijat. Pozdější zákon, na který odkazuje blanketní skutková podstata trestného činu, je možné ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. při posuzování trestnosti činu užít pouze v případě, jestliže je taková pozdější právní norma pro pachatele (obviněného) příznivější. Citované ustanovení o časové působnosti trestních zákonů se vztahuje i na působnost zákonů, na které odkazuje trestní zákon v blanketní normě (srov. rozhodnutí pod č. 35/1994 a č. 36–I/1998 Sb. rozh. tr.). Jak soud prvního stupně, tak ani soud odvolací přitom nijak nevysvětlily, v čem mělo být použití pozdějšího autorského zákona (č. 121/2000 Sb.) pro obviněného I. D. příznivější při posouzení trestnosti jeho jednání.

Podstatnou vadou v tomto směru ovšem je, že zatímco trestně právně – jak je patrné z výše uvedeného – byla vina obviněného I. D. posouzena podle § 152 odst. 1 tr. zák. ve znění účinném do 30. 11. 2000, tj. před novelou provedenou zákonem č. 121/2000 Sb., mimotrestně z hlediska norem autorského práva a práv jemu příbuzných, na něž citovaná blanketní skutková podstata trestného činu odkazuje, bylo jednání obviněného posuzováno podle právní úpravy účinné od 1. 12. 2000, tj. na podkladě nového autorského zákona č. 121/2000 Sb. Tím se dostalo trestní a mimotrestní právní posouzení skutku do vzájemného rozporu. Trestnost činu ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. je totiž třeba posoudit zásadně podle celého souhrnu zákonů norem trestních i mimotrestních, které jsou všechny účinné ke stejnému momentu rozhodnému z hlediska časové působnosti zákona podle citovaného ustanovení. Proto nelze trestnost skutku posoudit částečně podle zákona účinného v době jeho spáchání (např. z hlediska trestního zákona) a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (např. z hlediska mimotrestních právních norem, na něž trestní zákon odkazuje).

Dále považuje Nejvyšší soud za potřebné zdůraznit, že ustanovení § 152 odst. 1 tr. zák., jak vyplývá z jeho znění, poskytovalo ochranu před určitými jednáními, která byla v rozporu s právem autorským, případně v rozporu s právem příbuzným právů autorskému, tzn. s právem výkoných umělců, právem výrobců zvukových a obrazových záznamů a právem rozhlasových a televizních organizací či jiných nositelů těchto práv. Naznačené členění práva autorského a práv příbuzných právu autorskému odpovídá i struktuře autorského zákona č. 35/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen „aut. zák.“), který ve svých částech I až IV upravoval právě tyto čtyři podskupiny tzv. práva duševního vlastnictví.

Ačkoli se jedná o práva vzájemně úzce související, a proto také zakotvená v jedné právní normě, jejich předmět není zcela totožný. Předmětem práva autorského byla podle § 2 odst. 1 aut. zák. díla literární, vědecká a umělecká, která jsou výsledkem tvůrčí činnosti autora, zejména díla slovesná, divadelní, hudební, výtvarná včetně děl umění architektonického a děl umění užitého, díla filmová, fotografická a kartografická. Předmětem práva výkoných umělců byly podle § 36 odst. 1 aut. zák. jejich umělecké výkony. Předmětem práv výrobců zvukových záznamů byly podle § 45 odst. 1 aut. zák. zvukové záznamy výkonů výkoných umělců nebo jiných zvuků a předmětem práv rozhlasových nebo televizních organizací potom byly podle § 46 odst. 1 aut. zák. jejich vlastní pořady. Z uvedeného je zřejmé, že pachatel trestného činu podle § 152 odst. 1 tr. zák. nemůže naplnit jeho objektivní stránku alternativně, jak v podstatě rozhodly soudy obou stupňů v původním řízení, ale buď neoprávněně nakládá s dílem způsobem, který přísluší autoru, nebo s výkonem výkoného umělce způsobem, který přísluší výkonému umělci, či s televizním pořadem způsobem, který přísluší televizní organizaci atd., případně může jedním jednáním naplnit znaky více alternativ současně.

Závěr soudu o vině obviněného I. D., pokud jde o právní kvalifikaci jím spáchaného skutku, však nemůže být alternativní, přičemž takovým je i tehdy, pokud se ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku konstatuje, že obviněný naplnil znaky jedné nebo druhé nebo ještě další z alternativ postavených vedle sebe. Právní hodnocení skutku je v takovém případě nekonkrétní, přičemž jednání obviněného je současně právně posouzeno podle dílčí části skutkové podstaty, jejíž znaky obviněný třeba vůbec nenaplnil. Pokud tedy v předmětné trestní věci soud prvního stupně alternativně uvedl, že obviněný I. D. „se zvukovými či obrazovými záznamy, které jsou předmětem práva příbuzného právu autorskému, neoprávněně nakládal způsobem, který přísluší výrobců zvukového či obrazového záznamu, rozhlasové či televizní organizaci nebo jinému nositeli těchto práv,“ jednalo se o nejednoznačný závěr o vině a další pochybení při právním posouzení skutku. Oprávněný nositel dotčených práv totiž nebyl náležitě konkretizován tak, aby bylo zřejmé, o kterého z vyjmenovaných jde, nebo zda jsou jimi všichni, popřípadě kterého lze považovat za „jiného nositele“ těchto práv. Navíc soudy obou stupňů si náležitě neujasnily, jaká práva a kterých jejich nositelů byla porušena jednáním obviněného.

Jak totiž vyplývá ze skutkových zjištění učiněných ve věci, obsahem první z videokazet, které obviněný I. D. prodal, byly dvě divadelní hry, obsahem dalších videokazet pak byly filmy. Díla divadelní i díla filmová byla ve smyslu výše citovaného § 2 aut. zák. předmětem ochrany práva autorského. Tato ochrana se mimo jiné projevovala v tom, že podle § 12 odst. 2 písm. b) aut. zák. bylo autorovi vyhrazeno oprávnění s dílem nakládat, zejména rozhodnout o jeho uveřejnění (tj. o jeho veřejném užití) a udělit svolení k jeho užití. Podle § 14 odst. 1 aut. zák. pak bylo možné užití díla, pokud to nebylo dovoleno přímo zákonem, jen se svolením autora. Svolení k užití díla uděloval autor smlouvou. Za užití díla se kromě dalších způsobů považovala i reprodukce díla, tzn. vytváření kopií, a veřejné šíření díla rozmnoženinami, tedy na nosičích, na nichž je dílo zachyceno. Podle § 15 odst. 2 aut. zák. za určitých okolností nebylo autorovo svolení k užití díla potřeba, přičemž podle § 15 odst. 2 písm. a) aut. zák. to bylo tehdy, když jednáající osoba zhotovila rozmnoženinu uveřejněného díla pro svou osobní potřebu. Obdobně to platilo o právech výkoných umělců, která mohla být dotčena v případě videokazety obsahující zmíněné dvě divadelní hry. Ve vztahu k ní nebylo možné bez svolení výkoných umělců užití jejich výkonů mimo jiné pro zhotovení snímků k veřejnému odbytu nebo pro šíření jinými prostředky (§ 36 odst. 2 písm. b/, d/ aut. zák.), pokud nešlo o zákonné výjimky (§ 37 aut. zák.). Jinak výše citovaná ustanovení, která se týkají autorského práva, se obdobně vztahovala i na výkoné umělce a jejich práva (§ 39 aut. zák.). Konečně v posuzovaném případě mohla být dotčena i práva příslušných televizních organizací, protože obviněný I. D. na videokazety, které prodal, zaznamenal nahrávku pořadů z televizního vysílání, přestože podle § 46 odst. 2 aut. zák. bylo možné zhotovit záznam televizního pořadu (za nějž se považuje i vysílání divadelních her a filmů, bez ohledu na další ochranu jejich autorů a výkoných umělců) pro jinou než vlastní potřebu a takový záznam dále rozmnožovat nebo jinak veřejně šířit jen se svolením organizace, která pořad uskutečnila, nešlo-li o tzv. zákonnou licenci podle § 47 aut. zák.

Ve vztahu k výše uvedenému Nejvyšší soud zdůrazňuje, že právy autorů nebyla dotčena jak práva výkoných umělců, kteří provádějí literární a umělecká díla autorů, a nebyla jimi dotčena ani práva televizních organizací, které v rámci vlastních pořadů vysílají umělecká díla prováděná výkonými umělci. Jinak řečeno, ochrana práv autorů, výkoných umělců i televizních organizací se uplatňovala vedle sebe a za určitých okolností tedy mohl pachatel jedním skutkem porušovat práva náležející všem třem skupinám jejich nositelů.

Z popisu skutku, který je předmětem této trestní věci, vyplývá, že obviněnému I. D. je především kladeno za vinu vytvoření rozmnoženiny zveřejněného díla, a to nahráním díla vysílaného televizí na videokazetu. Následně obviněný prostřednictvím inzerce nabízel takto nahrané videokazety, resp. z nich pořízené další kopie k prodeji, tzn. veřejně šířil rozmnoženiny díla. Z hlediska skutkové podstaty trestného činu porušování autorského práva podle § 152 odst. 1 tr. zák. tedy přichází v úvahu především alternativa, podle níž obviněný jinak porušil autorské právo tím, že

s dílem, které je předmětem ochrany podle práva autorského, nakládal způsobem, k němuž nebyl oprávněn, protože je veřejně šířil bez souhlasu autorů či jiných nositelů jejich práv. Další alternativu mohl naplnit tím, že obdobně neoprávněně nakládal s televizním pořadem, který rozmnožoval a dále veřejně šířil bez souhlasu televizní organizace, která pořad uskutečnila. Konečně nelze vyloučit ani neoprávněně nakládání s výkony výkonných umělců v případě videokazet obsahujících záznamy divadelních her. Právní posouzení jednání obviněného, které učinil soud prvního stupně v právní větě výroku o vině svého rozsudku a s nímž se ztotožnil i soud odvolací, tedy že obviněný se zvukovými či obrazovými záznamy, které jsou předmětem práva příbuzného právu autorskému, neoprávněně nakládal způsobem, který přísluší výrobci zvukového či obrazového záznamu, rozhlasové či televizní organizaci nebo jinému nositeli těchto práv, bylo tudíž provedeno nesprávně.

Za vadu výroku o vině považuje Nejvyšší soud i absenci výslovného označení nositelů příslušných práv, jejichž autorská či jim příbuzná práva měla být jednáním obviněného I. D. poškozena. Odkaz na práva právnických osob „zastoupených Č. p. u.“ zde nepostačuje, protože z něj není patrné, které subjekty, na podkladě jakého zmocnění a v jakém rozsahu zastupovala Č. p. u. Navíc z vyjádření Ministerstva kultury ze dne 22. 10. 2001 je patrné, že Č. p. u. vůbec nebyla oprávněna k výkonu hromadné správy autorských a jim příbuzných práv podle zákona č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů (v jeho znění účinném do 30. 11. 2000). Proto odkaz na zastoupení právnických osob Č. p. u. v popisu skutku je bez jakéhokoli právního významu a je zcela nadbytečný, neboť nemůže nahradit jasnou konkretizaci nositelů těch práv, která měla být jednáním obviněného dotčena.

K naplnění objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu podle § 152 tr. zák. dále musí být dán znak spočívající v takovém nakládání s předmětem ochrany, které lze považovat za neoprávněné. Ve skutkové větě předmětného výroku o vině však v souvislosti s touto okolností soud prvního stupně učinil pouhé konstatování, podle něhož obviněný I. D. jednal popsáním způsobem, „ač věděl, že pořízování kopií a jejich šíření je v rozporu s autorským zákonem.“ Citovaná formulace je nepřesná a navíc dostatečně nevyjadřuje neoprávněnost v jednání obviněného. Autorský zákon je v ní totiž interpretován nesprávným způsobem, neboť pořízování kopií děl a jejich šíření nutně v rozporu s touto právní normou být nemusí. Autorský zákon umožňuje určité nakládání s dílem i bez svolení autora, např. podle § 14 odst. 1 písm. a) aut. zák. je takto možné dokonce i zhotovení rozmnoženiny díla (tj. jeho kopie) nebo podle § 14 odst. 3 (s odkazem na další ustanovení) aut. zák. lze oprávněně užít dílo bez svolení autora též v dalších případech. Za oprávněné pak bylo nutné považovat i takové užití díla, ke kterému dal autor svolení smlouvou podle § 14 odst. 1, věty druhé, aut. zák. Podobně lze z ustanovení § 46 odst. 2 aut. zák. dovodit, že ke zhotovení záznamu televizního pořadu pro vlastní potřebu nebylo třeba svolení televizní organizace, která pořad uskutečnila. Proto k vyjádření protiprávnosti jedná-

ní obviněného byl povinen soud prvního stupně ve skutkové větě svého odsuzujícího rozsudku uvést namísto zmíněné neurčité formulace takové okolnosti, z nichž by bylo zřejmé, že nenastala žádná z naznačených situací, kdy je určitá osoba oprávněna k nakládání s předmětem autorského práva či práva mu příbuzného (např. že pachatel určitým způsobem nakládal s dílem, ač k tomu neměl svolení autora, kterého bylo třeba apod.). V posuzované trestní věci tomu tak není, protože znak protiprávnosti, který je jednou ze zákonných podmínek pro naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 152 odst. 1 tr. zák., není náležitě vyjádřen v popisu skutku, pro nějž byl obviněný I. D. stíhán.

Další námitka obviněného spočívala v názoru, že autorský zákon neznal slovní obrat „distribtovat“ díla zmíněný ve skutkové větě a že není možné určit, zda se jedná o činnost, která je v rozporu s autorským zákonem či nikoli. Podle přesvědčení Nejvyššího soudu lze sice pojem „distribtovat“ do jisté míry považovat za synonymum ke slovu „šířit“, ale jde o další z nepřesností rozsudku soudu prvního stupně, která ovšem sama o sobě není důvodem nesprávného právního posouzení skutku.

Poslední dovolací námitkou obviněného I. D. bylo tvrzení, podle něhož předmětný skutek nedosahuje potřebného stupně nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 2 tr. zák.). Obviněný však vyjma tohoto konstatování v dovolání neuvedl jakékoli další argumenty, které by ho podporovaly. Proto se Nejvyšší soud již námitkou absence společenské nebezpečnosti nezabýval, neboť úvahy o materiálním znaku trestného činu se stejně staly bezpředmětnými s ohledem na zjištěné nedostatky v právním posouzení z hlediska formálních znaků trestného činu.

Nejvyšší soud na podkladě všech uvedených skutečností dospěl k závěru, že napadené usnesení Městského soudu v Praze, jímž byl jako správný potvrzen jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10, skutečně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, resp. tuto vadu rozsudku soudu prvního stupně odvolací soud neodstranil v odvolacím řízení, jak mu oprávněně vytýká dovolání obviněného I. D. s poukazem na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Proto po zjištění, že dovolání je v tomto směru opodstatněné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. 8 To 219/2002, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Městský soud v Praze tedy jako odvolací soud z hledisek, na která v tomto rozhodnutí upozornil Nejvyšší soud, opětovně projedná podané odvolání obviněného I. D., přičemž především posoudí, s jakými předměty ochrany ve smyslu § 152 odst. 1 tr. zák. obviněný výše popsáním způsobem nakládal, zda k tomu obviněný byl či nebyl oprávněn, a pokud nebyl, jaká práva a kterých jejich nositelů porušil. Jestliže odvolací soud uzná obviněného vinným trestným činem porušování autor-

ského práva podle § 152 odst. 1 tr. zák., svůj závěr musí vyjádřit v takovém popisu skutku, aby z něj byly patrné všechny skutkové okolnosti, které zcela pokrývají zákonné znaky citované skutkové podstaty, a za tímto účelem je povinen případně doplnit dokazování. Otázku neoprávněnosti zásahu a další související podmínky výkonu a porušení autorského práva a práv příbuzných autorskému právu odvolací soud posoudí podle autorského zákona č. 35/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů, který byl účinný v době, kdy k jednání obviněného došlo; jinak by musel přesvědčivě dovodit, že pro obviněného je příznivější nyní účinný autorský zákon č. 121/2000 Sb. včetně jím pozměněné skutkové podstaty trestného činu podle § 152 tr. zák. Po upřesnění skutkových zjištění provede odvolací soud odpovídajícím způsobem právní hodnocení, přičemž podle § 152 odst. 1 tr. zák. zvolí pouze tu určitou alternativu porušení autorského práva nebo práva mu příbuzného, kterou obviněný svým jednáním skutečně naplnil. Současně musí věnovat pozornost formulaci a úplnosti výroků v novém rozhodnutí, dospěje-li opětovně k závěru o vině a trestu.

V odvolacím řízení je odvolací soud vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto rozhodnutí o dovolání (§ 265s odst. 1 tr. ř.) a je povinen respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

Protože vady napadeného rozhodnutí vytknuté dovoláním a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možné odstranit ve veřejném zasedání v řízení o dovolání, Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Spor mezi dědici o skutečnostech rozhodných pro závěr o započtení daru na dědický podíl některého z dědiců není sporem o dědické právo. Otázku započtení daru na dědický podíl dědice řeší soud v řízení o dědictví při rozhodnutí o potvrzení nabytí dědictví podle dědických podílů (§ 484 obč. zák.); postup podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. není v takovém případě možný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2003, sp. zn. 30 Cdo 889/2002)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 4. 4. 2001 určil, že dar chaty ev. č. 34 na parcele č. 229/156 v k. ú. H., který učinila zůstavitelka J. O. navrhovatelce dne 20. 11. 1996, byl obvyklým darováním. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení a o povinnosti zaplatit soudní poplatek.

Soud prvního stupně především vzal v úvahu skutečnost, že u Obvodního soudu pro Prahu 9 je vedeno dědické řízení po matce účastníků paní J. O., která zemřela dne 22. 1. 1997 bez zanechání závěti. Toto dědické řízení pak bylo přerušeno podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. usnesením uvedeného soudu ze dne 8. 7. 1998, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 1998. Tímto rozhodnutím bylo současně uloženo pozůstalé dceři M. P. (žalobkyni), aby do jednoho měsíce od jeho právní moci podala u Obvodního soudu pro Prahu 9 žalobu na určení, že dar chaty ev. č. 34 na parcele č. 229/156 v k. ú. H. této dědičce od zůstavitelky byl obvyklým darováním.

Obvodní soud na základě provedeného dokazování dospěl k závěru, že předmětný dar byl skutečně darem obvyklým, a proto žalobě vyhověl. Takto především přihlédl ke skutečnosti, že z protokolu ze dne 13. 4. 1997 obsaženého ve zmíněném dědickém spise zjistil, že žalobkyně i žalovaný prohlásili, že obdrželi (od zůstavitelky) darem zařízení nemovitostí – chat, a žalovaný uvedl, že vybavení bytu zůstavitelky nabyt darem on.

Z výpovědi žalovaného soud prvního stupně dovodil, že úmyslem zůstavitelky (matky účastníků) bylo před smrtí vypořádat majetkové vztahy účastníků tak, že realizovala dar žalobkyni, které darovala chatu v H. Darovat chatu v K. žalovanému však již nestačila, protože zemřela. Ve své účastnické výpovědi žalovaný fakticky učinil nespornou otázku obvyklosti daru, protože zůstavitelka měla v úmyslu ještě za svého života rozdělit majetek, který vlastnila, mezi své děti, tj. mezi žalobkyni a žalovaného. Takové jednání není možno podle soudu prvního stupně považovat za neobvyklé, a to i přesto, že k realizaci daru chaty v K. žalovanému nedošlo.

K odvolání žalovaného M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 7. 9. 2001 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že předmětnou žalobu v plném rozsahu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a o povinnosti zaplatit soudní poplatek.

Odvolací soud především konstatoval, že při svém rozhodování vyšel ze skutkových zjištění, která učinil soud prvního stupně, avšak na jejich základě dospěl k opačnému právnímu závěru. S odkazem na ustanovení § 484 obč. zák. vyšel mimo jiné ze skutečnosti, že žalobkyně v žalobě tvrdila, že důvodem sporného daru bylo, že žalovaný byl obdarován v roce 1996 babičkou účastníků, a to nemovitostí v hodnotě nepoměrně vyšší, než hodnota sporného daru. Motivem zůstavitelky bylo zajistit, aby obě děti získaly do svého vlastnictví nemovitosti a aby žádné z nich nebylo oproti druhému zvýhodněno. Na tom žalobkyně setrvala i při své výpovědi před soudem prvního stupně dne 18. 9. 2000. Až v dalším řízení (toto) své tvrzení změnila, když uvedla, že úmyslem zůstavitelky bylo darovat předmětnou chatu jí a druhou chatu v K. žalovanému, avšak k tomuto druhému darování již nedošlo.

Odvolací soud pro účely svého rozhodnutí pokládal za irelevantní, jaký dar a v jaké hodnotě získal žalovaný od své babičky, stejně tak jako tvrzený úmysl zůstavitelky podarovat každého z účastníků jednou nemovitostí. Za podstatné považoval to, že obdarována byla darem vyšší hodnoty pouze žalobkyně, zatímco žalovaný nikoliv. S ohledem na majetkové poměry zůstavitelky, kdy vlastnila za svého života dvě chaty, pak darování jedné z těchto nemovitostí žalobkyni nepovažoval za běžné darování.

Rozsudek Městského soudu v Praze nabyt právní moci dne 12. 11. 2001, přičemž zástupci žalobkyně bylo rozhodnutí doručeno dne 9. 11. 2001.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dne 7. 12. 2001 včasné dovolání, jehož přípustnost se odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Důvod dovolání dovolatelka uvádí odkazem na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť má za to, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Současně uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., když se domnívá, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Dovolatelka zejména poukazuje na to, že soud prvního stupně učinil zjištění, že zůstavitelka projevila vůli naložit s veškerým svým nemovitým majetkem tak, že žalobkyni daruje předmětnou chatu (což také realizovala), zatímco žalovanému daruje rekreační chatu v K. (to však znemožnila její smrt). Z této skutečnosti ovšem odvolací soud činí nepodložený závěr (aniž by opakoval výsledek žalovaného), že tato skutečnost byla pouze tvrzena.

Dovolatelka dále vytýká, že odvolací soud posoudil otázku obvyklosti darování nemovitostí zůstavitelkou zužujícím způsobem, který nemá oporu v hmotném právu. Tato otázka měla být posouzena nejen se zaměřením na hodnotu daru, ale i na ostatní okolnosti a poměry, které v rodině panovaly, a zejména na pohnutky, které zůstavitelku k darování vedly. Dovolatelka pak uzavírá, že neobvyklost darování nemůže být spatřována v tom, jestliže v posuzovaném případě darování nemovitosti druhému dítěti (žalovanému) nebylo provedeno jen v důsledku zásahu vyšší moci. Obecně (totiž) není nic neobvyklého, jestliže rodič v očekávání svého odchodu ze života rozděluje všechn svůj majetek mezi své děti.

Dovolatelka proto navrhla zrušení tohoto rozhodnutí a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se k podanému dovolání vyjádřil písemným podáním ze dne 4. 3. 2002, v němž navrhl, aby toto dovolání bylo zamítnuto.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobkyně bylo podáno oprávněnou osobou, řádně zastoupenou advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř., stalo se tak ve lhůtě stanovené ustanovením § 240 odst. 1 o. s. ř., je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o. s. ř. Dovolání vychází z dovolacích důvodů podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) a § 241a odst. 3 o. s. ř. Opírá se o případ přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

N e j v y š š í s o u d poté přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu (a stejně tak rozhodnutí soudu prvního stupně) nelze považovat za správné (§ 243b odst. 2 o. s. ř.). Proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Ze znění ustanovení § 242 o. s. ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je přitom vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Podle třetího odstavce zmíněného ustanovení však dovolací soud v případech, kdy je dovolání přípustné, přihlédne též k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, pokud tyto vady nebyly uplatněny v dovolání.

V daném případě dovolací soud nejprve konstatuje, že se dovolatelka mylí, pokud odvolacímu soudu vytýká i to, že ve svém rozhodnutí neuvedl, podle jakého ustanovení věc posuzoval. Již bylo konstatováno, že odvolací soud v napadeném rozhodnutí výslovně exponoval citaci ustanovení § 484 obč. zák. Ze zmíněného ustanovení vyplývá, že požadavek zápočtu (kolace) darování má sloužit spravedlivému rozvržení majetkového přínosu pocházejícího od zůstavitele do majetku dědice. Cílem je odstranit, resp. snížit majetkové disproporce mezi dědici, pokud mají svůj původ v majetkových zdrojích plynoucích od zůstavitele. Na základě této zákonné konstrukce odvolací soud také své rozhodnutí zbudoval.

Ač dovolatelka ve svém dovolání již žádnou případnou jinou vadu řízení nevytýká, přesto však je dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu (stejně tak jako rozhodnutí soudu prvního stupně) takovouto vadou řízení, které mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, postiženo.

Podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., závisí-li rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud usnesením po marném pokusu o odstranění sporu dohodou účastníků toho z dědiců, jehož dědické právo se jeví jako méně

pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou. K podání žaloby určí lhůtu. Nebude-li žaloba ve lhůtě podána, pokračuje soud v řízení bez zřetele na tohoto dědice.

Při dědění ze zákona se dědici na jeho podíl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklé darování; jde-li o dědice uvedeného v ustanovení § 473 odst. 2 obč. zák., započte se kromě toho i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek (§ 484, věta druhá, obč. zák.). Předmětem započtení na dědický podíl je tedy to, co dědic obdržel bezúplatně od zůstavitele za jeho života nad rámec obvyklého darování, tj. např. mimo rámec příležitostných darů (lze zmínit např. obvyklé dary k narozeninám, jmeninám, vánocům, rodinným výročím, ukončení studia, svatbě, narození dítěte apod.). Při dědění ze zákona přichází v úvahu započtení na dědický podíl u všech dědiců bez rozdílu. V případě darování jako předmětu zápočtu podle zmíněného ustanovení má zákon na zřeteli věnování bez odpovídajícího případného protiplnění ze strany pozdějšího dědice, přičemž takovéto darování svou povahou a výší překračuje obvyklá darování odpovídající výdělkovým a majetkovým poměrům dárce. Konečně z možnosti započtení jsou dále vyloučena plnění, k nimž byl zůstavitel ze zákona povinen (např. poskytovat výživné apod.).

Jak již bylo naznačeno, podnětem pro zahájení tohoto řízení byla okolnost, že pozůstalá dcera byla podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. odkázána dědickým soudem, aby podala žalobu na určení, že dar předmětné chaty od zůstavitelky je obvyklým darováním. I když zde tedy existuje takovéto rozhodnutí dědického soudu dovolávající se zmíněného ustanovení, soudy obou stupňů však v posuzovaném řízení samy nevážily, zda okolnosti případu skutečně také předpoklady tohoto ustanovení naplňují a tím současně také i takovýto postup odůvodňují.

Ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. řeší postup soudu v situaci, kdy je mezi účastníky sporné dědické právo, tj. je sporné, kdo je dědicem. Jde tedy o případy, kdy někdo o sobě tvrdí, že je dědicem, a současně popírá, že dědické právo svědčí někomu jinému, kdo se považuje za dědice, resp. se za něj vydává. Spor o dědické právo se projevuje mimo jiné také v tom, s kým má být v průběhu dědického řízení jednáno, tj. kdo má být považován za účastníka dědického řízení. Zde pak je dále určující, zda vyřešení sporu je otázkou výlučně právní, nebo zda je mezi účastníky sporná rovněž skutková stránka věci.

Pokud jsou skutková tvrzení účastníků o rozhodných okolnostech shodná a závisí-li tak rozhodnutí o dědickém právu pouze na právním posouzení věci, je na soudu, aby přímo v dědickém řízení vyšetřil podmínky dědického práva a dále jednal jako s účastníkem řízení s tím, kdo je podle jeho názoru dědicem, resp. rozhodne, s kým z účastníků bude nadále jednáno (proto, že je důvod mít za to, že tento účastník je dědicem), resp. s kým z účastníků naopak takto jednáno nebude (z důvodu, že v konkrétním případě lze mít za to, že není zůstavitelovým dědicem).

Z vyloženého je zřejmé, že požadavek, aby soud určil, že konkrétní darování zůstavitele bylo obvyklým darováním (§ 484, věta druhá, obč. zák.), neodpovídá předpokladům žaloby o určení dědického práva ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2

o. s. ř., když případný výsledek takového sporu není způsobilý ovlivnit dědické právo některého z dědiců, tj. neřeší případnou otázku, zda účastník je či není dědicem. Ta však nebyla předmětem tohoto sporu.

Dovolací soud uzavírá, že spor mezi dědici o skutečnostech rozhodných pro závěr o započtení daru na dědický podíl některého z dědiců není sporem o dědické právo. Otázku započtení daru na dědický podíl dědice řeší soud v řízení o dědictví při rozhodnutí o potvrzení nabytí dědictví podle dědických podílů (§ 484 obč. zák.); postup podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. není v takovém případě možný. Tuto skutečnost ovšem soudy obou stupňů dostatečně nevážíly. Nad rámec tohoto závěru je současně možno připomenout, že při shodě účastníků v otázce existence a v zásadě i hodnoty předmětného daru šlo při posouzení, zda šlo o obvyklé darování či nikoliv, výlučně o otázku právní.

Tedy přesto, že pozůstalá dcera – žalobkyně byla k podání žaloby podle § 175k odst. 2 o. s. ř. dědickým soudem (byť jinak nepřiléhavě) vyzvána, nelze podanou žalobu v této věci klasifikovat jako žalobu ve smyslu tohoto ustanovení. Protože však petit této žaloby obsahoval požadavek na určení, že předmětný dar byl obvyklým darováním, bylo nezbytné, aby přípustnost této určovací žaloby byla posouzena z hlediska předpokladů obsažených v ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. jako u „běžné“ určovací žaloby. Zejména se bylo nutno zaměřit na posouzení, zda žalobce (žalobkyně) má na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Touto otázkou se však žádný ze soudů obou stupňů nikterak nezabýval. Zatížily tak svá rozhodnutí jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

S ohledem na uvedenou skutečnost je proto patrné, že dovoláním napadené rozhodnutí ve věci samé Městského soudu v Praze (stejně tak i rozhodnutí soudu prvního stupně) nelze pokládat za správné (§ 243b odst. 2 o. s. ř.). Nejvyšší soud proto napadené rozhodnutí zrušil, a to včetně rozhodnutí soudu prvního stupně, a vrátil věc Obvodnímu soudu pro Prahu 9 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.). K projednání věci nebylo nařízeno jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.).

Tzv. blanketní dovolání může být doplněno o údaj o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, jen do uplynutí dovolací lhůty. Dovolání, které nebylo o uvedené náležitosti doplněno v propadlé (prekluzivní) lhůtě určené v ustanovení § 241b odst. 3 o. s. ř., Nejvyšší soud odmítne podle § 43 odst. 2 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 108/2002)

Žalobce (zastoupený advokátem) podal dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 9. 2001, kterým byl ohledně částky 112 750 Kč s příslušenstvím potvrzen zamítavý rozsudek Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí ze dne 29. 1. 2001.

Se zřetelem k době vydání rozsudků soudů obou stupňů se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s body 1., 15. a 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Podle ustanovení § 240 o. s. ř. účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Bylo-li odvolacím soudem vydáno opravné usnesení, běží tato lhůta od doručení opravného usnesení (odstavec 1). Zmeškání lhůty uvedené v odstavci 1 nelze promítnout. Lhůta je však zachována, bude-li dovolání podáno ve lhůtě u odvolacího nebo dovolacího soudu (odstavec 2). Lhůta je zachována také tehdy, jestliže dovolání bylo podáno po uplynutí dvouměsíční lhůty proto, že se dovolatel řídil nesprávným poučením soudu o dovolání. Neobsahuje-li rozhodnutí poučení o dovolání, o lhůtě k dovolání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že dovolání není přípustné, lze podat dovolání do čtyř měsíců od doručení (odstavec 3).

Napadený rozsudek byl právnímu zástupci žalobce doručen dne 16. 11. 2001 (srov. doručenkou). Ve smyslu ustanovení § 57 odst. 2 o. s. ř. tak byl posledním dnem dvouměsíční lhůty k podání dovolání 16. leden 2002 (středa). Dovolání bylo sepsáno 15. ledna 2002, z otisku razítka na obálce zásilky se ovšem podává, že bylo podáno k poštovní přepravě dne 17. ledna 2002. Dovolatel pak přes výzvu provedenou usnesením Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2003, a doručenou jeho zástupci 29. dubna 2003, v určené týdenní lhůtě ani později jiný den podání dovolání netvrdil ani nedoložil. Z hlediska běhu dvouměsíční lhůty k podání dovolání je tedy dovolání opožděné.

Nicméně, z písemného vyhotovení napadeného rozsudku se podává, že odvolací soud účastníkům poskytl poučení, formulované tak, že „Proti tomuto rozhodnutí je možno podat dovolání k Nejvyššímu soudu v Brně za podmínek a z důvodů uvede-

ných v §§ 237 až 241a o. s. ř. ve znění platném od 1. 1. 2001, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu, písemně, u soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni.“

Podle ustanovení § 157 odst. 1 o. s. ř. (jež je dle § 211 o. s. ř. přiměřeně použitelné i v odvolacím řízení) je odvolací soud povinen v písemném vyhotovení rozsudku účastníky poučit o tom, zda proti rozsudku je přípustný opravný prostředek, nepočítaje v to žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost, tedy i o tom, zda proti rozsudku je přípustné dovolání. Takové poučení musí být formulováno jednoznačně, tak, aby z něj bylo zřejmé, že dovolání buď je, nebo není přípustné. Výše citované poučení odvolacího soudu tomuto požadavku neodpovídá.

Jelikož rozsudek ze dne 29. 1. 2001 byl prvním rozhodnutím okresního soudu ve věci samé, mohlo být dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu přípustné jen za podmínek uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (srov. též § 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. a contrario). Nejvyšší soud pak již v usnesení uveřejněném pod číslem 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek vysvětlil, že může-li být dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé přípustné pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., je odvolací soud povinen v písemném vyhotovení rozhodnutí účastníky poučit o tom, že „proti tomuto rozhodnutí není přípustné dovolání, ledaže na základě dovolání podaného do dvou měsíců od doručení rozhodnutí k Nejvyššímu soudu prostřednictvím v poučení označeného soudu prvního stupně, dospěje dovolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.“

Nesprávné poučení odvolacího soudu v této věci pak mělo za následek, že dovolateli uběhla lhůta pro podání dovolání až uplynutím čtyř měsíců od doručení rozhodnutí (§ 240 odst. 3 o. s. ř.), tedy 18. 3. 2002.

Dovolání v dané věci je tudíž včasné, není však přípustné.

N e j v y š š í s o u d proto dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Jak se podává ze spisu, žalobce podal tzv. blanketní dovolání, jež neobsahovalo žádné dovolací důvody a v němž současně soudu sdělil, že je odůvodní do jednoho týdne. Tak se ovšem do současné doby nestalo. Výše označeným usnesením ze dne 22. 4. 2003 Nejvyšší soud dovolatele též vyzval, aby mu v týdenní lhůtě sdělil, zda, případně kdy dovolání doplnil, a jestliže dovolání doplnil, aby Nejvyššímu soudu v téže lhůtě předložil doklad, který takové podání prokazuje. I v tomto směru zůstal dovolatel do současné doby nečinný.

Podle ustanovení § 241b odst. 3 o. s. ř. dovolání, které neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, může být o tyto náležitosti doplněno jen po dobu trvání lhůty k dovolání. Nebyla-li v době podání dovolání splněna podmínka uvedená v § 241, běží tato lhůta až do uplynutí lhůty, která byla dovolateli určena ke splnění této podmínky; požádal-li

však dovolatel před uplynutím lhůty o ustanovení zástupce (§ 30), běží lhůta podle věty první znovu až od právní moci usnesení, kterým bylo o této žádosti rozhodnuto.

V daném případě byl dovolatel již při podání blanketního dovolání řádně (ve smyslu § 241 o. s. ř.) zastoupen advokátem, takže lhůta k doplnění dovolání o chybějící dovolací důvody mu marně uběhla dne 18. 3. 2002.

Dovolání, které neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu nebo z jakých důvodů se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, je vadným podáním, které může dovolatel doplnit o chybějící náležitosti jen do uplynutí dovolací lhůty. Ustanovení § 241b odst. 3 o. s. ř. tak zamezuje tomu, aby podáváním tzv. blanketních dovolání nedocházelo k faktickému prodlužování dovolací lhůty, které je častým důvodem průtahů v řízení (shodně srov. též důvodovou zprávu k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jehož prostřednictvím bylo uvedené ustanovení vtčleno do občanského soudního řádu). Lhůta určená v ustanovení § 241b odst. 3 o. s. ř. je pak lhůtou propadnou (prekluzivní), jejímž marným uplynutím se původně odstranitelné vady dovolání stávají neodstranitelnými; dovolací soud, který k pozdějšímu doplnění dovolání již nemůže přihlížet z úřední povinnosti, tedy musí dovolání nezpůsobilé zahájit dovolací řízení odmítnout, a to za přiměřeného použití ustanovení § 43 odst. 2, věty první, o. s. ř.

Neplatnost právního úkonu učiněného v tísní, za nápadně nevýhodných podmínek, byla podle § 37 zákona č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku, neplatností relativní.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2003,
sp. zn. 22 Cdo 1590/2001)

Žalobkyně se domáhala určení neplatnosti kupních smluv s tím, že předmětné kupní smlouvy uzavřel O. L. v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek; tíseň byla vyvolána zejména nátlakem a postihem převodce státními orgány. Žalobkyně, jako jediná závětní dědička po jmenovaném, který zemřel 27. 1. 1991, se vydání sporných nemovitostí domáhala v restitučním řízení podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a k jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“), u příslušného pozemkového úřadu, přičemž Krajský soud v Českých Budějovicích „usměrnil“ toto správní řízení tak, že žalobkyni byla poskytnuta možnost uplatnit námitky neplatnosti obou kupních smluv před soudem.

O k r e s n í s o u d v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 23. 11. 2000 určil, „že kupní smlouvy ze dne 18. 12. 1954 a ze dne 22. 12. 1957, na jejichž základě odprodal O. L. Českému státu – Městskému národnímu výboru v Č. B. parcely č. 19/2 louka, 2/2 stavební parcela s domem čp. 353 a 22 – zahrada v katastrálním území Č. B., jsou od samého počátku neplatné,“ a rozhodl o nákladech řízení (tomuto rozhodnutí předcházely zamítavý rozsudek soudu prvního stupně z 21. 11. 1997, který Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením z 18. 3. 1999 zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení).

Soud prvního stupně konstatoval, že obě kupní smlouvy jsou neplatné podle § 37 občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., platného v době jejich uzavření (dále jen „obč. zák. z roku 1950“). Smlouvy byly uzavřeny v tísní vyvolané tím, že O. L. nemohl se svými nemovitostmi volně nakládat, neboť na ně byla uvalena národní správa a bylo mu vyhrožováno jejich vyvlastněním. V roce 1959 byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za trestný čin zneužití vlastnického práva. Nápadně nevýhodné podmínky pak byly založeny nízkou kupní cenou nemovitostí, za niž stát od jmenovaného nemovitosti odkoupil; kupní smlouvou z roku 1957 prodal O. L. státu nemovitosti za 17 323 Kčs, ačkoliv jejich správná cena činila podle znaleckého posudku Ing. P. 20 754 Kčs.

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích jako soud odvolací rozsudkem ze dne 27. 4. 2001 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé ve vztahu k žalovaným 3), 4) a 5). Ve vztahu k žalované 2) připustil zpětvzetí návrhu na zahájení řízení a řízení v této části zastavil. Odvolání žalovaného 1) pro opožděnost odmítl. Dále rozhodl o nákladech řízení.

Odvolací soud s odkazem na svůj právní názor vyslovený v usnesení z 18. 3. 1999 konstatoval, že na žalobkyni požadovaném určení byl dán naléhavý právní zájem a nebyl důvod vylučovat možnost uplatnit neplatnost obou kupních smluv soudní cestou, i když se ani správní orgán v řízení podle zákona o půdě o nároku žalobkyně neobejde bez posuzování podmínek tísně a nápadně nevýhodných podmínek při uzavírání smluv. Shodně se soudem prvního stupně, s podrobným odkazem na provedené důkazy, uzavřel, že předmětné smlouvy O. L. uzavřel v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek. Předmětem rozhodování v daném případě byla toliko otázka neplatnosti předmětných kupních smluv, nikoliv otázka možnosti či nemožnosti vydání sporných nemovitostí např. proto, že byly z části zastavěny. Ta může být řešena v rámci řízení o vydání nemovitostí podle zákona o půdě.

Odvolací soud neshledal důvodnou ani námitku promlčení nároku na uplatnění neplatnosti zmíněných smluv. Tíseň a nápadně nevýhodné podmínky při uzavírání kupních smluv v roce 1954, resp. 1957 učinily tyto smlouvy absolutně neplatnými, k čemuž soud přihlédl i bez návrhu. Zákon nestanoví žádnou časovou mez, do kdy lze k takové skutečnosti přihlížet. Z takového úkonu nevzniká žádné právo, a tedy ani právo, které by se mohlo promlčet. V úvahu nepřichází ani otázka vydržení vlastnického práva, protože absolutní neplatnost právního úkonu nemohla založit dobrou a pokojnou vůli vydržitele a nemohla tak být splněna podmínka pro případné vydržení vlastnického práva.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává dovolání žalovaný 4) a jeho přípustnost opírá o § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. Uplatňuje dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. Upozorňuje, že jeho se týká jen kupní smlouva z roku 1957. Namítá, že by soudy měly k dispozici ohledně ceny nemovitostí tři znalecké posudky, bez jakéhokoliv odůvodnění se odvolací soud přiklonil k hodnocení soudu prvního stupně, který vzal za základ pro své rozhodnutí posudek Ing. P., a uvedl, že jde o hodnocení objektivní. Z dalších posudků však vyplynulo, že kupní cena, kterou v roce 1957 prodávající obdržel, byla vyšší, než odpovídalo tehdy platným předpisům. Proto v tomto smyslu soud vyšel ze skutkového stavu, který neměl oporu v provedeném dokazování.

Ohledně druhého dovolacího důvodu uvádí, že jakkoliv nelze pochybovat o tvrzeném stavu tísně, nutno naopak namítnout neexistenci nápadně nevýhodných podmínek při uzavírání kupní smlouvy z roku 1957. Ani na základě posudku Ing. P. nelze nápadnou nevýhodnost cenových podmínek akceptovat, byla-li kupní cena ve smlouvě stanovena částkou 17 323 Kčs a jím určena částkou 20 754 Kčs. Mohlo by jít o poněkud, nikoliv však nápadně nevýhodné podmínky. K otázce vydržení vlastnického práva a k odůvodnění odvolacího soudu v tomto směru namítá, že předpokladem vydržení je pouze oprávněná držba – dobrá víra, že vydržiteli věc patří – po zákonem stanovenou dobu. Je nepodstatné, zda úkon, od něhož vydržitel odvozuje svoji držbu, je platný, dokonce není ani nutné, aby vůbec šlo o právní úkon. Důležitá je pouze oprávněná držba, resp. dobrá víra a uplynutí potřebné doby. K tomu, že pro

účely vydržení lze započíst i dobu, po kterou oprávněný držitel měl věc v držbě před 1. 1. 1992, už Nejvyšší soud opakovaně judikoval. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudky odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání žalobkyně namítá, že v dané věci nelze aplikovat odstavec sedmáct přechodných a závěrečných ustanovení zákona č. 30/2000 Sb., tj. občanského soudního řádu ve znění před 1. 1. 2001. Oprávněnou neshledává ani další námitku dovolatele a uvádí, že soud prvního stupně žalobu původně zamítl pro „nedostatek pravomoci“, když věc podle jeho názoru spadala do pravomoci správního orgánu podle zákona č. 229/1991 Sb. Odvolací soud s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 49/98 dospěl k závěru, že za daných podmínek byl dán jak restituční důvod podle citovaného zákona, tak důvod neplatnosti podle § 37 občanského zákoníku z roku 1950. Ve vztahu k „meritu věci“ soud prvního stupně žádný právní názor, z něhož by při svém rozhodování vycházel, nevyslovil. Není proto dán důvod pro připuštění dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. ve znění zákona č. 30/2000 Sb. Pokud jde o výši kupní ceny stanovené znalcem Ing. P., odvolací soud se v odůvodnění svého rozsudku touto skutečností zabýval a svůj názor dostatečně zdůvodnil. K otázce vydržení namítá, že dovolatel přehlíží, že k vydržení práva nepostačuje pouze držba, ale držitel musí s ohledem na všechny okolnosti předpokládat, že mu věc nebo právo náleží. Navíc neuvádí, kdy k vydržení práva mělo dojít, když před 1. 1. 1992 s ohledem na § 135a odst. 2 obč. zák. nebyl subjektem způsobilým k vydržení vlastnického práva. Navrhuje, aby dovolání bylo odmítnuto.

Nejvyšší soud v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů, platných k 31. 12. 2000 (část dvanáctá, hlava první, bod 17 zákona č. 30/2000 Sb., když odvolací řízení bylo podle části dvanácté, hlavy první, bodu 15 tohoto zákona provedeno podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou tímto zákonem), a zjistil, že dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť soud prvního stupně rozhodl jinak než v původním rozsudku proto, že byl vázán právním názorem, vysloveným v usnesení odvolacího soudu ze dne 18. 3. 1999. Jsou uplatněny dovolací důvody upravené v § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. a jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.); proto dovolací soud napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

N e j v y š š í s o u d proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í:

V projednávané věci šlo o subjektivní i objektivní kumulaci; v tomto řízení mají účastníci postavení samostatných (nikoli nerozlučných) společníků v rozepři, tedy každý z nich v řízení jedná sám za sebe (srov. § 91 odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že dovolání podal jen žalovaný 4), mohl dovolací soud přezkoumat napadený rozsudek jen v části, která se týká tohoto žalovaného; ostatních žalovaných ani kupní smlouvy ze dne 18. 12. 1954 se zrušení napadeného rozsudku nedotýká. Ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř.

je dovolací soud vázán uplatněnými dovolacími důvody, uvedenými v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Dovolací soud je oprávněn přezkoumat jen ty právní otázky, které dovolatel v dovolání označil. Proto se dovolací soud mohl zabývat jen právními a skutkovými námitkami, uvedenými v dovolání.

Podle § 37 obč. zák. z roku 1950 je neplatný právní úkon učiněný v tísni za nápadně nevýhodných podmínek. Tato neplatnost je relativní.

Požadavek nápadně nevýhodných podmínek je nutno posuzovat vždy v konkrétním případě, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem. Musí se jednat o takové podmínky, které by se zřetelně odlišovaly od podmínek, za nichž by uzavírala podobnou smlouvu kterákoliv jiná osoba a které by tak byly specifické jen ve vztahu k prodávajícímu, a to k jeho neprospěchu (viz náleze Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2002, sp. zn. II ÚS 621/2000).

V dané věci bylo prokázáno (a dovolatel tuto skutečnost ani nezpochybňuje, a proto nemůže být předmětem dovolacího přezkumu), že převodce prodal nemovitosti v tísni, vyvolané státními orgány. Za této konkrétní situace se nejvíce uváha o tom, že prodej domu za 83,5 % jeho ceny, stanovené podle cenového předpisu, který navíc sám stanovil cenu nepřiměřeně nízkou částkou, je prodejem za nápadně nevýhodných podmínek, jako nepřiměřená. Ovšem právě proto, že za nápadně nevýhodné podmínky soud považoval prodej pozemku za částku dosahující 83,5 % kupní ceny stanovené podle cenového předpisu, kdy rozdíl činil jen 3431 Kčs, bylo třeba zvláště pečlivě zjistit, jaká byla cena předmětných nemovitostí podle cenového předpisu. Soudu prvního stupně byl předložen znalecký posudek E. M., jehož provedení bylo vyžádáno Okresním úřadem v Č. B. – pozemkovým úřadem a ze kterého vyplývá, že kupní cena v dané věci odpovídá tehdy platným cenovým předpisům. Soud prvního stupně měl též k dispozici listinu nazvanou „posouzení ceny“, vypracovanou soudním znalcem Ing. V. K., ze které se též podává, že nedošlo k prodeji za cenu neodpovídající předpisu. Tyto důkazní prostředky však bylo možno hodnotit jen jako listiny (§ 129 o. s. ř.), neboť nebyly vypracovány znalcem ustanoveným soudem (§ 127 o. s. ř.). Tvrzení dovolatele, že odvolací soud bez jakéhokoliv odůvodnění pominul uvedené listinné důkazy a přiklonil se k závěrům znalce Ing. P., neobstojí. Odvolací soud totiž vyšel z toho, že závěry tohoto soudního znalce podporuje i přehled nejvyšších cen pozemků k účelům zemědělským ke dni 20. 6. 1939 pro obec Č. D. Z této listiny vyplynula skutečnost, že cena za sporné nemovitosti měla být vyšší než byla „sjednaná“ cena 1 Kčs za 1 m². Nelze proto odvolacímu soudu vytýkat, že považoval posudek Ing. P., ze kterého vyplýval obdobný závěr, za správný a že pominul zmíněné listinné důkazy. Až potud je dovolání nedůvodné.

Odvolací soud uvedl, že „jestliže vlastnictví kupujícího je spojováno a odvozováno od právního úkonu, který je absolutně neplatný, nemohl založit ani pokojnou a dobrou vůli vydržitele a nemohou být splněny ani podmínky pro případné vydržení“. Tento právní názor není správný. Oprávněný držitel se stává vlastníkem věci, má-li ji nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost, a po dobu deseti let,

jde-li o nemovitost (§ 134 odst. 1 obč. zák. v platném znění). Je-li držitel se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří, je držitelem oprávněným (§ 130 odst. 1 obč. zák. v platném znění). Vydržení je institutem, který hojí vady nabývacího titulu, včetně absolutní neplatnosti právního úkonu, na jehož základě držitel právo nabyl. Podstatné pro kvalifikaci držby jako oprávněné je, zda držitel byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je subjektem drženého práva, tedy že o důvodech neplatnosti nemohl vědět ani při zachování obvyklé opatrnosti, kterou lze s ohledem na okolnosti konkrétního případu po každém požadovat (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu, publikované pod č. C 1176 ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck). Oprávněné držby se proto může držitel uchopit i na základě absolutně neplatného úkonu. Otázkou, zda dovolatel byl oprávněným držitelem, resp. zda byl takovým držitelem jeho právní předchůdce, se odvolací soud nezabýval, a proto se jí nelze zabývat ani v dovolacím řízení, které má přezkumnou povahu.

Neobstojí ani závěr odvolacího soudu, že držba se opírala o absolutně neplatný právní úkon. Neplatnost úkonu soudy spatřovaly v tom, že byl učiněn v tísni a za nápadně nevýhodných podmínek (§ 37 obč. zák. z roku 1950). Neplatnost takového úkonu však byla jen relativní. Tento občanský zákoník mezi absolutní a relativní neplatností výslovně nerozlišoval, odborná literatura i judikatura však dospěly k závěru, že se uplatňují oba tyto typy neplatnosti, přičemž za hlavní kritérium pro jejich rozlišení byl považován obecný zájem na prohlášení úkonu za neplatný (R 107/1954). Právní úkony učiněné v tísni a za nápadně nevýhodných podmínek podle § 37 obč. zák. byly považovány za relativně neplatné (srov. Knapp, V. a kol.: Učebnice občanského a rodinného práva. Orbis Praha 1953, svazek I., s. 138, Špaček, V.: Projevy vůle a právní úkony v občanském právu. Orbis Praha 1953, s. 171 a násl.). Uvedené vady, na které je neplatnost právních úkonů vázána, nejsou zpravidla na první pohled zřejmé, a to ani ostatním účastníkům dotčeného úkonu a už vůbec ne osobám třetím, jejichž právního postavení se mohou týkat. V soukromém právu se uplatňuje zásada právní jistoty, která je konkretizována v zásadách ochrany dobré víry, ochrany práv třetích osob a ochrany nabytých práv. S těmito zásadami by byl v rozpor neudržitelný stav, kdy by vady vůle, o kterých by zpravidla věděla jen osoba, u které tyto vady nastaly, měly za následek absolutní neplatnost úkonu, působící proti všem a kterou by postižená osoba mohla uplatnit kdykoliv.

Vzhledem k tomu, že odvolací soud vycházel z právního názoru, že oprávněná držba se nemůže opírat o absolutně neplatný právní úkon a že neplatnost podle § 37 obč. zák. z roku 1950 je neplatností absolutní, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci a je tak dán dovolací důvod, uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu v dotčené části zrušit (§ 243b odst. 1, věta za středníkem, o. s. ř.); vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, který též považoval tuto neplatnost za absolutní, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. (243b odst. 2 o. s. ř.).

K tomu, aby bylo možné uzavřít, že dlužník se bezdůvodně obohatil, jelikož za něj bylo plněno, co po právu měl plnit sám (§ 454 obč. zák.), musí v době plnění trvat jeho dluh. Jestliže jiný subjekt plnil za dlužníka jeho věřiteli v době, kdy dluh již zanikl, šlo o bezdůvodné obohacení získané plněním bez právního důvodu (§ 451 odst. 1 obč. zák.), které je dlužníkovi věřitel povinen vydat tomu, kdo plnil.

Dluh zanikne splněním jen tehdy, plní-li dlužník věřiteli, případně osobě oprávněné přijmout plnění namísto věřitele. Plní-li dlužník dluh někomu jinému než svému věřiteli, pak osoba, které takto plnil, získala bezdůvodné obohacení (plněním bez právního důvodu) na úkor dlužníka a nikoli na úkor jeho věřitele.

Sazba odměny za řízení v jednom stupni počítaná podle § 3 odst. 1 a 3 vyhlášky č. 484/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů se ve smyslu § 16 odst. 2 této vyhlášky zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru ještě před jejím snížením ve smyslu § 18 odst. 1 vyhlášky.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 289/2001)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 11. 5. 2000 uložil žalovaně B. zaplatit žalobci A. do tří dnů od právní moci rozsudku částku 21 046,80 Kč s 15% úrokem od 11. 1. 1999 do zaplacení (bod I. výroku), zastavil řízení co do 1% úroku z částky 21 046,80 Kč od 11. 1. 1999 do zaplacení (bod II. výroku) a rozhodl, že žalovaná B. je povinna uhradit žalobci A. na náhradu nákladů řízení 6344 Kč (bod III. výroku). Vyhovující výrok rozsudku odůvodnil soud prvního stupně – cituje ustanovení § 451 odst. 1 a 2 obč. zák. – tím, že žalovaná se na úkor žalobce bezdůvodně obohatila tím, že 29. 8. 1996 převzala od společnosti C., s. r. o. (dále též jen „C.“), přeplatek leasingových splátek ve výši 21 046,80 Kč. Přeplatek vznikl na straně žalobce, který v roce 1995 uhradil leasingové společnosti šest a v roce 1996 další dvě leasingové splátky.

K odvolání žalované, které směřovalo proti vyhovujícímu výroku rozsudku a výroku o nákladech řízení, **M ě s t s k ý s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 19. 1. 2001 změnil rozsudek soudu prvního stupně v napadené části tak, že žalobu o zaplacení částky 21 046,80 Kč s příslušenstvím zamítl (první výrok) a uložil žalobci zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 8900 Kč (druhý výrok). Odvolací soud dospěl po doplnění dokazování k závěru, že žalovaná není ve sporu pasivně věcně legitimována. Měl totiž za prokázáno, že Dohodou o postoupení práv a povinností ze dne 15. 2. 1995 (dále též jen „postupní smlouva“) přešla práva a povinnosti vyplývající z leasingové smlouvy o finančním pronájmu osobního automobilu zn. Favorit 135 LXi, uzavřené dne 4. 5. 1994 mezi leasingovou společností C. a žalobcem A. (dále též jen „leasingová smlouva“), na společnost D., spol. s r. o. (dále též jen „D.“),

kteřá se stala novou nájemkyní. Přitom podle postupní smlouvy jsou veškeré závazky, včetně finančního vyrovnání, předmětem dohody mezi novou nájemkyní (D.) a dřívějším nájemcem (A.). Jestliže tedy žalobce A., at již v době před či po uzavření postupní smlouvy, platil leasingové splátky, bylo na něm, aby případné finanční vyrovnání učinil předmětem dohody s novou nájemkyní (D.). Byla-li žalovaná B. vrácena částka, odpovídající té, již leasingové společnosti C. uhradil žalobce A., nelze z pouhé shody finančních částek dovodit, že žalované vzniklo bezdůvodné obohacení. Žalovaná totiž platila leasingové splátky za leasingovou nájemkyní (D.), jejíž byla (společně se žalobcem) společníkem. Platil-li žalobce A. i po uzavření postupní smlouvy leasingové splátky, činil tak za leasingovou nájemkyní D., nikoliv za žalovanou B. Odtud je zřejmé, že žalovaná není v tomto sporu pasivně věcně legitimována.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce včas dovolání, namítaje, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Konkrétně namítá, že to, zda žalovaná hradila leasingové splátky za leasingovou nájemkyní D., není ve věci rozhodné, přičemž nemůže obstát závěr, že by dovolatel (A.) měl přeplatek požadovat po leasingové nájemkyni D. Dovolatel (A.) měl vztah s leasingovou nájemkyní D. a leasingové splátky hradil proto, že s leasingovou nájemkyní D. bylo dohodnuto, že si automobil, který byl předmětem leasingové smlouvy, odkoupí. Tím, že jí leasingová společnost (C.) vrátila přeplatek na leasingových splátkách, ač nebyla účastníkem leasingové smlouvy, se žalované (B.) dostalo bezdůvodného obohacení. Žalovaná proto měla přeplatek vrátit na účet leasingové společnosti C. nebo jej poukázat účastníku leasingové smlouvy, tedy leasingové nájemkyni D. Nelogickým se podle dovolatele jeví i závěr, že ze skutečnosti, že žalované byla vrácena shodná částka (s tou, kterou on přeplatil na leasingových splátkách), nelze dovodit, že žalované vzniklo bezdůvodné obohacení. Pro vznik bezdůvodného obohacení ve smyslu § 451 odst. 1 obč. zák. je rozhodující, že došlo k obohacení určité osoby na úkor jiného a že pro toto obohacení nebyl právem uznaný důvod; není významné, zda skutečnost, na jejímž základě k obohacení došlo, zavinil obohacený nebo jiná osoba. Dovolatel proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření nemá dovolání za důvodné, namítajíc, že dovolatel nikdy spornou částku na účet leasingové společnosti C. nepoukázal, neboť za účastníka leasingové smlouvy, tedy za společnost D., spol. s r. o., hradila leasingové splátky právě žalovaná. Leasingová společnost C. proto postupovala správně, když přeplatek vrátila na účet, z něžž byly leasingové splátky hrazeny. Proto žalovaná požaduje dovolání jako bezdůvodné odmítnout.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1.

2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud – jak se výslovně podává z odůvodnění jeho rozsudku – odvolání (ve shodě s bodem 15., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb.) rovněž projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001.

Dovolání je ve smyslu ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, avšak není důvodné, proto je Nejvyšší soud zamítl.

Z odůvodnění:

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. zmatečností) a (je-li dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je vázán uplatněným dovolacím důvodem (zde dovolacím důvodem dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Vady řízení nejsou dovoláním namítány a z obsahu spisu se nepodávají. Nejvyšší soud se tedy v hranicích právních otázek formulovaných dovoláním zabýval správností závěru odvolacího soudu, že žalovaná nebyla ve sporu pasivně věcně legitimována.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, nebyl dovoláním zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především skutkové závěry, podle kterých:

- 1) Dovolatel (coby leasingový nájemce A.) uzavřel 4. 5. 1994 s leasingovou společností C. (coby leasingovým pronajímatelem) leasingovou smlouvu, jejímž předmětem byl osobní automobil zn. Favorit 135 LXi.
- 2) Dovolatel A., leasingová společnost C. a společnost D., spol. s r. o., uzavřeli dne 15. 2. 1995 písemnou Dohodu o postoupení práv a povinností, ve které si strany sjednaly, že od 1. 1. 1995 přecházejí práva a povinnosti vyplývající dovolateli (A.) z leasingové smlouvy na společnost D., spol. s r. o., jako na nového (leasingového) nájemce a že veškeré závazky, včetně finančního vyrovnání, plynoucí z této změny jsou předmětem dohody mezi novým a dřívějším nájemcem.
- 3) Dovolatel zaslal leasingové společnosti C. dne 4. 1., 3. 2. a 3. 3. 1995 vždy částku 5292,40 Kč a dne 6. 4. 1995 částku 5169,60 Kč (celkem tedy 21 046,80 Kč), vše jako leasingové splátky, přičemž tyto částky byly připsány na účet leasingové společnosti C. ve dnech 5. 1., 7. 2., 7. 3. a 11. 4. 1995.
- 4) Žalovaná zaslala leasingové společnosti C. dne 10. 7. 1996 částku 21 046,80 Kč, na úhradu leasingových splátek, která došla na účet leasingové společnosti dne 11. 7. 1996.

- 5) Leasingová společnost C. dne 29. 8. 1996 zaslala na účet žalované částku 21 046,80 Kč.
- 6) Leasingové společnosti C. došla na úhradu leasingových splátek od žalované v roce 1995 celkem částka 42 093,60 Kč a v roce 1996 celkem částka 68 402,70 Kč.
- 7) Leasingová společnost C. obdržela na úhradu leasingových splátek od dovolatele ve dnech 6.11. a 11. 12. 1995 a ve dnech 5. 1. a 2. 2. 1996 vždy částku 5261,70 Kč (celkem tedy částku 21 046,80 Kč).
- 8) V roce 1997 hradila leasingové splátky pouze žalovaná.
- 9) Leasingová společnost C. dne 20. 11. 1997 vrátila na účet společnosti D., spol. s r. o., částku 10 523,40 Kč, z titulu konečného vyúčtování leasingu nájemci.
- 10) Dovolatel (A.) a žalovaná (B.) byli v době úhrady leasingových splátek společněky D., spol. s r. o.

Podle ustanovení § 451 obč. zák. platí, že kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohacuje, musí obohacení vydat (odstavec 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (odstavec 2).

Ustanovení § 454 obč. zák. pak určuje, že bezdůvodně se obohatil i ten, za něž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

Z ustanovení § 456 obč. zák. vyplývá, že předmět bezdůvodného obohacení se musí vydat tomu, na jehož úkor byl získán. Nelze-li toho, na jehož úkor byl získán, zjistit, musí se vydat státu.

Ze skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů se především podává, že žalobce i žalovaná coby společníci obchodní společnosti D., spol. s r. o., za ni (coby leasingovou nájemkyni) hradili (nezávisle na sobě) po uzavření postupní smlouvy leasingové společnosti C. leasingové splátky, aniž by takový postup byl podložen dohodou s touto společností (dohodou s dlužníkem D.) nebo alespoň dohodou s leasingovou společností (dohodou s věřitelem C.). Skutkový závěr o existenci takových dohod, vyžadujících navíc písemnou formu (srov. § 531 a § 533 obč. zák.), nebyl totiž v řízení učiněn.

Plnění, která účastníci řízení poskytli leasingové společnosti C. za leasingovou nájemkyni D., tedy nebyla podložena ani smlouvou o převzetí dluhu (§ 531 obč. zák.), ani smlouvou o přistoupení k závazku (§ 533 obč. zák.). V situaci, kdy nešlo o plnění poskytnutá navzdory opačné vůli dlužníka (leasingové nájemkyně D.), je takto zjištěný stav nutno poměřovat především ustanovením § 454 obč. zák. Výklad tohoto ustanovení je nezbytný též vzhledem k závěru odvolacího soudu, podle něž, platil-li žalobce i po uzavření postupní smlouvy leasingové splátky, činil tak za leasingovou nájemkyni, nikoliv za žalovanou.

Hypotéza právní normy formulované ve výše citovaném ustanovení § 454 obč. zák. pak předpokládá, že k tomu, aby leasingovou nájemkyni D. bylo možné pokládat za osobu, za kterou žalobce A. plnil (v rozsahu částek, které zaslal leasingové společnos-

ti C. na úhradu leasingových splátek), co po právu měla plnit sama, a tedy za osobu povinnou k vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor žalobce (srov. § 451 odst. 1 obč. zák.) – s tím důsledkem, že by současně nebylo možné dovodit povinnost k vrácení oněch částek žalobci u osob jiných (leasingové společnosti C. nebo žalované B.) – zde v době plnění musel být (musel trvat) právní důvod plnění. Jinak řečeno, bylo-li věřiteli plněno jiným subjektem za dlužníka v době, kdy dluh již zanikl (srov. opět § 559 odst. 1 obč. zák.), pak dlužník ve smyslu § 454 obč. zák. již nebyl tím, za něž bylo plněno, co po právu měl plnit sám. Podle skutkových zjištění soudů nižších stupňů se spor v dané věci vede o vydání bezdůvodného obohacení spočívajícího v přeplatku leasingových splátek, to jest o částku, která byla (podle žalobce) uhrazena žalobcem leasingové společnosti C. jako věřiteli za společnost D., spol. s r. o., v době, kdy tato společnost již dluh na leasingových splátkách neměla.

Z uvedeného plyne, že právní posouzení věci odvolacím soudem co do jeho názoru, že žalobce plnil za leasingovou nájemkyni to, co po právu měla plnit sama, správný není.

Jestliže dlužníkův věřitel obdrží poté, co dluh zanikl splněním (§ 559 odst. 1 obč. zák.), další plnění na tento dluh, jde – nazíráno ze strany takového věřitele – o majetkový prospěch, který získal plněním bez právního důvodu (§ 451 odst. 1 obč. zák.); toto bezdůvodné obohacení pak je povinen – ve smyslu § 456 odst. 1, věty první, obč. zák. – vydat tomu, na jehož úkor se takto obohatil (tomu, kdo mu takové plnění poskytl). Ve vztahu založeném takovým plněním je věřitel, který obdržel přeplatek dluhu, v rozsahu tohoto přeplatku dlužníkem a osoba, která tento přeplatek poskytla, ve stejném rozsahu jeho věřitelem.

Obecně přitom platí, že dluh zanikne splněním (srov. § 559 odst. 1 obč. zák.), jen plní-li dlužník věřiteli, případně osobě oprávněné přijmout plnění namísto věřitele (srov. § 562 obč. zák.). Plnil-li dlužník peněžitý dluh někomu jinému než svému věřiteli, pak osoba, již takto plnil, získala bezdůvodné obohacení (plněním bez právního důvodu) na úkor dlužníka a nikoli na úkor jeho věřitele. Poměry dlužníkovy věřitele se tímto plněním nikterak nezměnily, jelikož jeho pohledávka vůči dlužníku trvá v nezměněném rozsahu (dluh nebyl včas a řádně splněn – srov. § 559 odst. 2 obč. zák.). K tomu srov. shodně i důvody rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 42/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 42/2003“).

I kdyby tedy měla beze zbytku platit skutková verze případu uplatňovaná žalobcem, podle které leasingová společnost C. coby dlužník v rozsahu přeplatku leasingových splátek, který jí poskytl žalobce A., toto bezdůvodné obohacení nesprávně vydala (vyplatila) žalované B., pak by ve smyslu výše podaného výkladu (založeného na závěrech, jež Nejvyšší soud formuloval již v R 42/2003 a od kterých nevidí důvodu se odchýlit ani v této věci) svědčilo žalobci právo požadovat vrácení přeplatku pouze od leasingové společnosti C., která případným vydáním bezdůvodného obohacení nesprávnému subjektu (žalované B.) zánik svého závazku z bezdůvodného obohacení přivodit nemohla. Závěr odvolacího soudu, že žalovaná není ve sporu pasivně věcně legitimována, je tedy ve svém výsledku správný.

Pro úplnost se dodává, že sama leasingová společnost C. by v případě, že by vyšlo najevo, že přeplatek leasingových splátek vrátila jinému subjektu než osobě, která jí tento majetkový prospěch poskytla, mohla po takovém subjektu požadovat vrácení nesprávně vydaného bezdůvodného obohacení opět v režimu bezdůvodného obohacení vzniklého plněním bez právního důvodu (§ 451 odst. 1 obč. zák.).

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost napadeného rozsudku zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 1 a 5 o. s. ř.).

Dovolatel se svým dovoláním úspěšný nebyl, ve smyslu ustanovení § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. má tudíž povinnost nahradit žalované náklady dovolacího řízení, které sestávají z odměny za zastupování advokátem. Dovolací řízení bylo zahájeno po 1. 1. 2001, takže se výše odměny za zastupování advokátem určuje podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „vyhláška“) – shodně srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 70/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Ve smyslu § 3 odst. 1 bodu 5 vyhlášky činí sazba odměny počítaná podle § 3 odst. 3 vyhlášky ze žalované jistiny ve výši 21 046,80 Kč částku 7657,02 Kč. Po zaokrouhlení na celé desetikoruny nahoru ve smyslu § 16 odst. 2 vyhlášky jde o částku 7660 Kč. Se zřetelem k tomu, že advokát žalované učinil v řízení v jednom stupni (v dovolacím řízení) pouze jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání), snížil Nejvyšší soud takto určenou sazbu odměny o 50 % (dle § 18 odst. 1 vyhlášky), na 3830 Kč. Společně s náhradou hotových výdajů ve výši 75 Kč, přiznaných podle § 13 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátního tarifu), ve znění pozdějších předpisů, činí konečná výše dovolacích nákladů žalované 3905 Kč. Tuto částku tedy Nejvyšší soud žalované k tíži dovolatele také přiznal.

Soud může výjimečně přivolit k výpovědi pronajímatele z nájmu bytu z důvodu podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. i v případě, že nájemce nikdy pro pronajímatele nepracoval.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. 26 Cdo 1990/2001)

Okresní soud v Jindřichově Hradci rozsudkem ze dne 28. 3. 2001 zamítl žalobu na přivolení k výpovědi z nájmu žalovaných ke služebnímu bytu o velikosti 3+1 s příslušenstvím v domě č. p. 372 ve Š. ulici v N. V. (dále „předmětný byt“) a rozhodl o nákladech řízení. Vzal za prokázané, že předmětný byt, nacházející se v objektu tělocvičny, byl přidělen oběma žalovaným rozhodnutím Místního národního výboru N. V. ze dne 1. 12. 1976 jako byt služební s tím, že první žalovaná bude vykonávat práci domovníka a topiče v tělocvičně, že první žalovaná tuto práci vykonávala na základě pracovní smlouvy uzavřené s Tělovýchovnou jednotou N. V. a posléze na základě pracovní smlouvy uzavřené dne 1. 4. 1991 s ONV v J. H., která byla od 1. 1. 2001 Okresním úřadem v J. H. změněna tak, že první žalovaná byla přijata jako uklízečka pro základní školu v N. V., a že druhý žalovaný byl od 1. 7. 1974 v pracovním poměru s ONV v J. H. jako školník při uvedené základní škole, a že tuto práci vykonává dosud. Dále vzal za zjištěné, že objekt, v němž se předmětný byt nachází, přešel na základě zákona č. 172/1991 Sb. (k 24. 5. 1991) do vlastnictví žalobce, který dne 27. 12. 2000 uzavřel pracovní smlouvu s H. P. a s J. P., podle níž mají jmenovaní pracovat pro žalobce ve Sportovním areálu města N. V. Dospěl k závěru, že předmětný byt byl v době, kdy byl přidělen žalovaným, bytem trvale určeným pro ubytování pracovníků organizace, v důsledku čehož nevzniklo žalovaným právo společného užívání, ale každému z nich právo osobního užívání, které se s účinností od 1. 1. 1992 změnilo na právo nájmu služebního bytu, neboť předmětný byt po uvedeném datu splňoval znaky bytu služebního ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb. Podle názoru soudu prvního stupně není výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák., uplatněný ve výpovědi z nájmu bytu, dané žalobcem žalovaným, dán, neboť žalovaní nepřestali pro žalobce vykonávat práci, když pro něj nikdy nepracovali.

K odvolání žalobce Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 12. 7. 2001 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o neexistenci uplatněného výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. I když žalobce prokázal (uvedl odvolací soud), že předmětný byt je bytem služebním a že ho potřebuje pro jiného nájemce, který pro něho bude pracovat, není naplněn další předpoklad podle citovaného ustanovení, a to ten, že nájemce přestal vykonávat práci pro pronajímatele; žalovaní nemohli přestat vykonávat práci pro žalobce, když pro něj nikdy nepracovali.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že odvolací soud „připustil dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.“ a které odůvodnil nesprávným právním posouzením věci. Dovolatel poukazuje na to, že obsazení předmětného bytu nájemci, kteří již pro něj nepracují, má pro něho zásadní význam z důvodů, které jsou uvedeny v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu – okolnost, že v době, kdy byl předmětný byt žalovaným přidělen, byla v budově, v níž se byt nachází, v provozu toliko tělocvična, sloužící převážně pro potřeby základní školy, a žalovaní byli proto (v souladu s tehdy platnou úpravou) zaměstnanci odboru školství, zatímco nyní se v budově nachází sportovní areál, v němž jsou umístěny rekondiční přístroje zdravotního rehabilitačního střediska, a je nutné, aby předmětný byt byl užíván pracovníkem žalobce, který bude vykonávat i nutnou (vzhledem k již způsobeným škodám) ostrahu objektu, že bez stálé přítomnosti takového pracovníka není možnost zabezpečit plynulý a bezpečný provoz sportovního areálu, jakož i okolnost, že žalobce, přesto, že žalovaní jsou spoluvlastníky nemovitosti v dané obci, jim nabízel náhradní byt. Dovolatel má za to, že současný stav odporuje ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb., neboť charakter práce vykonávaný žalovanými neodpovídá tomu, jaký má na mysli citované ustanovení. Dovojuje dále, že vzhledem k dřívější právní úpravě, platné v době, kdy byl žalovaným předmětný byt přidělen, byly jak okresní národní výbor, odbor školství, který zaměstnával školníka, topiče i údržbáře školy, tak i místní národní výbor, který těmto pracovníkům přiděloval byty, státními orgány, zabezpečujícími provoz školy; v tomto smyslu pak žalovaní vykonávali práci pro tyto státní orgány; v současné době – po zániku místního národního výboru – je však žalobce orgánem místní samosprávy, takže v tomto smyslu pro něho žalovaní přestali pracovat.

Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241, § 241a odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval přípustností tohoto mimořádného opravného prostředku.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. Ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přípustnost dovolání nezakládá, jelikož rozsudek soudu prvního stupně, potvrzený napadeným rozsudkem odvolacího soudu, je jeho prvním rozhodnutím ve věci.

Zbývá posoudit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., z něhož ji dovozuje dovolatel (byť mylně s poukazem na to, že odvolací soud dovolání podle citovaného ustanovení připustil).

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle ustanovení § 237

odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu citovaných ustanovení spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pro posouzení otázek právních; způsobilým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je zásadně důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci; není jím naopak důvod, kterým by bylo možné vytýkat nesprávnost skutkových zjištění (§ 241a odst. 3 o. s. ř.). Jelikož ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. je dovolací soud – s výjimkou určitých vad řízení – vázán uplatněným dovolacím důvodem, jsou pro úsudek, zda rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam či nikoli, relevantní jen otázky (z těch, na kterých napadené rozhodnutí spočívá), jejichž posouzení odvolacím soudem dovolatel napadl, resp. jejichž řešení v dovolání zpochybnil.

S přihlédnutím k právnímu posouzení věci odvolacím soudem a uplatněnému dovolacímu důvodu a jeho obsahové konkretizaci tak půjde v dovolacím řízení o posouzení otázky, zda lze vyhovět žalobě pronajímatele na přivolení k výpovědi z nájmu bytu dané z důvodu podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. i tehdy, když nájemce pro pronajímatele nepracoval. Ne j v y š š í s o u d shledal pro tuto právní otázku dovolání ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustným. Zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. pronajímatel může vypovědět nájem bytu s přivolením soudu, jestliže nájemce přestal vykonávat práci pro pronajímatele a pronajímatel potřebuje služební byt pro jiného nájemce, který pro něho bude pracovat.

Ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, ve znění po novele provedené zákonem č. 126/1998 Sb. (dále jen „zákon č. 102/1992 Sb.“), byty služebními jsou byty v domech a jiných objektech určené pro ubytování osob, které mají v těchto bytech bydlet ze služebních důvodů proto, že by jinak byl ohrožen provoz objektů nebo zne-možněn výkon jejich zaměstnání.

K hmotněprávním předpokladům skutkové podstaty výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. patří jednak skutečnost, že byt, jehož nájem je vypovídan, je bytem služebním, jednak skutečnost, že nájemce tohoto bytu přestal pro pronajímatele vykonávat práci, a konečně potřeba tohoto bytu pro jiného nájemce, který bude pro pronajímatele pracovat.

Dovoláním nebyl zpochybněn právní závěr odvolacího soudu, že předmětný byt má charakter bytu služebního, ani závěr o naplnění dalšího z předpokladů uvedených

v § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. – existence potřeby bytu pro jiného nájemce, který bude pro pronajímatele (žalobce) pracovat. Zbývá tak posoudit, zda lze výpovědní důvod dle citovaného ustanovení uplatnit i tehdy, když stávající nájemce pro pronajímatele nikdy nepracoval.

Již dřívější soudní praxe (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1966, pod pořadovým číslem 47, dále též Občanský zákoník, komentář, díl I., Praha, Panorama 1987, str. 644) dovodila, že soud může výjimečně podle § 184 písm. a) obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991 (obsahově odpovídajícím platnému znění § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák.) zrušit právo osobního užívání bytu trvale určeného pro ubytování pracovníků organizace i v případě, kdy uživatel takového bytu pro organizaci nikdy nepracoval. Dovolací soud nevidí důvodu se od tohoto závěru (zastávaného v dřívější ustálené soudní praxi) odchýlit ani za účinnosti občanského zákoníku po novele provedené k 1. 1. 1992 zákonem č. 509/1991 Sb. Nelze ovšem ztrácet ze zřetele, že musí jít (tak jako dříve) o případy výjimečné, kdy je dána zřejmá potřeba uvolnění služebního bytu pro konkrétního pronajímatele.

Takováto potřeba vystupuje do popředí zejména u služebních bytů vymezených v § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb., u nichž již jejich prostorové umístění v objektu (domě) svědčí o potřebě jejich užívání osobou, která je v pracovněprávním (obdobném) vztahu k pronajímateli (vlastníku objektu, v němž se byt nachází), v jehož rámci provoz tohoto objektu zajišťuje, resp. v něm vzhledem k charakteru svého zaměstnání musí bydlet. V této souvislosti lze poukázat i na závěr předchozí soudní praxe (viz: Nejvyšší soud u občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinnoprávních, Sborník III, str. 263, 264, dále též Občanský zákoník, komentář, díl I., Praha, Panorama 1987, str. 644), podle kterého u bytů trvale určených pro ubytování pracovníků organizace, jež měly charakter služebních bytů ve smyslu § 67 tehdy platného zákona č. 41/1964 Sb., o hospodaření s byty (a jejichž vymezení je obdobné vymezení služebních bytů ve smyslu § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb.), bylo možno použít ustanovení § 184 písm. a) občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 1991 i v případě, kdy uživatel takového bytu sice neukončil pracovní poměr u organizace, avšak přestal vykonávat tu práci, s níž bylo užívání bytu spojeno (např. přestal pracovat jako školník, topič, apod.). Uvedený závěr, který je uplatnitelný i za současné právní úpravy, byl odůvodněn právě spojitostí užívání tohoto bytu s výkonem určitých specifických prací pro organizaci (nyní pro pronajímatele).

Odvolací soud se výše naznačenými závěry při posouzení uplatněného výpovědního důvodu podle § 711 odst. 1 písm. b) obč. zák. nezabýval, byť okolnosti z tohoto pohledu významné byly žalobcem v řízení tvrzeny; jeho právní posouzení věci je neúplné a tudíž i nesprávné. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. napadené rozhodnutí zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Výsledky hlasování, které je třeba uvést v zápise o členské schůzi družstva (§ 241 odst. 1 písm. c) obč. zák.), se rozumí uvedení počtu přítomných členů družstva a počtu souhlasných hlasů při přijetí každého usnesení; jestliže družstvo v důsledku porušení této povinnosti znemožnilo členovi v řízení o neplatnosti usnesení členské schůze vést důkaz, že členská schůze nebyla usnášeníschopná, dochází k přenosu důkazního břemene z člena na družstvo.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 41/2002)

Napadeným rozsudkem ze dne 20. 6. 2001 změnil Vrchní soud v Praze rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 19. 6. 2000 ve vyhovujícím výroku ve věci samé tak, že zamítl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze Bytového družstva K. D., konané dne 5. 10. 1999 v bodě 4 – zpráva o činnosti kontrolní komise, v bodě 6 – čerpání rozpočtu na rok 1999, v bodě 7 – návrh rozpočtu na rok 2000 a v bodě 8 – volba představenstva a kontrolní komise.

V odůvodnění svého usnesení odvolací soud uvedl, že se ztotožňuje se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně. K námitce družstva, že se soud prvního stupně neměl zabývat nedostatky plných mocí zástupců členů na členské schůzi, když se námitka navrhovatele proti usnášeníschopnosti členské schůze týkala pouze nedostatečného počtu přítomných, odvolací soud uzavřel, že pokud se námitka navrhovatele vůči členské schůzi netýkala plných mocí předložených na schůzi, neměl se jimi soud prvního stupně zabývat. Je věcí člena družstva, který vznáší námitku, jaké vytkne schůzi nedostatky. K později uplatněným nedostatkům přihlížet nelze. Nedostatky plných mocí proto neplatnost usnesení členské schůze přivodit nemohly.

Z dokazování soudu prvního stupně nevyplynulo, že by členská schůze (s výjimkou hlasování o dětském hřišti) nebyla usnášeníschopná. Podle prezenční listiny bylo přítomno potřebných 73 členů, nikdo se neodhlásil. Nebylo prokázáno, že by konkrétní členové schůzi opustili. V tom směru bylo důkazní břemeno na navrhovateli. Ten tvrzený stav neprokázal, ani nenavrl důkazy k jeho prokázání. Jediné, co lze mít za prokázané, je nedostatečná účast při hlasování o dětském hřišti. Ze zápisu vyplývá, že o něm hlasovalo 51 členů. Proto je usnesení, kterým se hlasovalo o dětském hřišti, neplatné – toto usnesení se však samostatně ve výstupu z členské schůze neobjevuje, je obsaženo v položce „členská schůze schvaluje plán investic a rekonstrukcí. Podle zápisu z členské schůze je obsaženo v bodu 7 – návrh rozpočtu na rok 2000. Pro naprostou malichernost předmětného dílčího usnesení v rámci bodu 7 programu členské schůze nemůže předmětný nedostatek vést k neplatnosti usnesení, které se týká tohoto bodu programu.

Podle čl. II. bodu 7. stanov družstva může člen družstva získat v družstvu nárok na další jednotku zejména děděním nebo převodem členských práv a povinností. Členství takto vzniklé splývá s dosavadním členstvím v členství jedině. Podle čl. II. bodu 5. sta-

nov může člen družstva převést svá práva a povinnosti nebo jejich část, spojenou s určitou samostatnou družstevní jednotkou na jinou fyzickou osobu, která splňuje podmínky pro členství v družstvu. Převod nepodléhá souhlasu představenstva.

Mezi účastníky není sporu o tom, že navrhovatel vzniklo členství ke dvěma jednotkám, k bytu a samostatné garáži a členství k první jednotce smluvně převedl na jinou osobu. Členství vztahující se ke druhé jednotce mu zůstalo – je tedy stále členem družstva.

Z uvedených důvodů dospěl odvolací soud k závěru, že napadaná usnesení nejsou neplatná, a proto rozsudek soudu prvního stupně změnil v odvoláním napadeném výroku tak, že žalobu zamítl.

Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel v otevřené lhůtě dovolání, které doplnil podáním ze dne 3. 12. 2001. Co do přípustnosti dovolání odkázal na ustanovení § 238 odst. 1 písm. a), co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř.

V odůvodnění dovolání uvedl, že družstvo porušilo ustanovení § 241 odst. 1 písm. c) obch. zák., které nařizuje podrobně zachytit výsledek hlasování. Zápis pouze konstatuje, že určité usnesení bylo přijato, ale není z něj zřejmé, kolika hlasy přítomných a kolik členů v okamžiku hlasování bylo na členské schůzi. Ze zápisu tedy není jasné, zda byla členská schůze schopná usnášení nebo ne. V důsledku odchodu řady členů přestala být schůze usnášeníschopnou. Protože žalobce vznesl námitku „neusnášeníschopnosti“ této schůze, která byla zaprotokolována, bylo povinností družstva provést kontrolu přítomnosti na členské schůzi. To, že družstevníci ze schůze odešli, svědci nepopřeli. Pouze nebylo přesně konstatováno, kdo odešel. Vzhledem k tomu, že schůze započala za účasti 73 družstevníků, což je pouze o jednu osobu více, než polovina všech družstevníků, byla odchodem pouze jednoho člena schůze neusnášeníschopná. Dovolatel se rovněž ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o tom, že udělení plné moci jinému členu družstva je možné pouze speciální plnou mocí, nikoli pouze písemným prohlášením, jak tvrdili členové z vedení družstva. Proto neobstojí tvrzení, že odcházející členové předali ústně plnou moc k zastupování těm, kteří zůstali na schůzi. Protože ani družstvo nepopřelo, že schůzi opustilo několik členů, je nepochybné, že nemohla řádně pokračovat. Není tedy rozhodující zjištění, kdo jmenovitě odešel, jak tvrdí odvolací soud.

Dále pak dovolatel uvádí, že „v zásadě lze souhlasit s tím“ že pro rozsah posuzování platnosti usnesení členské schůze je rozhodující návrh žalobce. To však nezabývá soud povinností přihlídnout k absolutní neplatnosti právních úkonů – plných mocí. Jsou-li udělené plné moci absolutně neplatné, má „absolutně neplatné účinky“ i účast zmocněnců na valné hromadě. K tomu musí soud přihlídnout, i když to účastník nenamítal. Dovolatel dále poukazuje na to, že k důvodům neplatnosti usnesení může přihlídnout rejstříkový soud, i když je nikdo nenamítl. Dovolatel tvrdí, že nenesl důkazní břemeno ohledně usnášeníschopnosti členské schůze, a to proto, že (jak konstatoval soud prvního stupně) zápis z valné hromady nesplňuje zákonem stanove-

né náležitosti a dovolatel uplatnil příslušné námitky. Dovolatel rovněž uvádí, že je třeba vycházet ze zásady, že povinnost prokazovat svá tvrzení lze splnit pouze u tvrzení pozitivních, pokud jde o tvrzení popírající, přechází důkazní břemeno na osobu, jejíž tvrzení je popíráno. Ve prospěch družstva je vyvratitelná právní domněnka usnášeníschopnosti v případě, že je konstatována řádným zápisem, jestliže je ale zápis vadný, musí usnášeníschopnost prokazovat představenstvo družstva.

Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17., zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v projednávané věci, neboť soud prvního stupně věc projednal a rozhodl před 1. 1. 2001.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud se nejprve zabýval správností právního posouzení věci, tedy tím, zda je dán dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Přitom se jen zčásti ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že pokud se námitka navrhovatele ohledně neschopnosti členské schůze přijímat usnesení netýkala neplatnosti udělených plných mocí, neměl se soud (s výjimkou dále uvedenou) udělenými plnými mocemi zabývat. Z ustanovení § 242 obch. zák. vyplývá, že podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze soudem musí předcházet námitka člena vůči družstvu, z čehož lze dovodit, že soud je oprávněn přezkoumávat platnost usnesení pouze v rozsahu vznesené námitky a případných navazujících tvrzení družstva. Tak mohl soud prvního stupně např. založit svůj závěr o neplatnosti usnesení na tom, že případné udělení ústních plných mocí odcházejícími členy družstva bylo neplatné, protože družstvo reagovalo na námitku dovolatele tvrzením o jejich udělení – ovšem pouze tehdy, pokud by bylo prokázáno, že někteří členové družstva z členské schůze skutečně odešli a již se k příslušnému hlasování nedostavili. To však v projednávané věci – přes opačné tvrzení dovolatele – prokázáno nebylo.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, vypověděli svědci pouze to, že členové „odcházel a následně zase přicházel“, a ani samo družstvo nepřipustilo jednoznačně, že by některý člen ze schůze odešel, jak tvrdí dovolatel, ale pouze ve vysvětlení k námitce dovolatele uvedlo, že „pokud někdo odešel, přenechal svůj mandát (hlasovací lístek) svému zástupci.“ Takový postup (tj. „přenechání man-

dátu“) ovšem možný není, leč v projednávané věci nebylo prokázáno, že k němu skutečně došlo. K námitce dovolatele, že rejstříkový soud může přihlédnout k důvodům neplatnosti usnesení, i když je nikdo nenamítl, dovolací soud uzavřel, že tento závěr je sice správný, projednávaná věc však není věcí rejstříkovou a pro rozhodování o platnosti usnesení členské schůze takový závěr ze zákona nevyplyvá.

Jak správně konstatoval odvolací soud, leží zásadně důkazní břemeno ohledně tvrzení, že členská schůze nebyla schopna se unášet, na navrhovateli (když důkazní břemeno nese vždy ten, kdo určitou skutečnost tvrdí – nevyplyvá-li ze zákona něco jiného). V projednávané věci však družstvo porušilo svoji povinnost vyplývající z ustanovení § 241 odst. 1 písm. c) obch. zák., při přijetí každého usnesení zjišťovat, resp. uvést do zápisu, zda je členská schůze usnášeníschopná, popřípadě kolik hlasů bylo pro přijetí usnesení, kolik proti a kolik se zdrželo hlasování. Takové porušení sice nezakládá rozpor přijatého usnesení se zákonem, je však z něj nutno dovodit, že jestliže jím družstvo znemožnilo dovolateli vedení důkazu o jeho tvrzeních, dochází v jeho důsledku k přenosu důkazního břemene z navrhovatele na družstvo – v tom směru je právní posouzení věci odvolacím soudem nesprávné. V projednávané věci však dovolatel uplatnil, jak je patrné ze zápisu z členské schůze a jeho písemné námitky, to, že členská schůze není usnášeníschopná, pouze u bodů programu pod č. 6, 7 a 8, proto mohl Nejvyšší soud posuzovat tuto námitku pouze ve vztahu k těmto bodům programu.

Protože rozsudek odvolacího soudu je částečně nesprávný, Nejvyšší soud jej, aniž ve věci nařizoval jednání, podle ustanovení § 243b odst. 1 a 2 o. s. ř. v této části včetně závislého výroku o nákladech řízení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Vznikne-li ve vztazích mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti nebo ve vztazích mezi samosprávnou územní jednotkou a podnikatelem při jeho podnikatelské činnosti, týkajících se zabezpečování veřejných potřeb, bezdůvodné obohacení plněním z právního důvodu, který odpadl, řídí se promlčení práva na jeho vydání právní úpravou obchodního zákoníku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 35 Odo 619/2002)

Krajský soud v Českých Budějovicích potvrdil rozsudkem ze dne 18. 12. 2001 rozsudek Okresního soudu ve Strakonici ze dne 9. 7. 2001 v tomto znění: „Žaloba žalobce Města V., aby žalovaný M. M. byl uznán povinným zaplatit žalobci částku 42 140,10 Kč s 9,5% úrokem z prodlení z částky 23 609,10 Kč od 13. 4. 1995 do zaplacení a ve výši 10,5 % z částky 18 830 Kč od 1. 1. 1996 do zaplacení, se zamítá (výrok I.). Žalobce Město V. je povinen zaplatit žalovanému M. M. částku 54 762,40 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok II.). Žalobce Město V. je povinen zaplatit na náhradu nákladů státu na účet Okresního soudu ve Strakonici částku 144,40 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok III.). Žalobce Město V. je povinen zaplatit žalovanému M. M. na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně částku 26 694 Kč k rukám advokáta do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok IV.). Žalobce Město V. je povinen zaplatit žalovanému M. M. na nákladech odvolacího řízení částku 19 190 Kč k rukám advokáta do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok V.).“

V odůvodnění rozsudku odvolací soud zejména uvedl, že se ztotožňuje se závěry soudu prvního stupně, že dne 1. 2. 1994 byla mezi účastníky uzavřena kupní smlouva o dodávce tepla a teplé užitkové vody podle ustanovení § 409 a násl. obch. zák. (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění platném k 1. únoru 1994), přičemž dle této smlouvy (bod 9) žalovanému vznikla povinnost hradit měsíční zálohy za období říjen až prosinec 1993 (do 15. 2. 1994). Plnění poskytnuté žalovaným žalobci v rozsahu částky 82 000 Kč považoval shodně se soudem prvního stupně v intencích ustanovení § 1 odst. 2 obch. zák. ve spojení s ustanovením § 498 obč. zák. za zálohu, když v řízení nebylo prokázáno, že by strany smlouvy dohodly něco jiného, a nedošlo ani k vyvrácení domněnky založené ustanovením § 498 obč. zák., dle které se v pochybnostech plnění poskytnuté mezi účastníky před uzavřením smlouvy, ze které má závazek teprve vyplynout, považuje za zálohu. Takto poskytnutá záloha následně vzniklý nárok žalobce vůči žalovanému na úhradu ceny dodaného tepla a teplé užitkové vody v plném rozsahu pokryla.

Pokud jde o vzájemný návrh žalovaného na zaplacení částky 54 762,40 Kč z titulu vydání bezdůvodného obohacení, odvolací soud zdůraznil, že shledává správnými závěry soudu prvního stupně, dle kterých v rozsahu této částky zálohy poskytnuté žalovaným žalobci převýšily na základě následně uzavřené kupní smlouvy vzniklý

nárok žalobce vůči žalovanému na úhradu ceny dodaného tepla a teplé užitkové vody s tím, že v této části jde o plnění z právního důvodu, který odpadl, jež je žalobce žalovanému povinen vydat (§ 451 odst. 1, 2 obč. zák.).

Námítku promlčení vznesenou žalobcem vůči vzájemnou žalobou uplatněnému nároku na vydání bezdůvodného obohacení odvolací soud (shodně se soudem okresním) považoval za nedůvodnou, a to s odkazem na ustanovení § 388 odst. 1 a § 397 obč. zák., když vzájemná žaloba byla podána dne 12. 11. 1998, tj. před uplynutím čtyřleté promlčecí lhůty počítané od okamžiku, kdy žalovaný přestal v nemovitosti, do níž byly teplo a teplá užitková voda dodávány, podnikat a kdy ji vyklidil (květen 1995).

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ohledně částky 54 762,40 Kč podal žalobce včasné dovolání, a to z důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávné právní posouzení věci spatřoval žalobce v posouzení námítky promlčení nároku uplatněného vzájemnou žalobou, když polemizoval se závěry soudů obou stupňů, které aplikovaly v rámci posouzení důvodnosti uplatněné námítky promlčení vzájemného nároku ustanovení § 388 odst. 1 a § 397 obč. zák. Zdůrazňoval, že obchodní zákoník institut bezdůvodného obohacení neupravuje a pokud soud odvolací (stejně tak soud prvního stupně) aplikoval v předmětné věci ustanovení § 498 obč. zák., a to s odkazem na ustanovení § 1 odst. 2 obč. zák., bylo na místě posuzovat rovněž otázku promlčení vzájemnou žalobou uplatněného nároku podle ustanovení § 107 obč. zák., dle kterého subjektivní promlčecí doba činí dva roky a objektivní promlčecí doba je tříletá.

Podle dovolatele zásadní právní význam řešené otázky spočívá v tom, že pokud soudy aplikovaly příslušná ustanovení „občanského práva“ (ustanovení § 498 obč. zák.), měly se vypořádat i s námítkou promlčení za použití právní úpravy obsažené v občanském zákoníku a nikoli v zákoníku obchodním.

Setrvávaje na vznesené námítce promlčení vůči vzájemnou žalobou uplatněnému nároku, jejíž řešení odvolacím soudem (i soudem prvního stupně) shledal v rozporu „s platným právem“, dovolatel požadoval, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření navrhol, aby dovolací soud, shledá-li dovolání přípustným, dovolání zamítl, když právní posouzení důvodnosti žalobcem vznesené námítky promlčení dle ustanovení § 397 obč. zák. považoval za správné.

V souladu s body 1., 15. a 17. hlavy I., části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro dovolací řízení uplatní občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2001.

Tříčlenný senát č. 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, se zabýval v první řadě otázkou přípustnosti dovolání z pohledu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a § 237 odst. 3 o. s. ř., přičemž při posu-

zování otázky, zda rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dospěl k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v rozhodnutích senátů Nejvyššího soudu vydaných po 1. 1. 2001. Proto rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších změn a doplnění) k rozhodnutí velkému senátu obchodního kolegia.

Přípustnost dovolání není založena ustanovením § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., když rozsudek odvolacího soudu není ve vztahu k rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé měnícím.

Dovolání není přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., když kasační usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích (ze dne 13. 12. 2000), jímž byl odklizen předchozí zamítavý rozsudek Okresního soudu ve Strakonici (ze dne 25. 7. 2000), závazný právní názor ohledně promlčení nároku, jenž by se lišil od právního názoru vysloveného ve zrušeném rozhodnutí, neformulovalo.

Nejvyšší soud však má dovolání za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Zásadní význam rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce spatřuje Nejvyšší soud v tom, že dosavadní judikatura Nejvyššího soudu (srov. níže označená rozhodnutí) řešila otázku promlčení práva na vydání majetkového prospěchu v situaci, kdy stranami vztahu bezdůvodného obohacení jsou podnikatelé, popř. podnikatel při jeho podnikatelské činnosti a samosprávná územní jednotka při zabezpečování veřejných potřeb jinak, než ji vyřešil odvolací soud.

V rozsudku ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2250/2000, Nejvyšší soud uzavřel, že promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení získaného plněním z právního důvodu, který odpadl, i když stranami tohoto vztahu je podnikatel a samosprávná územní jednotka, se řídí ustanovením § 107 obč. zák. Obdobný právní závěr, tentokrát ve vztahu mezi podnikateli, formuloval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 1811/99. Zde uvedl, že pokud při skončení nájemní smlouvy vznikne účastníkům, popř. některému z nich právo z bezdůvodného obohacení, jedná se o právní institut, výlučně upravený v občanském zákoníku, a i když bezdůvodné

obohacení rezultuje z obchodního závazkového vztahu, řídí se pouze ustanoveními občanského zákoníku, neboť obchodní zákoník neobsahuje zvláštní úpravu tohoto institutu ani zčásti. Na výše zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu (a právní závěry v nich zaujaté) dále Nejvyšší soud odkazoval v usnesení ze dne 29. 7. 2002, sp. zn. 33 Odo 76/2002, jímž v intencích ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. podané dovolání pro nepřipustnost odmítl s tím, že v rozhodovací praxi „vyšších soudů“ je předmětná právní otázka řešena ustáleně.

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti, nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatel vymezil (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.).

Skutkové závěry soudu nižších stupňů dovoláním nebyly (a se zřetelem ke způsobu založení přípustnosti dovolání ani nemohly být) zpochybněny, Nejvyšší soud z nich proto při dalších úvahách vychází.

Se zřetelem k tomu, jak jsou formulovány právní otázky, o jejichž řešení dovolatel žádá, nepodléhá dovolacímu přezkumu závěr, že 1. února 1994 byla mezi účastníky uzavřena ve smyslu ustanovení § 409 a násl. obchodního zákoníku kupní smlouva o dodávce a odběru tepla a teplé užitkové vody, ani závěr, že plnění poskytnutá žalovaným žalobci byla zálohami na plnění závazků plynoucích z následně uzavřené smlouvy (vybudovaly za použití ustanovení § 498 obč. zák.), stejně jako závěr o vzniku bezdůvodného obohacení žalobce na úkor žalovaného plněním z právního důvodu, který odpadl.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, která na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 1 odst. 1 obč. zák. tento zákon upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá tento zákon.

Podle ustanovení § 261 odst. 1 obč. zák. upravuje třetí část obchodního zákoníku závazkové vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti. Podle odstavce 2, věty první, tohoto ustanovení se touto částí zákona řídí rovněž závazkové vztahy mezi státem nebo samosprávnou územní jednotkou a podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, jestliže se týkají zabezpečování veřejných potřeb.

Dovolateli lze přisvědčit v tom, že právní úprava bezdůvodného obohacení obsažená v občanském zákoníku je úpravou komplexní a uplatní se jak pro občanskoprávní, tak i pro obchodní závazkové vztahy, když obchodní zákoník institut bezdůvodného obohacení neupravuje (srov. § 1 odst. 2 obč. zák.).

Skutečnost, že obchodní zákoník nemá vlastní úpravu bezdůvodného obohacení, však neznamená, že závazkový vztah vzniklý mezi tím, kdo se obohatil, a tím, na jehož úkor se takto obohatil, nemůže být svou povahou vztahem obchodním. Jelikož obchodní zákoník neupravuje veškeré závazkové vztahy, do nichž podnikatelé, popř. osoby uvedené v § 261 odst. 2 obč. zák. vstupují, nelze jen z toho, že určitý závazkový vztah je upraven pouze v zákoníku občanském, vyvozovat, že jde o vztah občanskoprávní. Občanskoprávní charakter závazkových vztahů vzniklých z bezdůvodného obohacení pak nevyplyvá ani z ustanovení § 261 odst. 6 obč. zák., když toto ustanovení je aplikovatelné pouze na smlouvy neupravené v hlavě II., části třetí obchodního zákoníku a upravené jako smluvní typy v zákoníku občanském.

Je-li (v daném případě) závazkový vztah založený mezi účastníky smlouvou z 1. 2. 1994 (vztah mezi samosprávnou územní jednotkou a podnikatelem při jeho podnikatelské činnosti, týkající se zabezpečování veřejných potřeb – srov. § 261 odst. 2, věta první, obč. zák.) vztahem obchodním, má nepochybně obchodní povahu i závazkový vztah vzniklý z bezdůvodného obohacení, k němuž došlo proto, že původní právní důvod plnění (obchodní smlouva) odpadl.

Povaha právního vztahu účastníků vzniklého plněním z právního důvodu, který odpadl, je pak rozhodující i pro řešení otázky zásadního právního významu vytyčené dovolatelem v podaném dovolání, tj., zda promlčení práva na vydání majetkového prospěchu získaného z právního důvodu, který odpadl, se řídí právní úpravou zákoníku občanského či obchodního.

Právní úprava promlčení v obchodním zákoníku má komplexní povahu. V ustanovení § 387 je upraven předmět promlčení, v ustanoveních § 388–§ 390 účinky promlčení, v ustanoveních § 391–§ 401 počátek a trvání promlčecí doby, v ustanoveních § 402–§ 407 stavení a přetržení promlčecí doby a v ustanovení § 408 obecné omezení promlčecí doby.

Skutečnost, že obchodní zákoník výslovně neupravuje počátek běhu promlčecí doby a její délku, pokud jde o právo na vydání bezdůvodného obohacení (na rozdíl od občanského zákoníku – srov. jeho § 107), pak neznamená nutnost aplikace právní úpravy občanského zákoníku, nýbrž pouze to, že tyto otázky je zapotřebí řešit dle obecných ustanovení obchodního zákoníku o promlčení (dle jeho § 391 a § 397). Jelikož obchodní zákoník je v poměru k občanskému zákoníku předpisem zvláštním (lex specialis), což platí i pro obecná ustanovení obchodního zákoníku upravující promlčení (§ 391 a § 397) v poměru k ustanovení § 107 občanského zákoníku, platí, že při řešení otázky promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení v obchodních vztazích se použije především právní úprava obsažená v obchodním zákoníku.

Shora uvedený závěr odpovídá rovněž právnímu názoru vyslovenému Ústavním soudem v nálezu ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. III. ÚS 140/99 (uveřejněnému ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 15, ročníku 1999, dílu I. pod číslem 101). V tomto nálezu Ústavní soud uzavřel, že rozhodující pro řešení otázky, který právní předpis je nutno použít (při posuzování promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení), je podstata společenského vztahu, v němž podnikatel vystupoval.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem je správné a dovolací důvod uplatněný dovolatelem není dán, dovolací soud z výše uvedených důvodů dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

O nákladech dovolacího řízení rozhodl Nejvyšší soud podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 224 odst. 1 o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř. Žalobci, který se svým dovoláním nebyl úspěšný, uložil zaplatit žalovanému na náhradu nákladů dovolacího řízení 6435 Kč. Zmíněné náklady sestávají ze sazby odměny za zastupování advokátem v dovolacím řízení v částce 6360 Kč podle § 3 odst. 1, § 10 odst. 3, § 16 odst. 2 a § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb. a z paušální náhrady 75 Kč za jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání) podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Spor o pohledávku za podstatou není pro účely určení místní či věcné příslušnosti soudu sporem vyvolaným konkursem.

Věřitel s pohledávkou za podstatou je oprávněn domáhat se v průběhu konkursu její úhrady soudně žalobou o splnění povinnosti (§ 80 písm. b/ o. s. ř.), podanou proti správci konkursní podstaty (§ 14 odst. 1 písm. d/ zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů); to platí i ohledně příslušenství pohledávky za podstatou vzniklého prodlením správce s její úhradou. Ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání tím není dotčeno.

Ustanovení § 45 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů se nevztahuje na pohledávky za podstatou.

Po zrušení konkursu přechází závazek uhradit pohledávky za podstatou ze správce konkursní podstaty na dlužníka.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 565/2001)

Podanou žalobou se žalobci po žalované domáhali zaplacení částky 4 400 000 Kč s 26% úrokem z prodlení z částky 3 900 000 Kč od 24. 6. 1997 do 19. 8. 1997 a z částky 4 400 000 Kč od 20. 8. 1997 do zaplacení. Žalobu odůvodnili tím, že poté, co byl usnesením Krajského soudu v Plzni prohlášen konkurs na majetek společnosti A., a. s. (dále též jen „úpadkyně“), uzavřeli se žalovanou, jež byla ustanovena správkyní konkursní podstaty úpadkyně, dne 1. 7. 1997 kupní smlouvu, kterou na ně žalovaná převedla vlastnictví k hotelu A. a dalším označeným nemovitostem, jakož i k hmotnému investičnímu majetku a k drobnému hmotnému investičnímu majetku úpadkyně, nacházejícímu se v hotelu. Žalobci se pak zavázali zaplatit žalované do 45 dnů od podpisu kupní smlouvy kupní cenu ve výši 39 000 000 Kč, s tím, že smlouva je účinná zaplacením celé kupní ceny a teprve tehdy by podle ní mohl být podán návrh na vklad vlastnického práva k převáděným nemovitostem do katastru nemovitostí. Ještě před podpisem kupní smlouvy složili žalobci na účet žalované 24. 6. 1997 zálohu na kupní cenu ve výši 3 900 000 Kč. Jelikož se žalobcům nepodařilo ve stanovené době zajistit dostatek finančních prostředků na doplatek kupní ceny, uzavřeli účastníci 24. 11. 1997 dodatek č. 2 kupní smlouvy, podle kterého měla být do 15. 12. 1997 uhrazena splátka kupní ceny ve výši 20 000 000 Kč. Vzhledem k tomu, že se tak nestalo, žalovaná odstoupila od kupní smlouvy dne 19. 1. 1998. Kupní smlouva zanikla v souladu s ustanoveními § 48 a § 517 obč. zák. k 1. 7. 1997, to jest ke dni jejího uzavření. Kupní smlouva obsahovala ujednání, podle kterého „V případě odstoupení od smlouvy pro nezaplacení doplatku kupní ceny ve stanovené lhůtě propadá první splátka ve prospěch konkursní podstaty jako smluvní pokuta“; toto ujednání podle žalobců není platným ujednáním o smluvní pokutě. Vedle zálohy na kupní cenu zaplatili žalobci žalované podle dodatku č. 1 kupní smlouvy, uzavřeného 18. 8.

1997, částku 500 000 Kč; také ujednání obsažené v tomto dodatku není podle žalobců platným ujednáním o smluvní pokutě, neboť ze smyslu úpravy zajištění závazku v občanském zákoníku plyne, že to lze sjednat nejpozději do doby splatnosti závazku, nikoli následně. Ujednání o smluvní pokutě pokládají žalobci za neplatná i proto, že tu nelze sjednat pro případ odstoupení od smlouvy. Oba dodatky ke kupní smlouvě mají žalobci za neplatné proto, že jejich sjednání bránilo ustanovení § 46 odst. 2 obč. zák. I když kupní smlouva zanikla k 1. 7. 1997, odmítla žalovaná vrátit žalobcům zaplacené částky, jichž se žalobci domáhají podle ustanovení § 451 a násl. obč. zák., s tím, že nárok, jež uplatňují, je nárokem ve smyslu § 31 odst. 2 písm. e) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZKV“) a nepodléhá režimu § 19 ZKV, jak tvrdí žalovaná.

K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 1. 11. 2000 žalobu zamítl (bod I. výroku) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku). Soud prvního stupně dospěl po provedeném dokazování k závěru, že žalobcům právo na vrácení smluvní pokuty ve výši 4 400 000 Kč nevzniklo. Cituje ustanovení § 300, § 302, § 344 a § 351 obch. zák., uzavřel, že vztah účastníků je vztahem mezi podnikateli, tedy vztahem obchodním, přičemž povinnost platit smluvní pokutu je v obchodním zákoníku založena na objektivním principu, bez ohledu na zavinění. Sjednanou smluvní pokutu pak lze vymáhat, i když práva a povinnosti ze smlouvy zaniknou v důsledku odstoupení od smlouvy. Odstoupením od kupní smlouvy pak žalovaná neporušila žádnou smluvní povinnost, nýbrž vykonala právo, které jí podle smlouvy náleželo.

K odvolání žalobců V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 21. 3. 2001 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalované uložil zaplatit žalobcům do tří dnů od právní moci rozsudku částku 500 000 Kč s 26% úrokem z prodlení z této částky od 20. 8. 1997 do zaplacení a co do zamítavého výroku ohledně částky 3 900 000 Kč s 26% úrokem z prodlení z této částky od 24. 6. 1997 do zaplacení jej potvrdil (první výrok). Dále určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok). Odvolací soud přisvědčil úvahám soudu prvního stupně ohledně částky 3 900 000 Kč, máje ji za platně sjednanou smluvní pokutu pro případ, že žalobci nezaplatí včas splátku kupní ceny. Poukaz žalobců, že odstoupením od kupní smlouvy, jež tak byla (dle § 48 odst. 1 obč. zák.) zrušena od samého počátku, zanikla i ze smlouvy plynoucí povinnost uhradit smluvní pokutu v uvedené výši, měl za nepřipadný, akcentuje, že tato povinnost byla jako zajištění závazků ze smlouvy dohodnuta právě pro tento případ. Takovou dohodu – pokračuje odvolací soud – umožňuje ustanovení § 48 odst. 2 obč. zák., podle něhož si účastníci mohou dohodnout, aby odstoupení od smlouvy účinky jejího zániku nemělo, což je nutno (za použití argumentu a maiorem ad minus) vztáhnout i jen na část smlouvy (v daném případě na část týkající se smluvní pokuty). Odvolací soud však žalobě vyhověl co do částky 500 000 Kč s příslušenstvím, s tím, že žalobci se zavázali k její úhradě v době, kdy již byli v prodlení s placením kupní ceny. Smluvní

pokutu však nelze platně sjednat po splatnosti pohledávky. Z okolností, za nichž k dohodě o takto pojaté sankci došlo, je patrné, že měla sloužit k tomu, aby žalobci byli donuceni splnit závazky ze smlouvy v situaci, kdy jim v tom bránila „nemožnost“ obstarat si náhradní úvěr poté, co jim byl odepřen úvěr očekávaný. Žalobci se tak nacházeli v tíživé ekonomické situaci, jejíž využití žalovanou k vynucení sankce se přičítá dobrým mravům. Právní úkon, kterým byla tato sankce sjednána, byl tedy shledán neplatným ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák.

Proti rozsudku odvolacího podali včas dovolání žalobci i žalovaná.

Dovolání žalobců směřuje proti potvrzujícímu výroku ohledně částky 3 900 000 Kč s příslušenstvím a výslovně též proti výroku o nákladech řízení. Žalobci pokládají dovolání za přípustné „s ohledem na poučení o opravném prostředku dané odvolacím soudem v rozhodnutí“, namítajíce, že rozhodnutí odvolacího soudu je postiženo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tedy že jsou dány dovolací důvody dle ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. V dovolání pak podrobně snášejí argumenty na podporu závěru o existenci uplatněných dovolacích důvodů a požadují, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření především uvedla, že dovolání žalobců není přípustné.

Dovolání žalované pak směřuje proti té části vyhovujícího výroku rozsudku odvolacího soudu, kterou jí bylo uloženo zaplatit 26% úrok z prodlení z částky 500 000 Kč od 20. 8. 1997 do zaplacení. Žalovaná – odkazujíc na ustanovení § 517 odst. 1 obč. zák. – namítá, že odvolací soud zcela pominul její námitku týkající se počátku prodlení; nebyla totiž v prodlení s plněním za dobu, kdy je žalobci nepožadovali. O vrácení částky 500 000 Kč požádali žalobci až dne 19. 11. 1998 a žaloba byla podána 25. 11. 1998, takže úrok z prodlení by bylo spravedlivé počítat až od podání žaloby, neboť dříve v prodlení objektivně nebyla. Částka 500 000 Kč se tím, že ji žalobci zaplatili, stala součástí konkursní podstaty ve smyslu § 6 odst. 2 ZKV a veškeré nároky z konkursní podstaty lze uspokojit jen prostřednictvím rozvrhového usnesení konkursního soudu. Kdykoliv v průběhu konkursního řízení lze uspokojit pouze pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2 ZKV), to je však právem správce konkursní podstaty, nikoli jeho povinností. Do doby vydání rozvrhového usnesení proto správce konkursní podstaty nemůže být v prodlení s žádnou platbou z konkursní podstaty. Odtud dovolatelka dovozuje, že ohledně částky 500 000 Kč není dosud v prodlení s placením, nebo že toto prodlení nastalo až od 25. 11. 1998. V uvedených skutečnostech pak dovolatelka spatřuje naplnění dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. a požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede

dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud – ve shodě s bodem 15., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. – odvolání (jak se výslovně podává z odůvodnění jeho rozsudku) rovněž projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001.

Dovolání žalobců není přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti rozsudku je upravena v ustanoveních § 237, § 238 a § 239 o. s. ř.

Vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. nejsou dovoláním namítány a ze spisu se rovněž nepodávají. Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. není dovolání přípustné proto, že žalobci napadený výrok rozsudku ve věci samé není výrokem měnícím, nýbrž potvrzujícím; nejde ani o situaci předjímanou ustanovením § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (rozsudek ze dne 1. 11. 2000 je prvním rozsudkem krajského soudu ve věci). Podmínky stanovené v § 239 o. s. ř. daná věc rovněž nesplňuje, neboť odvolací soud výrokem svého rozhodnutí přípustnost dovolání nevyslovil (odstavec 1) a žalobci návrh na vyslovení přípustnosti dovolání nepodali (odstavec 2).

Dovoláním žalobců rovněž napadený výrok o nákladech řízení před soudy obou stupňů – ač součástí rozsudku – má povahu usnesení, takže přípustnost dovolání ve vztahu k němu poměřoval Nejvyšší soud ustanoveními § 237, § 238a a § 239 o. s. ř.

Existenci vad řízení dle § 237 odst. 1 o. s. ř. Nejvyšší soud již dříve vyloučil, a podle ustanovení § 238a odst. 1 o. s. ř. písm. a) o. s. ř. není dovolání přípustné již proto, že potud nejde o měnící usnesení odvolacího soudu; ustanovení části věty za středníkem by však přípustnost dovolání proti takovému výroku vylučovalo, i kdyby o měnící výrok šlo. Zkoumaný výrok pak nelze podřadit ani případům vyjmenovaným v § 238a odst. 1 pod písmeny b) až f) o. s. ř. Ustanovení § 239 o. s. ř. přípustnost dovolání rovněž nezakládá, neboť rozhodnutí o nákladech řízení není rozhodnutím ve věci samé. Oproti mínění žalobců neplatí přípustnost dovolání ani z poučení obsaženého v závěru písemného vyhotovení rozhodnutí odvolacího soudu, podle kterého „za podmínek uvedených v § 237 a § 238 o. s. ř. v původním znění je proti rozsudku přípustné dovolání do jednoho měsíce od jeho právní moci u soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni.“

Jde totiž pouze o poučení odvolacího soudu o tom, za jakých podmínek lze podat mimořádný opravný prostředek (nikoli o situaci předjímanou v ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., které předpokládá, že odvolací soud založí přípustnost dovolání výrokem svého rozhodnutí), z něž navíc zřetelně plyne, že předpokladem přípustnosti dovolání je splnění podmínek formulovaných v ustanovení § 237 a § 238 o. s. ř. Ostatně, podle standardního výkladu podávaného soudní praxí nezakládá přípustnost

dovolání ani to, že odvolací soud účastníka (nesprávně) poučí, že dovolání proti jeho rozhodnutí je přípustné; dovolání totiž směřuje proti rozhodnutí, proti němuž ze zákona přípustné není (srov. mutatis mutandis též usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 73/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Tento závěr s sebou nese konečné posouzení žalobci podaného dovolání jako nepřípustného; Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání odmítl (§ 243b odst. 4, § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolání žalované je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné. Proto Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Na tomto místě Nejvyšší soud především poznamenává, že ačkoliv žalovaná ve včasném doplnění dovolání (podáním datovaným 18. 6. 2001) ohlašovala (dle § 242 odst. 4 o. s. ř.) nejen změnu dovolacího důvodu, nýbrž i změnu rozsahu dovolání, k rozšíření rozsahu dovolání tímto ani jiným podáním nepřistoupila, takže dovolacímu přezkumu lze podrobit právě jen tu část měnícího výroku rozsudku odvolacího soudu, jež se týká příslušenství pohledávky.

Jelikož vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, nejsou dovoláním žalované rovněž namítány, Nejvyšší soud se v hranicích právních otázek formulovaných dovoláním žalované zabýval především správností závěru odvolacího soudu o přiznání příslušenství (úroku z prodlení) z částky 500 000 Kč.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Nejvyšší soud nejprve prověřil námitku žalované, že se nemohla ocitnout v prodlení s placením částky 500 000 Kč, jelikož do vydání rozvrhového usnesení správce konkursní podstaty nemůže být v prodlení se žádnou platbou z konkursní podstaty, a to ani s platbou z titulu pohledávky za podstatou (za niž považuje i pohledávku žalobců).

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozsudku je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb., č. 12/1998 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 214/2000 Sb., č. 368/2000 a č. 370/2000 Sb.

Podle ustanovení § 31 ZKV, nároky na vyloučení věci z podstaty (§ 19 odst. 2), pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2), nároky na oddělené uspokojení (§ 28) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3) lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení. Jiné nároky lze uspokojit jen podle pravomocného rozvrhového usnesení (odstavec 1).

Pohledávkami za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkursu, jsou a/ hotové výdaje a odměna správce podstaty, b/ náklady spojené s udržováním a správou podstaty, c/ náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora a odměna odpovědného zástupce za činnost prováděnou po prohlášení konkursu, d/ daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, e/ nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty, včetně smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, úroků a smluvních pokut podle těchto smluv, jakož i ze smluv týkajících se provozování podniku, od nichž správce neodstoupil podle § 14 odst. 2, f/ nároky na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno podle § 14 odst. 1 písm. a), a g/ pohledávky výživného ze zákona (odstavec 2).

Jak se dále podává z ustanovení § 32 odst. 1 ZKV, v rozvrhu se uspokojí nejdříve dosud nezaplacené pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3). Nepostačuje-li výtěžek zpeněžení podstaty na úhradu všech těchto pohledávek, uspokojí se nejdříve hotové výdaje a odměna správce, potom náklady spojené s udržováním a správou podstaty, poté soudní poplatek za konkurs, poté pohledávky výživného ze zákona; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 ZKV prohlášení konkursu má (mimo jiné) tyto účinky:

- d) řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, mohou být zahájena jen na návrh správce nebo proti správci; jde-li o pohledávky, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20 odst. 1), může být řízení, s výjimkou řízení o výkon rozhodnutí, zahájeno jen za podmínky uvedených v § 23 a 24,
- e) nelze provést výkon rozhodnutí (exekuci) postihující majetek patřící do podstaty a k tomuto majetku nelze ani nabýt právo na oddělené uspokojení (§ 28).

Soudy oboustrupňů se povahou žalované pohledávky výslovně nezabývaly, nicméně je zjevné, že mlčky vycházely ze žalobního tvrzení o tom, že jde o pohledávku za podstatou ve smyslu ustanovení § 31 odst. 2 písm. e) ZKV.

Po prohlášení konkursu na majetek dlužníka může vznikat řada pohledávek za podstatou (srov. § 31 odst. 2 ZKV), zvláště tehdy, provozuje-li správce konkursní podstaty nadále úpadčův podnik. Jde o pohledávky, jež se – logicky – nepřihlašují do konkursu, jelikož vznikají v průběhu konkursu, mnohdy až po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek do konkursu (srov. § 22 odst. 2 ZKV). Přitom ovšem i zde může mezi věřitelem a správcem konkursní podstaty vzniknout spor o pravost nebo výši pohledávky za podstatou. Je plně opodstatněné připustit za trvání konkursu podání žalob z pohledávek za podstatou (proti správci konkursní podstaty), které mají vyjasnit otázky existence nebo výše těchto pohledávek. To platí bez zřetele k tomu, že věřitel (žalobce) nemůže v případě úspěchu žaloby udělat další krok, tedy vynutit splnění exekučního titulu ve vykonávacím řízení (srov. § 14 odst. 1 písm. e/ ZKV).

Kdyby spor o základ a (nebo) výši nároku z pohledávky za podstatou nebyl vyřešen samostatným sporem, pak by konkursnímu soudu nezbylo, než sporné otázky řešit až ve velmi pozdním stadiu konkursního řízení – v rozvrhovém usnesení (shodně srov. např. Drápal, L. – Krčmář, Z.: Zápis ze školení na téma „Odporovatelnost a konkurzy“, 2. část, Justiční praxe č. 6, ročník 2002, str. 348).

Při splnění požadavku formulovaného v ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. (tedy, aby žalobce prokázal náležitý právní zájem na požadovaném určení) může mít spor o základ (pravost) nebo o výši pohledávky za podstatou charakter sporu o určení, zda tu taková pohledávka za podstatou je či není (slovy posledně označeného ustanovení, „zda tu právní vztah nebo právo je či není“). Se zřetelem k tomu, že zahájení řízení o určení, zda tu (jakákoliv) pohledávka je či není, nevede vždy* (stejně jako kladné rozhodnutí soudu ve sporu o takovém určení) ke stavení běhu promlčecích či prekluzivních lhůt ohledně této pohledávky, nemusí spor o požadované určení ve svém výsledku vést k vyřešení sporu účastníků řízení (zpravidla půjde o věřitele jako žalobce a o správce konkursní podstaty jako žalovaného). Ačkoliv by se tak dít nemělo, nelze beze zbytku vyloučit, že správce konkursní podstaty, který pohledávku za podstatou nespochybňuje ani co do základu (pravosti), ani co do výše, ji přesto v průběhu konkursu nespokojí, jelikož v konkursní podstatě nebude dostatek prostředků k její úhradě. Může dokonce dojít i k tomu, že plná úhrada správcem nespochybněné pohledávky za podstatou nebude (ze stejné příčiny) provedena ani při rozvrhu (srov. § 32 odst. 1, větu druhou, ZKV, jenž s takovou možností výslovně počítá).

V rozsahu, v němž pohledávky za podstatou, které správce konkursní podstaty uznává, nebyly uhrazeny za trvání konkursu, pro ně neplatí ani režim ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, podle kterého lze na základě seznamu přihlášek pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadek výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění. Pohledávky za podstatou totiž (se zřetelem k době, kdy mohou vznikat, logicky) přezkoumávány nejsou, takže ve smyslu ustanovení § 23 odst. 1, věty první, ZKV o nich ani nelze hovořit jako o „zjištěných pohledávkách“. Nejsou ostatně ani zařazovány na seznam vyhotovovaný správcem konkursní podstaty podle § 20 odst. 5 ZKV coby podklad pro přezkumné jednání (§ 21 odst. 1 ZKV), neboť se do konkursu nepřihlašují.

Odtud plyne, že věřitel s pohledávkou za podstatou nemůže být ani v průběhu konkursu zbaven práva zajistit si tuto pohledávku i pro případ pozdějšího vymáhání (po zrušení konkursu) exekučním titulem. Po zrušení konkursu totiž povinnost plnit, která byla uložena správci konkursní podstaty v průběhu konkursu v rozhodnutí vydaném v souladu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. d) ZKV, přechází (nejde-li o plnění, za něž nese – jako v případě pořádkových pokut uložených mu dle § 53 odst. 1 o. s. ř. – vlastní majetkovou odpovědnost) na dlužníka (dříve úpadce), což platí i pro pohledávky za podstatou. Jinak řečeno, věřitel s pohledávkou za podstatou je oprávně-

* Pro určení práva v obchodních závazkových vztazích srov. § 402 obch. zák.

ně domáhat se v průběhu konkursu v případě potřeby její úhrady soudně i žalobou o splnění povinnosti (§ 80 písm. b/ o. s. ř.), podanou v souladu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. d) ZKV proti správci konkursní podstaty.

Může-li být žaloba ve sporu o pohledávku za podstatou formulována i jako žaloba o splnění povinnosti (v daném případě jako žaloba o zaplacení peněžitého plnění), pak se ovšem soud, který takovou žalobu pokládá za opodstatněnou, nevyhne ani tomu, aby žalovanému (správci konkursní podstaty) určil ve vyhovujícím rozhodnutí lhůtu ke splnění této povinnosti (srov. § 160 odst. 1 o. s. ř.); nedodržení lhůty má pak za následek prodlení žalovaného (to platí bez zřetele k tomu, že plnění nelze za trvání konkursu vymoci výkonem rozhodnutí /exekucí/). Je-li možné, aby se správce konkursní podstaty ocitl v průběhu řízení v prodlení s placením pohledávky za podstatou na základě soudního rozhodnutí, pak ovšem též nic nebrání závěru, že prodlení může nastat i na základě faktu, že pohledávka za podstatou nebyla správcem konkursní podstaty uhrazena ve lhůtě splatnosti. Pro pohledávku za podstatou nebo pro její příslušenství lze na základě vykonatelného titulu směřujícího vůči správci konkursní podstaty dokonce nařídit výkon rozhodnutí (exekuci), a to proti správci konkursní podstaty jako povinnému, nelze jej však provést (§ 14 odst. 1 písm. e/ ZKV). Potud tedy úvahy dovolatelky, že správce konkursní podstaty se nemůže po dobu trvání konkursu ocitnout v prodlení s placením pohledávek za podstatou, správné nejsou.

Nicméně, dovolání je přesto důvodné. Řízení je totiž v dovoláním napadeném rozsahu postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Výše přisouzených úroků z prodlení není v napadeném rozsudku vůbec odůvodněna a není zde rovněž uvedeno, na základě jakých úvah dospěl odvolací soud k závěru o počátku prodlení; potud jde zjevně o nepřezkoumatelné rozhodnutí.

Nadto platí, že spor o pohledávku za podstatou není sporem vyvolaným konkursem (k takovému sporu by totiž mohlo dojít, i kdyby konkursu nebylo – srov. obdobně bod XXV. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpj 19/98, uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 191 /363/), takže pro něj platí obecná ustanovení o místní a věcné příslušnosti soudů (shodně srov. opět výše označený článek v časopisu Justiční praxe č. 6, ročník 2002, str. 348).

Podle bodu 2., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. přitom platí, že pro určení věcné a místní příslušnosti v řízeních, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí dosavadní právní předpisy.

Jelikož žádné ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném ke dni 27. 11. 1998 (kdy bylo řízení zahájeno) nezakládalo věcnou příslušnost krajských soudů k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni (ustanovení § 9 odst. 4 písm. a/ o. s. ř. vzhledem k závěru, že nejde o spor vyvolaný konkursem, zjevně použitelné nebylo a nejde ani o spor mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti), byly k projednání žaloby a rozhodnutí o ní v prvním stupni věcně příslušné

okresní soudy. Tím, že soudy obou stupňů přes nedostatek věcné příslušnosti věc projednaly a rozhodly o ní, zatížily řízení další vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Jelikož řízení je v rozsahu vymezeném dovoláním žalované postiženo jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v té části výroku, kterou bylo žalované uloženo zaplatit žalobcům 26% úrok z prodlení z částky 500 000 Kč od 20. 8. 1997 do zaplacení, a v závislém výroku o nákladech řízení (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) zrušil. Jelikož závěr o nedostatku věcné příslušnosti dopadá svými účinky i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud ve stejném rozsahu i jej a věc postoupil k dalšímu řízení věcně příslušnému okresnímu soudu. S přihlédnutím k údajům platným v době podání žaloby (srov. § 11 odst. 1 o. s. ř.) pak Nejvyšší soud určil jako soud prvního stupně, jemuž se věc postupuje, Okresní soud v Sokolově. Ustanovení § 105 o. s. ř. tím není dotčeno.

Poskytl-li zaměstnavatel zaměstnanci odstupné proto, že mu dal výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo že s ním uzavřel z těchto důvodů dohodu o rozvázání pracovního poměru, a ukázalo-li se později (po vyplacení odstupného), že pracovní poměr účastníků podle podané výpovědi z pracovního poměru nebo uzavřené dohody o rozvázání pracovního poměru neskončil a dále trvá, jde o plnění bez právního důvodu, jímž zaměstnanec získal na úkor zaměstnavatele bezdůvodné obohacení.

Zaměstnanec věděl nebo z okolností musel předpokládat, že jde o částky neprávem vyplacené (§ 243 odst. 3 zák. práce), šlo-li o odstupné, na něž nemá nárok proto, že pracovní poměr účastníků podle podané výpovědi z pracovního poměru nebo uzavřené dohody o rozvázání pracovního poměru neskončil a dále trvá.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 304/2003)

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 42 910 Kč s 17% úrokem od „vyplacení odstupného“ do zaplacení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že dne 17. 12. 1997 dal žalované výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, podle které měl pracovní poměr účastníků skončit dnem 31. 3. 1998, a že jí v souvislosti s tímto rozvázáním pracovního poměru vyplatil podle ustanovení § 60a zák. práce odstupné ve výši 59 111 Kč „před zdaněním“. Žalovaná napadla u soudu platnost uvedené výpovědi z pracovního poměru a rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 9. 3. 1999 bylo její žalobě vyhověno; vzhledem k tomu, že žalovaná rovněž požadovala, aby ji žalobce nadále zaměstnával, pracovní poměr účastníků trvá i nadále. Protože podle ustanovení § 60a odst. 1 zák. práce lze poskytnout odstupné jen tehdy, jestliže pracovní poměr byl rozvázán podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce, bylo odstupné žalované vyplaceno bez právního důvodu. Žalovaná však odmítá odstupné žalobci vrátit.

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 29. 11. 2000 žalované uložil, aby zaplatila žalobci 42 910 Kč s 12% úrokem od 19. 5. 1999 do zaplacení, zastavil řízení v části, v níž se žalobce domáhal po žalované zaplacení dalšího 5% úroku z částky 42 910 Kč od 16. 5. 1999 do zaplacení, zamítl žalobu v části, v níž se žalobce domáhal po žalované zaplacení 17% úroku z částky 42 910 Kč za dobu od 15. 4. 1998 do 15. 5. 1999 a 12% úroku z částky 42 910 Kč za dobu od 16. 5. do 18. 5. 1999, a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 9320 Kč k rukám jeho „právního zástupce“. Soud prvního stupně zjistil, že pravomocným rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 9. 3. 1999 bylo určeno, že je neplatná výpověď z pracovního poměru, kterou žalobce dal dne 17. 12. 1999 žalované podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, že žalovaná trvala na tom, aby ji žalobce i nadále zaměstnával, a že pracovní poměr účastníků skončil až dnem 30. 11. 1999 na

základě dohody o rozvázání pracovního poměru, která byla uzavřena z důvodu neuvedeného v ustanoveních § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce. Protože odstupné bylo žalované vyplaceno na základě neplatné výpovědi z pracovního poměru, „došlo tím k plnění z neplatného právního úkonu“ a žalované „vzniklo“ bezdůvodné obohacení, které je ve smyslu ustanovení § 243 odst. 1 zák. práce povinna vydat žalobci. Námitku žalované, že odstupné přijala „v dobré víře“, soud prvního stupně odmítl s odůvodněním, že „dobrá víra na straně žalované dána nebyla, jelikož žalovaná od počátku, co jí byla žalobcem výpověď z pracovního poměru dána, tuto považovala za neplatnou“. Skutečnost, že žalobu na určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru podala u soudu až po vyplacení odstupného dne 24. 5. 1998 (správně dne 29. 5. 1998), nelze považovat „za relevantní, a to vzhledem k námitce žalované, že nebyla od počátku přesvědčena o neplatnosti výpovědi.“

K odvolání žalované Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 13. 3. 2002 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku tak, že žalobu o zaplacení částky 42 910 Kč s 12% úrokem od 19. 5. 1999 do zaplacení zamítl, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 20 410 Kč k rukám advokáta JUDr. J. K. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně v tom, že vyplacením odstupného vzniklo žalované bezdůvodné obohacení. Podle ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce je však žalovaná povinna vydat získané bezdůvodné obohacení žalobci, jen jestliže v době jeho vyplacení věděla nebo musela z okolností předpokládat, že jde o částku nesprávně určenou nebo omylem vyplacenou; rozhodné skutečnosti v tomto směru je povinen tvrdit a prokázat žalobce. Podle názoru odvolacího soudu nelze „nedostatek dobré víry“ žalované ve smyslu ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce spatřovat v jejích pochybnostech o platnosti výpovědi z pracovního poměru, neboť z nich nevyplývá „její vědomost o tom, že jí odstupné nenáleží“, a ani nejsou způsobily „založit takové okolnosti, z nichž by žalovaná musela nedůvodnost vyplacení odstupného předpokládat.“ Závěr o tom, že žalovaná musela předpokládat, že se jedná o částku nesprávně určenou nebo omylem vyplacenou, by podle názoru odvolacího soudu „ve svém důsledku znamenal, že by na žalovanou jako zaměstnankyni, jde-li o její orientaci v právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, byly kladeny vyšší nároky než na žalobce jako zaměstnavatele, vybaveného na rozdíl od žalované k řešení těchto otázek odborným aparátem.“ Protože z výsledků dokazování „navíc nevyplývají pochybnosti žalované o platnosti výpovědi z pracovního poměru v době vyplacení odstupného“ (žalobu na určení neplatnosti výpovědi žalobkyně podala až po vyplacení odstupného dne 29. 5. 1998), dospěl odvolací soud k závěru, že „v době vyplacení odstupného žalobkyně byla v dobré víře, že jí toto náleží.“ Podmínky k vydání bezdůvodného obohacení uvedené v ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce nebyly splněny, a proto žaloba nemůže být důvodná.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že v době výplaty odstupného si oba účastníci „byli vědomi“ toho, že „vyplacená částka představuje odstupné vyplacené v návaznosti na rozvázání pracovního poměru výpově-

dí“. Na povinnost žalované vrátit poskytnuté odstupné nelze užít ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce, které se vztahuje jen na případy částek vyplacených omylem nebo nesprávně určených, neboť ani o jeden z těchto případů se v posuzované věci nejedná; ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce proto vůbec nemělo být při právním posouzení věci použito. Žalobce dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že by nebylo prokázáno, že žalovaná v době vyplacení odstupného věděla nebo musela z okolností předpokládat, že jde o částku nesprávně určenou nebo omylem vyplacenou. Poukazuje na to, že při výplatě odstupného žalované byl přítomen její „právní zástupce“, což svědčí o tom, že se již v této době „vážně zabývala právními aspekty ukončení svého pracovního poměru a tyto otázky řešila za pomoci právního zástupce jako osoby znalé práva a s dostatečnou právní praxí.“ Žalovaná proto musela „přínejmenším od svého právního zástupce vědět, že jí daná výpověď má flagrantní právní nedostatky a v případném soudním sporu nemůže obstát.“ Protože za této situace musela žalovaná „předpokládat, že její pracovní poměr nebyl ukončen poprávu,“ věděla také, že ani odstupné jí „nebylo vyplaceno poprávu.“ Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl. Uvedla, že argumenty žalobce nejsou způsobilé zpochybnit správnost rozsudku odvolacího soudu. Výklad ustanovení § 243 zák. práce podaný v dovolání představuje „vyloženou ekvilibristiku“, nebere mimo jiné v úvahu, že vrácení bezdůvodného obohacení zaměstnancem je vybudováno „na tzv. dobré víře“, neboť plnění představující bezdůvodné obohacení se vrací jen při „absenci dobré víry“. Skutečnost, že při převzetí odstupného byl se žalovanou i její zástupce, pak svědčí o tom, že si žalovaná „počínala obezřetně“; případný spor o neplatnost výpovědi z pracovního poměru byl v té době „v nedohlednu a výsledek sporu nejistý“ a z „přítomnosti advokáta tedy není možné dovodit špatnou víru.“

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že proti tomuto rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Proto rozsudek soudu druhého stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že odstupné, jehož vrácení se žalobce domáhá, bylo žalované vyplaceno v dubnu 1998 – podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb.,

č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb., č. 37/1993 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 287/1995 Sb. a č. 138/1996 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 9. 1999.

Podle ustanovení § 60a odst. 1 zák. práce zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 46 odst. 1 písm. a) až c) nebo dohodou z těchto důvodů, náleží při skončení pracovního poměru odstupné ve výši dvojnásobku průměrného výdělku.

Podle ustanovení § 60a odst. 3 zák. práce odstupné vyplácí zaměstnavatel po skončení pracovního poměru v nejbližším výplatním termínu určeném u zaměstnavatele pro výplatu mzdy, pokud se nedohodne se zaměstnancem na výplatě odstupného v den skončení pracovního poměru nebo na pozdějším termínu výplaty.

Odstupné je plnění, které je zaměstnavatel povinen poskytnout svému zaměstnanci, s nímž rozvázal (skončil) pracovní poměr výpovědí danou podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo dohodou uzavřenou z těchto důvodů. Odstupné představuje jednorázový peněžitý příspěvek, který má zaměstnanci pomoci překlenout, často složitou, sociální situaci, v níž se ocitl proto, že bez své viny (z důvodů na straně zaměstnavatele) ztratil dosavadní práci. Tím, že se odstupné poskytuje jako dvojnásobek průměrného výdělku, zákon sleduje, aby se zaměstnanci dostaly takové peněžní prostředky, jaké by jinak obdržel, kdyby pracovní poměr ještě po dobu dvou měsíců pokračoval. Odstupné má tímto způsobem kompenzovat pro zaměstnance nepříznivý důsledek organizačních změn a poskytnout mu ke zmírnění těchto důsledků odpovídající zabezpečení formou jednorázového peněžitého příspěvku.

Nárok na odstupné má (nejde-li o zaměstnance, o nichž zákon stanoví, že jim odstupné nenáleží – srov. § 60c a § 65 odst. 3, část třetí věty za středníkem, zák. práce) každý zaměstnanec, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v ustanoveních § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo dohodou z těchto důvodů. Vznikl-li zaměstnanci nárok na odstupné, je zaměstnavatel povinen – jak vyplývá z ustanovení § 60a odst. 3 zák. práce – jeho nárok uspokojit, a to v nejbližším výplatním termínu určeném u zaměstnavatele pro výplatu mzdy, pokud se nedohodne se zaměstnancem na výplatě odstupného v den skončení pracovního poměru nebo na pozdějším termínu výplaty.

Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že zaměstnanci, kterému zaměstnavatel dal výpověď z pracovního poměru z důvodů uvedených v ustanoveních § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo s nímž uzavřel dohodu o rozvázání pracovního poměru z těchto důvodů, náleží odstupné, jen jestliže pracovní poměr byl na základě této výpovědi nebo dohody rozvázán, tedy jestliže podle těchto právních úkonů pracovní poměr účastníků opravdu skončil. Ukáže-li se, že pracovní poměr účastníků přes podanou výpověď z pracovního poměru nebo uzavřenou dohodu o rozvázání pracovního poměru dále trvá (například proto, že pravomocným rozhodnutím soudu byla určena neplatnost výpovědi z pracovního poměru nebo dohody o rozvázání pracovního poměru a zaměst-

nanec trvá na tom, aby ho zaměstnavatel dále zaměstnával, nebo proto, že zaměstnavatel výpověď z pracovního poměru se souhlasem zaměstnance odvolal), z ustanovení § 60a odst. 1 zák. práce vyplývá, že zaměstnanci odstupné nenáleží, neboť zaměstnanec svou dosavadní práci nepozbyl, a není proto ani potřebné mu kompenzovat jednorázovým peněžitým příspěvkem jeho ztrátu (poskytovat plnění určené ke zmírnění následků organizačních změn provedených zaměstnavatelem na jeho sociální situaci).

Podle ustanovení § 243 odst. 1 zák. práce, získá-li zaměstnanec bezdůvodné obohacení na úkor zaměstnavatele nebo zaměstnavatel na úkor zaměstnance, musí je vydat. Podle ustanovení § 243 odst. 2 zák. práce bezdůvodným obohacením je prospěch získaný plněním bez právního důvodu nebo plněním z neplatného právního úkonu.

Prospěchem získaným bez právního důvodu se ve smyslu ustanovení § 243 odst. 2 zák. práce rozumí jednak plnění, pro jehož přijetí zaměstnanec nebo zaměstnavatel nikdy neměli právní důvod, jednak plnění, které bylo sice přijato na základě právního důvodu, avšak takový právní důvod později odpadl.

Přijal-li zaměstnanec odstupné, které mu zaměstnavatel vyplatil proto, že s ním rozvázal pracovní poměr výpovědí danou podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo dohodou uzavřenou z těchto důvodů, avšak později (po přijetí odstupného) se ukázalo, že pracovní poměr účastníků podle podané výpovědi z pracovního poměru (uzavřené dohody o rozvázání pracovního poměru) neskončil a dále trvá, je odůvodněn závěr, že zaměstnanec přijal plnění (odstupné) na základě právního důvodu, který odpadl, a že tedy zaměstnanec získal přijetím odstupného na úkor zaměstnavatele bezdůvodné obohacení, neboť v takovém případě – jak vyplývá z výše uvedeného – mu odstupné nenáleží.

V projednávané věci bylo soudy zjištěno (správnost skutkových zjištění v tomto směru dovolatel nezpochybňuje), že žalobce vyplatil žalované odstupné z důvodu, že jí dopisem ze dne 17. 12. 1997 dal výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, na základě které měl být pracovní poměr účastníků rozvázán (skončen) dnem 31. 3. 1998. Žalovaná však žalobou ze dne 29. 5. 1998 (podanou po přijetí odstupného) napadla platnost tohoto rozvázání pracovního poměru a pravomocným rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 9. 3. 1999 bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná. Vzhledem k tomu, že žalovaná trvala na tom, aby ji žalobce i nadále zaměstnával, pokračoval pracovní poměr účastníků i v době od 1. 4. 1998 a skončil až na základě dohody o rozvázání pracovního poměru dnem 30. 11. 1999.

Protože žalovaná přijala odstupné, které jí žalobce vyplatil z důvodu, že jí dal výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, podle níž měl být pracovní poměr účastníků rozvázán (skončen) dnem 31. 3. 1998, a protože se později ukázalo, že pracovní poměr pokračoval i po 31. 3. 1998, neboť uvedená výpověď z pracovního poměru byla pravomocným rozhodnutím soudu prohlášena za neplatný právní úkon a žalovaná trvala na dalším zaměstnávání, dospěly soudy obou stupňů ke správnému závěru, že žalovaná přijetím odstupného (na základě právního důvodu, který později odpadl) získala na úkor žalobce bezdůvodné obohacení.

Povinnost zaměstnance vydat bezdůvodné obohacení získané na úkor zaměstnavatele, zakotvená v ustanovení § 243 odst. 1 zák. práce, je ustanovením § 243 odst. 3 zák. práce podstatně modifikována ve prospěch zaměstnance. Spočívá-li totiž bezdůvodné obohacení zaměstnance v přijetí neprávem vyplacených částek, může – jak vyplývá z ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce – zaměstnavatel požadovat na zaměstnanci jejich vrácení (a tedy vydání takto získaného bezdůvodného obohacení), jen jestliže zaměstnanec věděl nebo musel z okolností předpokládat, že jde o částky nesprávně určené nebo omylem vyplacené, a to ve lhůtě tří let od jejich výplaty.

Ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce dopadá – jak vyplývá již z jeho znění – na všechny případy, v nichž bezdůvodné obohacení získané zaměstnancem spočívá v přijetí neprávem zaměstnavatelem vyplacených částek. Protože bezdůvodné obohacení žalované v projednávané věci spočívalo v přijetí neprávem vyplacené částky, není důvodná námitka dovolatele, že na povinnost žalované vrátit poskytnuté odstupné nelze užít ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce. Soudy proto v souladu se zákonem zkoumaly, zda žalovaná v době přijetí odstupného věděla nebo musela z okolností předpokládat, že jde o částku nesprávně určenou nebo omylem vyplacenou. Se závěrem odvolacího soudu, že „v době vyplacení odstupného žalovaná byla v dobré víře, že jí toto náleží,“ však dovolací soud nesouhlasí.

Zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci, s nímž rozvázal pracovní poměr výpovědí danou podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo dohodou uzavřenou z těchto důvodů, odstupné jako jednorázový peněžitý příspěvek – jak uvedeno již výše – zejména proto, aby mu pomohl překlenout, často složitou, sociální situaci, v níž se zaměstnanec ocitl (mohl octnout) v důsledku toho, že bez své viny (z důvodů tzv. organizačních změn na straně zaměstnavatele) ztratil dosavadní práci. Odstupné je zaměstnavatel povinen (srov. § 60a odst. 3 zák. práce) vyplatit zaměstnanci po skončení pracovního poměru v nejbližším výplatním termínu určeném u zaměstnavatele pro výplatu mzdy, ledaže by se s ním dohodl na výplatě odstupného v den skončení pracovního poměru nebo na pozdějším termínu výplaty. Vyplatil-li zaměstnavatel zaměstnanci odstupné v nejbližším výplatním termínu určeném pro výplatu mzdy po dni, k němuž měl pracovní poměr účastníků skončit, nebo v den skončení pracovního poměru, plnil (v souladu se zákonem) v době, kdy tu není a ani nemůže být jistota, zda pracovní poměr účastníků podle podané výpovědi z pracovního poměru nebo uzavřené dohody o rozvázání pracovního poměru skutečně skončil, neboť ještě běží lhůta, v níž může zaměstnanec uplatnit u soudu neplatnost rozvázání pracovního poměru (srov. § 64 zák. práce), a na základě zaměstnancem podané žaloby může být rozhodnutím soudu určena neplatnost rozvázání pracovního poměru, a kdy tedy ani nemohl s jistotou vědět, že vyplacené odstupné zaměstnanci opravdu náleží.

Přijal-li zaměstnanec vyplacené odstupné, je nepochybné, že musel vědět, proč mu bylo poskytnuto (přínejmenším proto, že u zaměstnavatele končí pracovní poměr), a že musel vědět i to, že odstupné je mu poskytováno pouze pro případ, že pracovní poměr účastníků opravdu skončí. Za této situace si také musel být vědom nebo

alespoň z okolností musel předpokládat, že mu odstupné nenáleží a že je tedy bude muset vrátit, jestliže se ukáže, že ve skutečnosti pracovní poměr mezi účastníky nebyl (platně) rozvázán a dále trvá a že zaměstnavatel je i nadále povinen mu ve smyslu ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce přidělovat práci. Jestliže zaměstnavatel vyplatil zaměstnanci odstupné dříve, než uplynula lhůta k uplatnění neplatnosti rozvázání pracovního poměru u soudu, popřípadě dříve, než bylo o žalobě o určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru pravomocně rozhodnuto, musí si být zaměstnanec vědom též toho, že mu odstupné nenáleží, jestliže bude žalobě o určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru pravomocným rozhodnutím soudu vyhověno. Zaměstnanec tedy při přijetí odstupného nemohl být „v dobré víře“, že mu odstupné náleží, neboť si musel být vědom nebo alespoň z okolností musel předpokládat, že odstupné bude muset vrátit, jestliže se později (po vyplacení odstupného) ukáže, že pracovní poměr účastníků podle výpovědi z pracovního poměru nebo dohody o rozvázání pracovního poměru ve skutečnosti neskončil a i nadále trvá.

Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že poskytl-li zaměstnavatel zaměstnanci odstupné proto, že mu dal výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo že s ním uzavřel z týchž důvodů dohodu o rozvázání pracovního poměru, a ukázalo-li se později (po vyplacení odstupného), že pracovní poměr účastníků podle podané výpovědi z pracovního poměru nebo uzavřené dohody o rozvázání pracovního poměru neskončil a dále trvá, jde o plnění bez právního důvodu, jímž zaměstnanec získal na úkor zaměstnavatele bezdůvodné obohacení. Zaměstnanec věděl nebo z okolností musel předpokládat, že jde o částky neprávem vyplacené (§ 243 odst. 3 zák. práce), šlo-li o odstupné, na něž nemá nárok proto, že pracovní poměr účastníků podle podané výpovědi z pracovního poměru nebo uzavřené dohody o rozvázání pracovního poměru neskončil a dále trvá.

V projednávané věci se odvolací soud při aplikaci ustanovení § 243 odst. 3 zák. práce zabýval tím, zda žalovaná při přijetí odstupného věděla nebo musela z okolností předpokládat, že výpověď z pracovního poměru ze dne 17. 12. 1997 je neplatná, jak bylo posléze určeno pravomocným rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 9. 3. 1999. Posouzení těchto skutečností však nebylo pro rozhodnutí ve věci významné. Vedení nesprávným právním názorem odvolací soud náležitě nepřihlédl k tomu, že žalovaná při přijetí odstupného věděla nebo alespoň musela z okolností předpokládat, že jde o částku neprávem vyplacenou, jestliže se později (po vyplacení odstupného) ukáže (zjistí), že pracovní poměr účastníků nebyl podle výpovědi z pracovního poměru ze dne 17. 12. 1997 platně rozvázán a že trvá i po 31. 3. 1998.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 2, věty první, o. s. ř. vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

O rozvázání pracovního poměru podle § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, jako jednoho z předpokladů poskytnutí příspěvku k řešení sociálních důsledků restrukturalizace zaměstnancům hutních společností podle nařízení vlády č. 310/2000 Sb., jde jen tehdy, je-li skutečným důvodem výpovědi nadbytečnost zaměstnance v důsledku rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách. V příčinné souvislosti s rozhodnutím o organizační změně však není samotné rozvázání pracovního poměru na základě § 65 odst. 3 zák. práce po odvolání zaměstnance z funkce v důsledku uplatnění fikce existence výpovědního důvodu podle § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 114/2003)

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 76 000 Kč s 8% úrokem z prodlení od 1. 8. 2001 do zaplacení. Žalobu zdůvodnil tím, že od roku 1972 pracoval u žalované, naposledy ve funkci „výrobního ředitele divize 300 – Těžké strojírenství“, a že dopisem ze dne 10. 7. 2000 s ním žalovaná ke dni 30. 11. 2000 rozvázala pracovní poměr výpovědí „podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce ve vazbě na ustanovení § 65 odst. 3 zák. práce“ s odůvodněním, že po odvolání žalobce z funkce ke dni 11. 7. 2000 pro něj nemá práci odpovídající jeho kvalifikaci ani jinou vhodnou práci a že proto se žalobce stal pro ni nadbytečným. Žalobce má za to, že na základě této výpovědi „splňuje základní podmínky“ pro poskytnutí příspěvku ze strany žalované podle ustanovení § 2 a § 3 nařízení vlády č. 310/2000 Sb., o některých opatřeních souvisejících s restrukturalizací ocelářského průmyslu. Ačkoli první část příspěvku ve výši 76 000 Kč se stala splatnou již k 31. 7. 2001, žalovaná ji odmítá žalobci zaplatit.

O k r e s n í s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 13. 12. 2001 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně zdůraznil, že podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 310/2000 Sb. je předmětný příspěvek určen k řešení sociálních důsledků restrukturalizace zaměstnancům hutních společností (k nimž patří i žalovaná), kteří splňují podmínky uvedené v ustanovení § 2 tohoto nařízení, mezi něž patří mimo jiné okolnost, že jejich pracovní poměr (sjednaný s hutní společností na dobu neurčitou) byl skončen z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce. V daném případě pracovní poměr účastníků sice skončil výpovědí podle ustanovení § 65 odst. 3 zák. práce z důvodu uvedeného v ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, avšak za situace, kdy „ze zákona nastala právní fikce, že je dán u žalobce výpovědní důvod podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce spočívající v jeho nadbytečnosti, i když ve skutečnosti tento výpovědní důvod naplněn nebyl,“ neboť u žalované nedošlo k žádnému rozhodnutí o organizační změně (spočívající ve zrušení funkce zastávané žalobcem), v důsledku kterého by se žalobce stal nadbytečným. Byť citované nařízení

vlády poskytnutí příspěvku v takovémto případě výslovně nevylučuje, bylo by jeho přiznání žalobci podle názoru soudu prvního stupně „v rozporu s účelem a smyslem poskytování tohoto příspěvku“.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 24. 9. 2002 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že za daných skutkových okolností, kdy žalobce byl odvolán z funkce a následně mu byla dána výpověď z důvodů nesouvisejících s restrukturalizací (organizačními změnami) žalované hutní společnosti, nemohl žalobci vzniknout nárok na žádaný příspěvek, ačkoli jeho pracovní poměr u žalované skutečně skončil výpovědí podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce. Výplata příspěvku je totiž podmíněna nejen existencí výpovědi podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, určitou délkou trvání pracovního poměru a určitým počtem odpracovaných let, ale též – jak odvolací soud akcentoval – „existencí příčinné souvislosti mezi restrukturalizací hutní společnosti a rozvázáním pracovního poměru“, tj. že nebyť restrukturalizace, pracovní poměr dotčeného zaměstnance by podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce neskončil, zaměstnanec by restrukturalizací nebyl postižen a nemusel by řešit její sociální důsledky. Jelikož tato podmínka vyplývající z ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 310/2000 Sb. na straně žalobce splněna nebyla, nebylo možno podle názoru odvolacího soudu vyhovět ani jeho žalobě na výplatu příspěvku podle uvedeného nařízení vlády.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zák. práce. Namítal, že „extenzivní“ výklad smyslu nařízení vlády č. 310/2000 Sb., podaný soudy obou stupňů s přihlédnutím k ustanovení § 65 odst. 3 zák. práce, podle kterého při odvolání z funkce a následně výpovědi podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce náleží zaměstnanci odstupné jen tehdy, jestliže současně s odvoláním z funkce dochází též ke zrušení této funkce z důvodu organizační změny, není správný, a jeho akceptací by podle jeho názoru „došlo k porušení zásad rovnosti, a to nejen v pracovněprávních vztazích, ale i rovnosti ve smyslu základních práv a svobod, jež jsou upraveny v Listině.“ Kromě toho takový výklad „může vést i k obcházení nařízení vlády č. 310/2000 Sb.,“ jak k tomu v podstatě je i v případě dovolatele, který odpracoval u žalované 28 let, a poté za situace, kdy „celá prokazatelně dochází k restrukturalizaci ocelářského průmyslu“ a z tohoto důvodu jsou rušena u žalované pracovní místa, která by žalobce bez problémů mohl vykonávat, mu není z důvodu restrukturalizace a rušení pracovních míst nabídnuto jiné zaměstnání a je s ním rozvázán pracovní poměr za okolností, za nichž „dle zákóníku práce nemá nárok na odstupné.“ Za tohoto stavu žalobce považoval závěr odvolacího soudu o tom, že zde není příčinná souvislost mezi restrukturalizací žalované a rozvázáním jeho pracovního poměru, za „naprosto absurdní“, neboť kdyby nedocházelo k restrukturalizaci žalované a tudíž k úbytku pracovních míst a příležitostí u žalované, pak by mu „celá jistě“ jako mnohaletému pracovníkovi bylo nabídnuto jiné

vhodné zaměstnání, „což však právě z důvodu restrukturalizace učiněno nebylo, a žalovaná tímto postupem také zneužila a obešla smysl nařízení vlády č. 310/2000 Sb., čímž porušila základní zásady rovnosti v pracovněprávních vztazích.“ Žalobce navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto, neboť žádnou z dovolacích námitek žalobce nelze považovat za opodstatněnou.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval tím, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění v tomto směru dovolatel nenapadá), že žalobce pracoval u žalované hutní společnosti od 21. 8. 1972 naposledy ve funkci „výrobního ředitele divize 300 – Těžké strojírenství“, u níž se pracovní poměr zakládá jmenováním (§ 27 odst. 4 a 5 zák. práce). Dopisem žalované ze dne 1. 7. 2000 byl žalobce ke dni 11. 7. 2000

z uvedené funkce odvolán, aniž by byla tato funkce zrušena. Protože mezi účastníky nedošlo k dohodě o dalším pracovním zařazení žalobce (žalovaná neměla pro žalobce jinou práci odpovídající jeho kvalifikaci, popřípadě jinou pro něj vhodnou práci), dopisem ze dne 10. 7. 2000 s ním žalovaná rozvázala pracovní poměr výpovědí „podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce ve vazbě na ustanovení § 65 odst. 3 zák. práce z důvodu nadbytečnosti.“

Za tohoto skutkového stavu odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku – řešil právní otázku, zda žalobci, jehož pracovní poměr byl rozvázán podle ustanovení § 65 odst. 3, věta třetí, zák. práce výpovědí z důvodu „fikce nadbytečnosti“ podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, náleží příspěvek k řešení sociálních důsledků restrukturalizace podle nařízení vlády č. 310/2000 Sb., o některých opatřeních souvisejících s restrukturalizací ocelářského průmyslu. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena a protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je v tomto směru podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není důvodné, a proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Opodstatněnost uplatněného nároku je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že žalobci byla dána výpověď dopisem žalované ze dne 10. 7. 2000, na jejímž základě jeho pracovní poměr skončil dne 30. 11. 2000 – podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 31. 12. 2000 a podle nařízení vlády č. 310/2000 Sb., o některých opatřeních souvisejících s restrukturalizací ocelářského průmyslu (dále jen „nařízení vlády“), které stanovilo (předtím, než bylo ke dni 9. 5. 2002 zrušeno) mimo jiné podmínky a způsob poskytnutí příspěvku k řešení sociálních důsledků restrukturalizace zaměstnancům hutních společností, které jsou uvedeny v příloze k tomuto nařízení (srov. § 1 odst. 1 písm. a/).

Podle ustanovení § 2 odst. 1 nařízení vlády se příspěvek poskytne zaměstnanci hutní společnosti, kterému

- a) je pracovní poměr, sjednaný s hutní společností na dobu neurčitou, skončen v době od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2003 z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce a zároveň splňuje tyto podmínky:
 1. je v pracovním poměru k hutní společnosti nepřetržitě nejméně 10 let,
 2. ke dni dosažení věku potřebného pro přiznání nároku na starobní důchod mu chybí nejvýše 10 let, nejméně však 10 měsíců, nebo
- b) je pracovní poměr, sjednaný s hutní společností na dobu neurčitou, skončen v době od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2003 z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c)

zák. práce, jde-li o zaměstnance, který utrpěl škodu na zdraví při výkonu práce v hutní společnosti (pracovní úraz nebo nemoc z povolání), nebo o zaměstnance, který je osamělý.

Příspěvek podle citovaného nařízení vlády představuje jednorázovou peněžitou podporu (sestavující se z obligatorní a fakultativní části – srov. § 3 a § 4), která má zaměstnancům hutních společností pomoci překlenout, často složitou, sociální situaci, v níž se ocitli proto, že bez své viny (z důvodů restrukturalizace zaměstnavatele) ztratili dosavadní práci. Tím, že se příspěvek poskytuje jako desetinásobek průměrného výdělků (maximálně 190 000 Kč – srov. § 2 odst. 3 a 4), nařízení vlády sleduje, aby se zaměstnancům hutních společností dostaly takové peněžní prostředky, jaké by jinak obdrželi, kdyby jejich pracovní poměr ještě po dobu deseti měsíců pokračoval. Příspěvek má tímto způsobem kompenzovat pro zaměstnance nepříznivý důsledek restrukturalizace (organizačních změn) a poskytnout jim ke zmírnění těchto důsledků odpovídající zabezpečení formou jednorázové peněžité podpory.

Nárok na příspěvek k řešení sociálních důsledků restrukturalizace má každý zaměstnanec hutní společnosti, který splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 2 odst. 1 nařízení vlády. Jednou z podmínek pro poskytnutí příspěvku je mimo jiné okolnost, že pracovní poměr zaměstnance hutní společnosti je skončen „z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce“ (tedy z tzv. organizačních důvodů). S přihlédnutím k účelu a smyslu nařízení vlády č. 310/2000 Sb., jímž je řešení sociálních důsledků restrukturalizace hutních společností, je přitom zřejmé, že nárok na příspěvek vzniká zaměstnanci pouze za situace, kdy skončení jeho pracovního poměru „z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce“ souvisí s restrukturalizací hutní společnosti, tedy – jak správně dovodil odvolací soud – „výplata příspěvku je podmíněna“ též „existencí příčinné souvislosti mezi restrukturalizací hutní společnosti a rozvázáním pracovního poměru“.

Podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď, stane-li se zaměstnanec nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách.

K předpokladům pro dání výpovědi z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce patří to, že o změně úkolu zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách přijal zaměstnavatel nebo příslušný orgán rozhodnutí, že se konkrétní zaměstnanec stal nadbytečným a že tu je příčinná souvislost mezi nadbytečností zaměstnance a přijatými organizačními změnami, tj. že se zaměstnanec stal právě v důsledku takového rozhodnutí (jeho realizací u zaměstnavatele) nadbytečným.

Z uvedeného vyplývá, že jeden z případů, kdy je dána „existence příčinné souvislosti mezi restrukturalizací hutní společnosti a rozvázáním pracovního poměru“ jako jedna z podmínek pro vznik uplatněného nároku, nepochybně nastává tehdy, je-li se

zaměstnancem hutní společnosti rozvázán pracovní poměr výpovědí pro skutečné naplnění výpovědního důvodu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce (spočívajícího v nadbytečnosti zaměstnance v důsledku rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách /při restrukturalizaci zaměstnavatele/), tedy jestliže dojde ke skutečnému splnění všech výše uvedených předpokladů pro dání výpovědi podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce.

S názorem dovolatele, že uvedenou podmínku splňuje, neboť po jeho odvolání z funkce dostal od žalované „výpověď z pracovního poměru podle § 46 odst. 1 písm. c) pro nadbytečnost, která je právě důsledkem restrukturalizace u žalované,“ dovolací soud nesouhlasí.

Zaměstnanec, který byl do funkce jmenován (zvolen), může být z funkce odvolán nebo se funkce vzdát; odvolání a vzdání se funkce musí být písemné a doručené druhému účastníku, jinak je neplatné (srov. § 65 odst. 2, větu první, druhou a třetí, zák. práce). Funkce zaměstnance zvoleného do funkce zaniká též uplynutím volebního období.

Uplynutím volebního období, odvoláním z funkce nebo vzdáním se funkce pracovní poměr nekončí (§ 65 odst. 3, věta první, zák. práce). Zákon v ustanovení § 65 odst. 3, větu druhou, zák. práce předpokládá (stanoví jako pravidlo), že zaměstnanec bude nadále u zaměstnavatele konat dohodou účastníků stanovenou jinou práci odpovídající jeho kvalifikaci, popřípadě jinou pro něho vhodnou práci; jde tu o takovou práci, kterou je zaměstnanec způsobilý vykonávat vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, kvalifikaci (nesmí se tedy jednat o práci, k níž zaměstnanec nemá potřebnou kvalifikaci a nemůže ji ani získat zaškolením nebo jinou přípravou) a schopností (nesmí se jednat ani o práci, k níž zaměstnanec nemá předpoklady stanovené právními předpisy, nebo u níž nesplňuje požadavky, které jsou nezbytnou podmínkou pro její výkon); jednostranné opatření zaměstnavatele, kterým by bylo (bez dohody se zaměstnancem) určeno další pracovní zařazení zaměstnance, zákon (na rozdíl od právní úpravy platné do 28. 5. 1992) nepřipouští a není tedy platné (§ 242 odst. 1 písm. a/ zák. práce). Pro případ, že zaměstnavatel nemá pro zaměstnance takovou práci nebo že ji zaměstnanec odmítne (k dohodě o jeho dalším pracovním zařazení u zaměstnavatele z tohoto důvodu nedojde), zákon stanoví (srov. § 65 odst. 3, větu třetí, zák. práce), že „je dán výpovědní důvod podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce“. Zákon tu vytváří fikci nadbytečnosti zaměstnance, pro kterou je možné s ním rozvázat pracovní poměr, aniž by bylo potřebné (možné) se při zkoumání platnosti výpovědi zabývat tím, zda se zaměstnanec skutečně stal pro zaměstnavatele nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách (jak to jinak ustanovení § 46 odst. 1 písm. c/ zák. práce pro platné rozvázání pracovního poměru výpovědí vyžaduje).

Z uvedeného vyplývá, že je-li zaměstnanci dána výpověď z pracovního poměru z důvodu „fikce nadbytečnosti“, zákon nepožaduje skutečné naplnění výpovědního důvodu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce. Se zaměstnancem (který se

po odvolání z funkce nedohodne se zaměstnavatelem na svém dalším pracovním zařazení) lze tudíž rozvázat pracovní poměr výpovědí podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, aniž by byly splněny předpoklady výslovně v tomto ustanovení uvedené. V případě takového způsobu rozvázání pracovního poměru zaměstnance (i když jde o výpověď podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c/ zák. práce, a tedy o skončení pracovního poměru „z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a/ až c/ zák. práce“) proto nelze bez dalšího učinit závěr, že toto rozvázání pracovního poměru souvisí s organizačními změnami u zaměstnavatele (restrukturalizací hutní společnosti), ale je navíc třeba zkoumat, zda nadbytečnost zaměstnance (odvolaného z funkce) skutečně nastala v příčinné souvislosti s rozhodnutím zaměstnavatele o organizační změně; o takovou situaci se přitom jedná – jak plyne z logiky věci – pouze tehdy, jestliže k odvolání zaměstnance z funkce došlo v souvislosti s jejím zrušením v důsledku organizační změny, tj. ztratil-li zaměstnanec dosavadní práci (nemůže dále vykonávat funkci, do níž byl jmenován) právě v souvislosti s rozhodnutím zaměstnavatele o organizační změně spočívající ve zrušení jím zastávaného pracovního místa (funkce).

V posuzované věci byla žalobci dána výpověď „podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce ve vazbě na ustanovení § 65 odst. 3 zák. práce“, tedy z důvodu „fikce nadbytečnosti“, neboť po jeho odvolání z funkce „výrobního ředitele divize 300 – Těžké strojírenství“ pro něj žalovaná neměla jinou vhodnou práci. Protože žalobce byl z uvedené funkce odvolán, aniž by byla tato funkce zrušena v důsledku organizačních změn (restrukturalizace) u žalované, nelze mezi restrukturalizací žalované hutní společnosti a rozvázáním pracovního poměru žalobce spatřovat příčinnou souvislost. Namítá-li žalobce ve prospěch opačného názoru, že, „pokud by nedocházelo k restrukturalizaci a tudíž k úbytku pracovních míst a příležitostí u žalované, pak by mu zcela jistě jako pracovníkovi, který u žalované odpracoval 28 let, bylo nabídnuto jiné vhodné zaměstnání, což však právě z důvodu restrukturalizace učiněno nebylo“, přehlíží, že „fikce nadbytečnosti“ – jak uvedeno výše – nastupuje vždy, když zaměstnavatel nemá pro odvolaného zaměstnance jinou vhodnou práci nebo zaměstnanec takovou práci odmítne; důvod, proč zaměstnavatel tuto práci pro zaměstnance nemá, přitom není relevantní a nelze z něj proto ani podpůrně dovozovat požadovanou příčinnou souvislost mezi restrukturalizací a rozvázáním pracovního poměru, jestliže samotný důvod, pro který byl se zaměstnancem rozvázán pracovní poměr, s restrukturalizací zaměstnavatele nesouvisí. Závěr odvolacího soudu o tom, že žalobci požadované plnění nenáleží, neboť „podmínka stanovená ustanovením § 1 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 310/2000 Sb. na straně žalobce splněna nebyla,“ je proto správný.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 9** Bedingung der strafrechtlichen Verantwortung des Täters für die Straftat eines Versicherungsbetruges laut § 250a Abs. 1 des StGB ist nicht, dass die Versicherung in einem Irrtum handelt, bzw. dass die Handlung des Täters zu einem Irrtum der Versicherung führt, auf dessen Grundlage sie eine Versicherungsleistung gewähren würde.
Zu der Strafbarkeit dieser Tat ist es auch nicht erforderlich, dass der Täter in der Tat die Versicherungsleistung, auf die ihn kein Anspruch entstanden ist, entlockt.
Sollte jedoch der Täter durch einen Versicherungsbetrug eine solche Versicherungsleistung entlocken, kann es sich nach deren Höhe um eine Schadensverursachung handeln, welche die Anwendung eines höheren Strafsatz im Sinne des § 250a Abs. 3, 4 und 5 des StGB bedingt.
- Nr. 10** Die gesetzliche Form der Einreichung im Sinne des § 59 Abs. 1 Satz zwei der Strafordnung wird auch dann eingehalten, falls die Einreichung per Fax (Telefax) getätigt wurde. Bei einer solchen Form der Einreichung wird die Frist der Geltendmachung des Rechtsmittels im Sinne des § 60 Abs. 1, 3 der Strafordnung auch dann eingehalten, wenn die Einreichung bei dem zuständigen Gericht an dem letzten Tag der gesetzlichen Frist nach dem Ende der ordnungsgemäßen Arbeitszeit eingeht, da die Frist erst um 24,00 Uhr dieses Tages endet.
- Nr. 11** I. Die Strafbarkeit der Tat im Sinne des § 16 Abs. 1 des StGB ist grundsätzlich nach der ganzen Summe der gesetzlichen strafrechtlichen, sowie Außerstrafrechtlichen Normen (auf die das Strafgesetz in Tatbeständen mit Blankettdisposition hinweist) zu beurteilen, die alle an demselben entscheidenden Zeitpunkt aus der Sicht der zeitlichen Auswirkung des Gesetzes nach der angeführten Bestimmung wirksam sind. Infolgedessen kann die Strafbarkeit der Tat nicht zum Teil nach dem gültigen Gesetz in dem Augenblick des Verübens (z. B. aus der Sicht des Strafgesetzes) und zum Teil nach dem gültigen Gesetz zu der Zeit der Entscheidung des Gerichtes (z. B. aus der Sicht der außerstrafrechtlichen Normen, auf die das Strafgesetz hinweist) beurteilt werden.
II. Durch die Autorenrechte werden weder die Rechte der ausübenden Künstler, welche die literarischen und künstlerischen Werke der Autoren ausführen, noch die Rechte der Fernsehsender, die im Rahmen von eigenen Sendungen die durch ausübende Künstler umgesetzte künstlerische Werke senden, berührt. Der Schutz der Autorenrechte, Rechte der ausübenden Künstler, sowie der Fernsehsender werden so nebeneinander geltend gemacht und der Täter kann unter bestimmten Umständen Rechte aller drei Gruppen ihrer Träger verletzen, z. B. falls er unberechtigt Videokassetten mit Kopien von Filmaufnahmen und Theatervorstellungen von Fernsehsendungen anschafft und verschickt.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 20** Ein Streit unter Erben über maßgebende Tatsachen für den Beschluss über die Aufrechnung eines Geschenkes in den Erbanteil eines der Erben ist kein Streitfall über das Erbrecht. Die Frage der Aufrechnung eines Geschenkes in den Erbanteil des Erbfolgers regelt das Gericht in dem Erbverfahren bei dem Beschluss über die Bestätigung der Erwerbung der Erbschaft nach Erbanteilen (§ 484 BGB); das Verfahren laut Bestimmung des § 175k Abs. 2 der BGO ist in so einem Falle nicht möglich.
- Nr. 21** Die sog. Blankettappellation kann nur bis zu dem Ablauf der Appellation um die Angabe darüber ergänzt werden in welchem Umfang, bzw. aus welchen Gründen der Beschluss des Appellationsgerichtes angegriffen wird. Die Appellation, die um die vorgenannten Obliegenheiten nicht in der laut Bestimmung des § 241b, Abs. 3 der BGO festgelegten Verfallfrist (Präklusionsfrist) ergänzt wurde, lehnt das Oberste Gericht laut 43 Abs. 2 der BGO ab.
- Nr. 22** Die Ungültigkeit der in Not, zu auffällig nachteiligen Bedingungen getätigter Rechtshandlung war laut § 37 des Gesetzes Nr. 141/1950 GB1., des BGB eine relative Ungültigkeit.
- Nr. 23** Um Abschießen zu können, das sich der Schuldner unbegründet bereichert hat, da für ihn geleistet wurde, was er von Rechts wegen selbst leisten sollte (§ 454 des BGB), muss zu der Zeit der Leistung seine Schuld dauern. Falls zu der Zeit, zu der die Schuld bereits untergegangen war für den Schuldner ein anderes Subjekt geleistet hat, handelte es sich um eine unbegründete Bereicherung durch die Leistung ohne einen Rechtsgrund (§ 451 Abs. 1 BGB), die der Gläubiger des Schuldners verpflichtet ist demjenigen herauszugeben, der die Leistung erbracht hat.
Die Schuld geht durch eine Leistung nur dann unter, wenn sie der Schuldner gegenüber dem Gläubiger erbracht hat, bzw. gegenüber einer Person, die an Stelle des Gläubigers berechtigt ist die

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zwecks Informationen der Leser vom ORAC – Verlag vorbereitet.

Leistung entgegenzunehmen. Falls der Schuldner die Schuld jemandem anderen, als dem Gläubiger leistet, erwirkte die Person, an die so geleistet wurde eine unbegründete Bereicherung (Leistung ohne Rechtsgrund) zum Nachteil des Schuldners und nicht seines Gläubigers. Der Belohnungssatz für das Verfahren einer Stufe, gerechnet laut § 3 Abs. 1 und 3 der Verordnung Nr. 484/2000 GBl. In der Fassung späterer Vorschriften wird im Sinne des § 16 Abs. 2 dieser Verordnung auf ganze 10-Kronen nach oben noch vor ihrer Reduzierung im Sinne des § 18 Abs. 1 der Verordnung abgerundet.

- Nr. 24** Das Gericht kann ausnahmsweise die Kündigung der Wohnungsmiete durch den Vermieter aus dem Grund laut § 711 Abs. 1 Buchst. B) des BCB auch in dem Falle einwilligen, dass der Mieter nie für den Vermieter gearbeitet hat.
- Nr. 25** Unter den Abstimmungsergebnissen, die in dem Protokoll der Mitgliederversammlung des Genossenschaft anzuführen sind (§ 241 Abs. 1 Buchst. c/ des HGB) versteht sich die Anführung der Anzahl der anwesenden Mitglieder der Genossenschaft und der Anzahl der zustimmenden Stimmen für die Annahme jeder Entschließung; falls die Genossenschaft infolge der Verletzung dieser Pflicht das Mitglied während dem Verfahren über die Ungültigkeit der Mitgliederversammlung daran gehindert hat den Beweis zu führen, dass die Mitgliederversammlung nicht beschlussfähig war, wird die Beweislast von dem Mitglied auf die Genossenschaft übertragen.
- Nr. 26** Falls in den Beziehungen zwischen Unternehmern bei deren unternehmerischer Tätigkeit, bzw. in den Beziehungen zwischen einer Selbstverwaltungsräumeinheit und einem Unternehmer bei seiner unternehmerischen Tätigkeit, die Gewährleistung öffentlicher Bedürfnisse betrifft, eine unbegründete Bereicherung infolge einer Leistung aus einem Rechtsgrund, der weggefallen ist, entsteht, richtet sich die Verjährung des Rechts auf deren Ausgabe nach der rechtlichen Ausgestaltung des Handelsgesetzbuches.
- Nr. 27** Ein Streit über die Konkursmasse ist zu dem Zweck der Bestimmung der örtlichen, bzw. sachlichen Zuständigkeit des Gerichtes kein durch den Konkurs hervorgerufener Streit. Der Gläubiger mit einer Konkursmassenforderung ist berechtigt deren Vergütung im Laufe des Konkurses gerichtlich mit einer Klage über die Pflichterfüllung (§ 80 Buchst. B/ der BGO gegen dem Konkursverwalter (§ 14 Abs. 1 Buchst. d/ des Gesetzes Nr. 328/1991 GBl. In der Fassung späterer Vorschriften) einzuholen; das gilt auch für das Zubehör der Konkursmassenforderung infolge des Verzuges des Konkursverwalters mit dessen Vergütung. Die Bestimmung des § 14 Abs. 1 Buchst. a) des Gesetzes über den Konkurs und Vergleich ist dadurch nicht berührt. Die Bestimmung des § 45 Abs. 2 des Gesetzes Nr. 328/1991 GBl. in der Fassung späterer Vorschriften bezieht sich auf eine Konkursmassenforderung nicht. Nach der Konkursauflösung übergeht die Verpflichtung der Vergütung der Konkursmassenforderung von dem Konkursverwalter auf den Schuldner.
- Nr. 28** Falls der Arbeitsgeber dem Angestellten eine Abtretung deshalb gewährt hat, dass er sein Arbeitsverhältnis laut Bestimmung des § 46 Abs. 1 Buchst. a) bis c) des AGB aufgelöst hat, bzw. das er mit ihm aus demselben Grund eine Vereinbarung über die Auflösung des Arbeitsverhältnisses abgeschlossen hat und falls es sich später (nach der Auszahlung der Abtretung) zeigt, dass das Arbeitsverhältnis der Parteien laut eingereichter Kündigung des Arbeitsverhältnisses, bzw. laut geschlossener Vereinbarung nicht geendet hat und weiterhin besteht, handelt es sich um eine Leistung ohne Rechtsgrund, infolgedessen der Angestellte zum Nachteil des Arbeitgebers eine unbegründete Bereicherung erworben hat. Der Arbeitnehmer wusste, bzw. er musste nach den Umständen voraussetzen, dass es sich um Unrecht ausgezahlte Beträge handelt (§ 243 Abs. 3 des AGB), falls es sich um eine Abtretung handelt, auf die er keinen Anspruch hat, da das Arbeitsverhältnis der Parteien laut eingereichter Kündigung des Arbeitsverhältnisses, bzw. der abgeschlossener Vereinbarung nicht geendet hat und weiter andauert.
- Nr. 29** Um eine Auflösung des Arbeitsverhältnisses laut § 46 Abs. 1 Buchst. c) des AGB, als einer der Voraussetzungen für das Gewähren eines Zuschusses zu der Lösung sozialer Umstrukturierungskonsequenzen Angestellten der Hüttengesellschaften laut Regierungsverordnung Nr. 310/2000 GBl. handelt es sich nur dann, falls der tatsächliche Grund der Kündigung die Überflüssigkeit des Angestellten infolge einer Entscheidung des Arbeitsgebers über Organisationsänderungen ist. Im Kausalzusammenhang mit der Entscheidung über eine Organisationsänderung steht jedoch nicht die eigentliche Auflösung des Arbeitsverhältnisses auf der Grundlage des § 65 Abs. 4 des AGB nach dem Abberufen des Angestellten infolge der Anwendung der Fiktion des Bestehens eines Kündigungsgrundes laut § 46 Abs. 1 Buchst. c) des AGB.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

- No. 9** The condition of criminal liability of the offender for a criminal act of an insurance fraud pursuant to Section 250a, Sub-section 1 of the Penal Code is not that the insurance company acted erroneously, or more precisely that the conduct of the offender led to an error made by the insurance company, on the basis of which the indemnification was provided. Moreover for this act to be a criminal act it is not required from the offender to actually elicit the indemnification, to which he/she was not entitled to. However, if the offender elicits such indemnification with an insurance fraud, depending on its amount it can be a case of inflicting damages, which conditions the use of higher sentencing guidelines in accordance with Section 250a, Sub-sections 3, 4 and 5 of the Penal Code.
- No. 10** The legal form of a submission in accordance with Section 59, Sub-section 1, the second sentence of the Penal Code, is observed even if the submission is made via fax (facsimile). For such a form of the submission, the remedying period in accordance with Section 60, Sub-sections 1 and 3 of the Penal Code is preserved even if the submission is received by the relevant court on the last day of the statutory period, after expiration of the due working hours, because the period ends at 24.00 hours of that day.
- No. 11** I. The criminality of an act in accordance with Section 16, Sub-section 1 of the Penal Code needs to be considered in principal in compliance with a whole set of statutory penal and non-penal standards (to which the Penal Acts refers in facts of the crime with blank disposal), which are all effective at the same moment decisive from the point of view of time operation of law in compliance with the quoted provision. Therefore, it is not possible to assess the criminality of an act partially pursuant to an act effective at the time, when it was committed (e.g. from the point of view of the Penal Act) and partially according to an act effective at the point of decision-making by court (e.g. from the point of view of non-penal legal standards, to which the Penal Act refers).
II. The rights of performing artists, who perform literary and art work of authors, as well as the rights of television broadcasters that within their own programmes broadcast artistic work performed by performing artists are not affected by the copyright. The protection of the copyright, performing artists and television broadcasters is subsequently asserted side by side and under certain circumstances an offender may violate the rights belonging to all three groups of their bearers with one act, e.g. if he/she illegally makes recordings on videotapes and distributes these videotapes, which contain copies of films and theatrical performances acquired from television broadcasting.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

- No. 20** A dispute between heirs regarding the facts decisive for the conclusion on including a gift in the inheritance share of some of the heirs is not a dispute over inheritance entitlement. The issue of including a gift in the inheritance share of an heir is settled by court in inheritance proceedings in the decision on confirmation of acquisition of the inheritance according to the inheritance shares (Section 484 of the Civil Code.); the course of action in compliance with the provision of Section 175k, Sub-section 2 of the Civil Procedure Code is not possible in this case.
- No. 21** The so-called "blank" appeal may be completed with the information as to which degree or on which grounds the decision made by the court of appeal is contested, only until the expiration of the appeal period. Pursuant to Section 43, Sub-section 2 of the Civil Procedure Code, the Supreme Court shall turn down the appeal, which was not completed with the above-specified essentials within the foreclosure period set forth in the provision of Section 241b, Sub-section 3 of the Civil Procedure Code.
- No. 22** The non-validity of a legal act entered into under duress or markedly disadvantageous terms and conditions was pursuant to Section 37 of Act No. 141/1950 of the Collection of Laws, the Civil Code relative non-validity.
- No. 23** In order for it to be possible to conclude that the debtor unjustly enriched itself, because settlements, which the debtor rightly was to perform itself (Section 454 of the Civil Code), were made instead of the debtor, the debtor's debt had to exist within the period of settlement. If another entity was providing settlements instead of the debtor to its creditor at the point of time, when the debt had already ceased to exist, it was a case of unjust enrichment acquired by settlements without legal grounds (Section 451, Sub-section 1 of the Civil Code), which the debtor's creditor is bound to surrender to the party, which made the settlement.

The debt shall cease by its satisfaction only when the debtor provides settlements to the creditor, or a person authorised to accept settlements instead of the creditor. Should the debtor provide settlements of the debt to anybody other than the debtor's creditor, than this party, to which the debtor provided settlement, acquired unjust enrichment (as a result of a settlement without legal grounds) at the expense of the debtor and not at the expense of its creditor.

The rate of the proceedings fee in one level calculated pursuant to Section 3, Sub-sections 1 and 3 of Order No. 484/2000 of the Collection of Laws, as amended by subsequent regulations and in accordance with Section 16, Sub-section 2 of this Order, is rounded up to tens of crowns before its reduction pursuant to Section 18, Sub-section 1 of the Order.

No. 24 The court may exceptionally accede to a testimony of the lessor from the flat lease for the reasons set forth pursuant to Section 711, Sub-section 1 b) of the Civil Code, even in the case of the lessee never having worked for the lessor.

No. 25 The voting results, which are necessary to be stipulated in the minutes from the membership meeting of a co-operative (Section 241, Sub-section 1 c) of the Commercial Code), shall be understood as the stating of the number of co-operative members present and the number of affirmative votes for adopting each resolution; should the co-operative, as a result of breaching this obligation, preclude a member from furnishing evidence that the meeting did not have quorum, in the proceedings concerning non-validity of the membership meeting resolution, the burden of proof is shifted from the member to the co-operative.

No. 26 Should unjust enrichment occur in relations between entrepreneurs in the course of their business activities or in relations between municipal authorities and an entrepreneur in the course of his/her business activities, relating to provision of public needs, as a result of a settlement on legal grounds, which have lapsed, the prescription of the right to its surrender shall be governed by the legal regularisation of the Commercial Code.

No. 27 A dispute over claims in relation to the assets is not, for the purposes of determination of the territorial or material jurisdiction of the court, a dispute induced by bankruptcy.

The creditor with a claim in relation to the assets shall be entitled to sue for its settlement in the course of the bankruptcy proceedings with a legal action for the fulfilment of the obligation (Section 80 b) of the Civil Procedure Code), submitted against the bankruptcy administrator (Section 14, Sub-section 1 d) of Act No. 328/1991 of the Collection of Laws, as amended by subsequent regulations); this shall also apply with regard to the ancillary rights of the claim in relation to the assets, arisen as a result of a delay in its settlement caused by the bankruptcy administrator. The provision of Section 14, Sub-section 1 e) of the Act on Bankruptcy and Settlement shall not be affected thereby.

The provision of Section 45, Sub-section 2 of Act No. 328/1991 of the Collection of Laws, as amended by subsequent regulations, shall not apply to the claims in relation to the assets.

After revoking the bankruptcy, the obligation to settle the claims in relation to the assets shall pass over from the bankruptcy administrator to the debtor.

No. 28 Should the employer have provided the employee with severance pay for the reason of giving him/her notice of termination of employment in accordance with the provision of Section 46, Sub-sections 1 a) to c) of the Labour Code or for the reason of concluding with him/her an agreement on employment termination on the same grounds, and should it appear later (after the payment of the severance pay) that the employment relation of the parties pursuant to the given notice of the employment termination or the concluded agreement on employment termination had not ceased to exist and continued, it is a case of performance without legal grounds, by means of which the employee acquired unjust enrichment at the expense of the employer.

The employee knew or must have assumed from circumstances that it had concerned sums paid out wrongfully (Section 243, Sub-section 3 of the Labour Code), if it had been a case of severance pay, to which he/she was not entitled because the employment relation of the parties pursuant to the given notice of the employment termination or the concluded agreement on employment termination had not ceased to exist and continued.

No. 29 Only if the real reason for the notice of employment termination is redundancy of an employee due to the decision of the employer on organisational changes, does it concern a case of terminating the employment in accordance with Section 46, Sub-section 1 c) of the Labour Code, as one of the prerequisites of providing benefits to employees of steel companies for solving the social consequences of restructuring in compliance with Governmental Order No. 310/2000 of the Collection of Laws. The actual termination of the employment pursuant to Section 65, Sub-section 3 of the Labour Code, on the basis of removing an employee from a position as a result of applying the fictitious existence of the termination reason, pursuant to Section 46, Sub-section 1 c) of the Labour Code, is not in causal connection with the decision on organisational changes.

Poznámky:

Poznámky:

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 3/2004 (ročník LVI) z 22. 3. 2004.

Vydává Nejvyšší soud ČR v NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10, IČO 45808937, zapsaném v OR u Městského soudu v Praze dne 1. 9. 1992, oddíl C, vložka 12305

Připomínková místa: Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 541 593 111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 8, 100 00 Praha 10.

Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček, Bohumila Weilová

Administrace: NAKLADATELSTVÍ ORAC: tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.